

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
MUITINĖS VEIKLOS KATEDRA

EGLĖ MASLAUSKAITĖ

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ (IPR) MUITINIS
UŽTIKRINIMAS
Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
Lekt. K. D. Povilauskienė

VILNIUS, 2009

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS
EKONOMIKOS IR FINANSŲ VALDYMO FAKULTETAS
MUITINĖS VEIKLOS KATEDRA

INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ (IPR) MUITINIS UŽTIKRINIMAS

Teisės ir muitinės bei mokesčių institucijų veiklos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa 62401S117

Konsultantas

doc. dr. J. J. Gurevičienė

Vadovė

Lekt. K. D. Povilauskienė

2009 11

Recenzentas

prof. dr. A. Laurinavičius

2009 11

Atliko

TMMmn8-01 gr.stud.

E. Maslauskaitė

2009 11 15

VILNIUS, 2009

TURINYS

ĮVADAS	3
1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA TARPTAUTINĖJE PREKYBOJE	6
1.1. Intelektinės nuosavybės samprata, jos teisinio reglamentavimo sritys bei sąveika su verslu	6
1.2. Komerciniai ženklai tarptautinėje prekyboje.....	15
1.2.1. Prekės ženklas, kaip intelektinės nuosavybės objektas	15
1.2.2. Naujausi intelektinės nuosavybės teisių objektai: prekių kilmė, geografinės nuorodos bei naujos augalų veislės.....	20
2. PAGRINDINĖS TARPTAUTINĖS INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGOS KONVENCIJOS, TARPTAUTINĖS SUTARTYS BEI ORGANIZACIJOS	26
2.1. Svarbiausi tarptautiniai susitarimai ir pasaulinės organizacijos, užtikrinančios intelektinės nuosavybės teisių apsaugą.....	26
2.2. Intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos sistema Lietuvoje	32
3. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ MUITINIO UŽTIKRINIMO LIETUVOJE ANALIZĖ	36
3.1. Lietuvos muitinės funkcijų raida ir veiklos sritys	36
3.2. Muitinės vaidmuo intelektinės nuosavybės teisių apsaugos sistemoje.....	40
3.2.1. Muitinės veiksmai, atliekami su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises.....	48
3.3. Intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo Lietuvoje statistikos duomenų analizė.....	54
4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ MUITINIO UŽTIKRINIMO ATEITIES PERSPEKTYVOS BEI REKOMENDACIJOS	67
IŠVADOS IR PASIŪLYMAI	73
NAUDOTA LITERATŪRA	74
ANOTACIJA.....	78
ANNOTATION.....	79
SANTRAUKA.....	80
SUMMARY.....	81
PRIEDAI	82
1 PRIEDAS. 2008 m. Lietuvos Respublikos muitinės intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių sulaikymai.....	82
2 PRIEDAS. 2007 m. Lietuvos muitinės klastočių sulaikymai	87
3 PRIEDAS. 2006 m. Lietuvos muitinės klastočių sulaikymai	92
4 PRIEDAS. Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašas.....	96
5 PRIEDAS. Muitinės saugomos naujos augalų veislės.....	98
6 PRIEDAS. Sulaikytų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, naikinimas	99
7 PRIEDAS. Muitinės sulaikytų prekių pavyzdžiai	100

ĮVADAS

Bet kurios šalies ekonominis klestėjimas labai susijęs su tos šalies užsienio prekybos rezultatais. Labiausiai išsivysčiusių šalių pranašumą lemia įvairūs technologiniai laimėjimai, organizaciniai veiksniai. Čia didžiulę reikšmę turi intelektinės veiklos rezultatai.

Žmogaus proto, jo intelekto pastangomis sukuriami vis nauji nuosavybės rezervai. Nuosavybė bendrąja teisine prasme yra daiktų, priklausančių savininkui ir sudarančių jo turtą, visuma. Kai asmuo turi žinių ir sugeba jas kūrybiškai panaudoti, jis sukuria intelektinės veiklos produktą ir iš to kylančios teisės vadinamos intelektine nuosavybe.

Nors pati intelektinė nuosavybė yra ne materialus turtas, tačiau visuomenės procesuose ji dalyvauja taip pat, kaip ir materialus. Protinės, kūrybinės veiklos rezultatas, t.y. intelektinė nuosavybė, turi savininką ir vertę, ja galima įvairiai disponuoti: pirkti, parduoti, skolinti už užstatą, perduoti testamentu ir pan. Teisė į intelektinės nuosavybės objektą yra įrodoma įvairiais dokumentais: patentais, registracijos liudijimais, licencijomis, perdavimo sutartimis, paveldėjimo dokumentais.

Intelektinės nuosavybės teisės normos įvairiose valstybėse turi skirtumų, todėl ilgai nebuvo vienintelio ir tikslaus intelektinės nuosavybės apibrėžimo. Tik 1967 m. Stokholme pasirašytoje konvencijoje, kurios pagrindu įkurta pasaulinės nuosavybės organizacija – PINO (WIPO – World Intellectual Property Organisation), buvo suformuluotas intelektinės nuosavybės apibrėžimas.

Teisės normos, kurios teisiškai reguliuoja intelektinę veiklą, skirstomos į dvi dideles grupes:

- autorių teisių normos, iš kurių vėliau „išsikristalizavo savarankiškas reguliavimo institutas - gretutinių teisių“ (Laurinavičius, 2009, p. 19) normos;
- pramoninės nuosavybės (patentų) teisės normos.

Tam, kad intelektinės nuosavybės subjektai galėtų aktyviai dalyvauti tarptautinėje prekyboje, nebūtų nesąžiningos konkurencijos, jų teisės privalo būti saugomos. Šiam tikslui yra įkurtos tarptautinės organizacijos, pasirašyta nemažai tarptautinių konvencijų. Ypač didelę reikšmę intelektinės nuosavybės, dalyvaujančios tarptautiniuose mainuose, apsaugai turi muitinė. Baigiamojo magistro **darbo tema** - „Intelektinės nuosavybės teisių muitinis užtikrinimas“.

Ši tema aktuali ir svarbi tuo, jog plečiantis valstybių bei verslo subjektų tarptautiniam ekonominiam ir kultūriniam bendradarbiavimui atsirado būtinybė užkirsti kelią intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjams ne tik vienos valstybės, bet ir tarptautiniu mastu. Visuomenės informavimo priemonės populiarina garsių firmų produkciją, muzikos įrašus ir kitus intelektinės nuosavybės objektus, tačiau, esant šių dienų prastai ekonominei padėčiai, daugelis neįstengia jų įsigyti, todėl rinkoje plinta padirbtos prekės. Taip išsiplėtus nuosavybės objektų ratui, žmonėms suvokus, kad galima pasipelnyti iš suklastotų, prekyboje didžiulę piniginę vertę turinčių intelektinės kūrybos rezultatų, atsirado būtinybė teisiškai reguliuoti jų apsaugą. Yra svarbu suvokti ir nustatyti, kokiuose suklastotos

prekės „keliaavimo pas pirkėją“ lygmenyse geriausia sustabdyti ir apginti intelektinės nuosavybės savininko teises. Čia svarbų vaidmenį vaidina Lietuvos Respublikos Finansų ministerijai pavaldus Muitinės Departamentas ir penkios Lietuvoje prekių srautus iš trečiųjų šalių kontroliuojančios teritorinės muitinės. Taip pat reikėtų pabrėžti ir muitinės mobiliųjų grupių, kurios esant būtinybei turi įgaliojimus sustabdyti transporto priemonės, esančias bet kurioje Lietuvos teritorijoje, svarbą. Muitinės departamento ir jo įgaliotų institucijų darbas ypač aktualus norint apsaugoti intelektinės nuosavybės savininkų teises klastotoms prekėms keliaujant per valstybių sienas.

Darbe keliami problema – intelektinės nuosavybės teisės pažeidimų skaičiaus augimas. Visuomenei užmirštant dvasines vertybes, didelę svarbą teikiant materialiosioms bei esant ekonominei krizei, atsiranda poreikis nelegaliai pasipelnyti bei įsigyti garsių firmų vardus turinčių prekių už žemą kainą, o tai skatina intelektinės nuosavybės teisės pažeidimus. Pastaraisiais metais smarkiai padaugėjo klastotos produkcijos rūšių. Tai maisto produktai, vaistai, automobilių dalys, mobilieji telefonai ir jų dalys, parfumerija ir kosmetika, žaislai ir kitos prekės. Patekusios į rinką klastotos prekės gali pakenkti vartotojui. Tačiau esant blogai ekonominei padėčiai, valstybės institucijoms gaunant mažesnę finansavimą nei įprastai, gali iškilti intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo problema, tai gali paskatinti pažeidėjus rizikuoti – importuoti ar tranzitu įvežti į šalį klastotos produkcijos.

Hipotezė

Didėjant Lietuvos muitinės veiklos efektyvumui ginant intelektinės nuosavybės teises bei stiprinant kovą prieš klastojimą ir piratavimą, nėra pasiekiamas laukiamas ekonominis efektas.

Darbo objektas: Lietuvos muitinės intelektinės nuosavybės apsaugos įgyvendinimo teisinis mechanizmas.

Darbo tikslas: atskleisti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo savitumus ir pateikti pasiūlymus dėl veiklos ekonominio efektyvinimo.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti intelektinės nuosavybės teisių apsaugos svarbą tarptautinėje prekyboje.
2. Išanalizuoti intelektinės nuosavybės apsaugos teisės aktus tarptautiniu ir nacionaliniu lygmeniu bei apžvelgti institucijas, atsakingas už jos įgyvendinimą.
3. Apžvelgti muitinės priežiūros priemones, taikomas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje.
4. Atlikti statistinių duomenų analizę, kurios metu atskleisti, kaip pakito intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjų sulaikymų skaičius nuo 2001 m. iki šių dienų, kokios vertės bei rūšies intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančių prekių sulaikoma daugiausiai, kurios teritorinės muitinės indėlis tokių sulaikymų atveju yra didžiausias.
5. Atliktos analizės pagrindu suformuoti išvadas ir pasiūlymus. Pateikti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo perspektyvas.

Darbo metodai

Šiame darbe naudojamas *teisinių literatūros analizės, palyginimo, statistinės analizės metodai*. Ieškant atsakymų į tyrimo metu suformuluotus klausimus, susijusius su intelektinės nuosavybės rūšimis, siekiant išanalizuoti muitinės priežiūros priemonių svarbą šioje srityje, prekių ženklų savininkų teisių ir teisėtų interesų apsaugos mechanizmo veikimo modelį, teisės aktų veiksmingumą, buvo analizuojama teisės doktrina, t.y. Europos Sąjungos teisės aktai – reglamentai, direktyvos, rekomendacijos. Taip pat Lietuvos Respublikos teisės aktai: pagrindinis įstatymas – Konstitucija, kodifikuoti bei specialieji įstatymai, poįstatyminiai teisės aktai: Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsakymai, teritorinių muitinių bei kitų teisėsaugos institucijų raštai. Kaip papildomi, padedantys geriau iširti situaciją, buvo analizuojami ekspertų vertinimai, Lietuvos Aukščiausiojo teismo teismų praktikos biuleteniai, mokslinės monografijos. Siekiant atskleisti Lietuvos muitinės vaidmenį intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo srityje, buvo naudojamas statistinių duomenų grupavimo, palyginamosios analizės metodas. Apibendrinimo metodas pasitelktas išanalizuotai medžiagai apibendrinti ir pateikti išvadas bei rekomendacijas.

Darbo dėstymas susideda iš keturių dalių. Pirmoje dalyje apibrėžiama intelektinės nuosavybės samprata, jos vieta tarptautinėje prekyboje bei sąveika su verslu.

Antroje dalyje apžvelgiamos pagrindinės tarptautinės intelektinės nuosavybės apsaugos konvencijos, tarptautinės sutartys bei organizacijos.

Trečioje dalyje atskleidžiama muitinės svarba intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo grandinėje, analizuojami statistikos duomenys, kurie atskleidžia intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo ypatybes 2001 – 2008 metais.

Ketvirtoje dalyje pateikiamos intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo ateities perspektyvos bei rekomendacijos.

1. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGA TARPTAUTINĖJE PREKYBOJE

1.1. Intelektinės nuosavybės samprata, jos teisinio reglamentavimo sritys bei sąveika su verslu

Prieš pradėdant nagrinėti bet kokį reiškinį, būtina apibrėžti jo sąvoką, požymius, vietą kitų susijusių teisių reiškinų bei sąvokų sistemoje. Pradedant nagrinėti atskiras intelektinės nuosavybės rūšis, požymius, jų apsaugos modelius, teisinį šio reiškinio reglamentavimą bei siekiant geriau suvokti šio instituto esmę, svarbu apibrėžti jo sąvoką ir nustatyti jo vietą teisės sistemoje.

Svarbu pabrėžti, kad intelektinės nuosavybės teisės reglamentuoja civilinė, baudžiamoji bei administracinė teisės. Šių teisių sistemų kodeksuose yra apibrėžti turtiniai ir neturtiniai santykiai, kylantys dėl intelektinės nuosavybės teisių bei bausmės už šių teisių nepaisymą.

Intelektinės nuosavybės, visų pirma, svarbi tuo, jog ji, būdama intelektinės veiklos rezultatas, šiandien yra pagrindinė žinių ekonomikos vertybė, svarbus valstybių ekonomikos svirtas. Intelektinė nuosavybė, būdama verslo subjektų nuosavybės dalis, intensyviai dalyvauja ne tik nacionalinėje prekyboje, bet ir svarbią reikšmę šalies ekonomikai turinčioje tarptautinėje prekyboje.

Šiandieninėje visuomenėje, kai inovacijos ir žinios yra svarbiausias šalies ūkio variklis, intelektinė nuosavybė tampa vis svarbesniu veiksniumi, užtikrinančiu valstybės ekonominį stabilumą ir visuomenės gerovę ir skatinančiu tarptautinės prekybos procesus.

Sąvoka „intelektinė nuosavybė“ yra daugiausiai prigijusi Vakarų demokratinėse valstybėse. Vakarų teisinėje literatūroje intelektinė nuosavybė apibūdinama kaip išimtinių subjektinių teisių rinkinys į intelektinės kūrybos veiklos rezultatus, kurie išreikšti objektyvia forma. Rusų kalboje ši sąvoka atsirado tik pastarojo dešimtmečio mokslo darbuose. Intelektinė nuosavybė rusų literatūroje dažniausiai suprantama kaip grynai savarankiškos teisės reguliavimo sritys – autorių teisės bei patentų teisės. Anot A. Laurinavičiaus (2009)., mums tai aktuali tema, nes būtent Lietuva yra viena iš Rytų bloko šalių, nors ir prievarta laikytų, tačiau savo sąmonėje išlaikiusių posovietines tradicijas, lėmusias pasekmes siekiant perimti vakarietiškas teisinės, ekonominės kultūros tradicijas.

Teisinė intelektinės nuosavybės reglamentacija turi savitumą, pvz. ilgą laiką intelektinė nuosavybė priklausė nacionalinės teisės reguliavimo sričiai, todėl nebuvo visuotinai priimto intelektinės nuosavybės teisių sąvokos apibrėžimo.

Paminėtina, jog apibrėžimas „Intelektinė nuosavybė“ buvo suformuluotas 1967 m. liepos 14 d., įsteigus Pasaulinę intelektinės nuosavybės organizaciją (WIPO). Antrame šios konvencijos straipsnio viii punkte teigiama, jog intelektinė nuosavybė- tai teisės į:

- literatūros, meno ir mokslo kūrinius;
- garso įrašus, radijo ir televizijos laidas, artistų veiklą;
- išradimus;

- mokslo atradimus;
- prekių ženklus, paslaugų ženklus, firminius pavadinimus, prekybos ženklus;
- apsaugą nuo nesąžiningos konkurencijos;
- kitą intelektualinę veiklą gamybos, mokslo, literatūros ir meno srityse.

Kiekviena valstybė, pasirašiusi Konvenciją ir tapusi WIPO nare, gali naudotis šiuo apibrėžimu ir plėtoti intelektinės nuosavybės sąvoką. Besivystantys ekonominiai santykiai ne tik realioje, bet ir virtualioje erdvėje ir nauji ūkio objektai plečia šios nuosavybės objektų sąrašą. Šiame sąrašė atsirado kompiuterinės programos, duomenų bazės, integralinių mikroschemų topologijos, naudingieji modeliai. Teigiama, jog kartu su šiais objektais atsirado ir civilinės teisės.

Intelektinė nuosavybė teisinėje literatūroje dažniausiai apibūdinama kaip tam tikros išimtinės teisės į individo intelektinės veiklos rezultatus.

Yra svarbu atskirti intelektualios nuosavybės ir materialios nuosavybės sąvokas, kurios apibrėžia gana panašų objektą.

Nuosavybės sąvoka apima platų ratą daiktų, priklausančių savininkui ir sudarančių jo turtą, kurį jis gali valdyti, naudoti ir juo disponuoti, kaip tik nori. Ši nuosavybės samprata pirmiausia siejama su materialiu turtu (daiktais) - įvairiais materialaus pasaulio dalykais – kilnojamuoju ir nekilnojamuoju turtu, kuris yra žmogaus sukurtas arba kitaip išgautas iš gamtos. Tačiau, vystantis visuomenei, taip pat plėtojosi ir nuosavybės formos bei santykiai. Šalia materialaus turto atsiranda ir nematerialus: išradimai, literatūros, meno, mokslo kūriniai, prekių ženklai ir kt. - visa tai, ką vadiname žmogaus dvasinės kūrybos bei protinio darbo rezultatais ir ką WIPO apibrėžia kaip intelektinę nuosavybę. Taigi žmogaus intelektinės veiklos rezultatai, kaip teisinės apsaugos objektai, labai skiriasi nuo įprastinių materialių nuosavybės objektų, todėl visuomeniniams santykiams, atsirandantiems dėl tokių objektų sukūrimo, naudojimo ir apsaugos, reguliuoti įprastos daiktinės teisės normos nebetinka. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje rašoma, jog „nuosavybė neliečiama“. Ši teisės norma taikoma visoms be išimties nuosavybės rūšims – tiek privačiajai ir viešajai, tiek materialiajai ar intelektinei.

Todėl buvo sukurtos specialios teisės normos, kurios civilinės teisės teorijoje išskiriamos į atskirą civilinės teisės pošakį - intelektinės nuosavybės teisę.

Su šiomis teisėmis, saugančiomis žmogaus kūrybos rezultatus, dabar susiduriame visose gyvenimo srityse. Lietuvos Respublikoje, kaip ir įvairiose užsienio valstybėse, šiems teisėms saugoti yra priimti specialūs įstatymai, suderinti su tam tikromis ES direktyvomis. Intelektinei veiklai realizuoti bei organizuoti Lietuvoje yra įsteigtos specialios institucijos, taip pat veikia atitinkamos organizacijos, tokios kaip Lietuvos rašytojų sąjunga, Fonogramų gamintojų ir platintojų asociacija, Lietuvos muzikos industrijos asociacija ir kt.

Intelektinės nuosavybės teisė savo savybėmis yra labai panaši į nuosavybės teisę, nes asmuo, kuris sukūrė tam tikrą kūrinį, kurį apibrėžtume kaip nematerialųjį objektą, turi įgyti išimtinės teisės į jį, atitinkamai kaip ir asmuo, fiziškai sukūręs daiktą.

Intelektinės nuosavybės teisė, kaip ir nuosavybės teisė, jos turėtojui leidžia savarankiškai lemti kūrybinės veiklos rezultato likimą, naudoti jį savo nuožiūra, suteikia teisę ginti savo teises nuo trečiųjų asmenų įsikišimo. Be to, greta minėtų teisių, kurios iš esmės yra turtinės, kūrybinės veiklos rezultato savininkai dažnai turi ir ypatingų neturtinių teisių, kurios dažniausiai negali būti atskiriamos nuo paties kūrėjo asmenybės.

Tarptautiniu mastu intelektinė nuosavybė buvo pripažinta jau XIX a. pabaigoje. 1883 m. daugelis valstybių pasirašė Paryžiaus konvenciją dėl pramoninės nuosavybės saugojimo, kurioje teigiama, kad „pramoninė nuosavybė suprantama pačia plačiausia prasme ir apima ne tik pramonę ir prekybą tiesiogine prasme, bet taip pat ir žemės ūkio gamybos sritis, kalnakasybos pramonę ir visus produktus - tiek gaminamus, tiek ir gamtinės kilmės,“

Kiek vėliau - 1886 m. buvo pasirašyta Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Iš dalies tai 1967 metais Stokholme surengtos Konvencijos tęsinys. Kaip teigiama Berno konvencijoje, „Sajungos šalys, įkvėptos vienodo noro kiek įmanoma efektyviai ir vienodai saugoti literatūros ir meno kūrinių autorių teises, pripažindamos peržiūrėjimo konferencijos darbo svarbą, nutarė peržiūrėti Stokholmo konferencijos priimtą aktą“. Buvo palikti pirmi dvidešimt ir dar keletas minėtos konvencijos aktų.

Sąvoka „literatūros ir meno kūriniai“ apima labai plačią sritį, šiems kūriniams galima priskirti: „knygas, brošiūras ir kitus literatūros kūrinius; paskaitas, kalbas, pamokslus ir kitus tokios rūšies kūrinius; dramas ir dramos-muzikos kūrinius; choreografijos kūrinius ir pantomimas; muzikos kūrinius su tekstu ar be teksto; kinematografijos kūrinius, kuriems prilyginami analogiškais kinematografijai būdais gauti kūriniai; piešimo, tapybos, architektūros, skulptūros, graviravimo ir litografijos kūrinius; fotografijos kūrinius, kuriems prilyginami analogiškais fotografijai būdais gauti kūriniai; taikomosios dailės kūriniai; iliustracijos, žemėlapiai, planai, eskizai ir plastikos kūriniai, susiję su geografija, topografija, architektūra ar mokslu.“

Teisės normos, kurios teisiškai reguliuoja intelektinę veiklą, skirstomos į **autorių teisių ir gretutinių teisių normas bei pramoninės nuosavybės teisės normas**.

Pirmoje darbo dalyje trumpai bus apžvelgtos autorių ir gretutinių teisių normos. Atsižvelgiant į tai, jog rašomas darbas tema „Intelektinės nuosavybės teisių muitinis užtikrinimas“, autorių ir gretutinių teisių samprata bei šių teisių apsauga bus aptarta trumpai, didžiausias dėmesys darbe bus skiriamas kitai intelektinės nuosavybės sričiai - pramoninei nuosavybei (komerciniams ženklams – t.y. prekių ženklams, taip pat naujausiems intelektinės nuosavybės objektams, pirmą kartą paminėtiems Europos

Tarybos reglamente 1383/2003 – geografinėms nuorodoms, prekių kilmei bei augalų veislėms), šių teisių savininkų apsaugai bei šio pobūdžio klastotėms..

- ***Autorių teisių ir gretutinių teisių normos***

Šiomis normomis reguliuojami visuomeniniai neturtiniai ir turtiniai santykiai, kurie atsiranda sukūrus mokslo, literatūros ir meno kūrinius, kompiuterių programas, duomenų bazines, filmus, fonogramas, audiovizualinius kūrinius bei kitus autorių ir gretutinių teisių įstatymų reguliuojamus objektus.

Autorių teisės

Autorinė teisė pabrėžia autoriaus teises į savo kūrinių. Autorinės teisės atsiranda iškart, vos sukuriama kūrinys ir jo nereikia registruoti ar atlikti kokius kitus formalumus. Autoriui pakanka išreikšti savo kūrinių bet kokia objektyvia forma, kuri leistų kūrinių atgaminti. Kūrėjas gali naudoti apsaugos ženklą © . Šis ženklas dedamas ant kiekvieno kūrinio egzemplioriaus nurodant išskirtinių teisių savininką ir pirmos publikacijos datą.

Lietuvos Respublikoje autorinė teisė (autoriaus turtinės teisės) galioja visą autoriaus gyvenimą ir 70 metų po jo mirties. Autoriaus neturtinių teisių apsaugai teisės aktai nenumato terminų, jos ginamos neribotą laiką.

Svarbu išskirti autorių teisių objektus, tai - originalūs literatūros, mokslo ir meno kūriniai, kurie yra kokia nors objektyvia forma išreikštas kūrybinės veiklos rezultatas, pvz.:

- ✓ knygos, brošiūros, straipsniai, dienoraščiai ir kiti literatūros kūriniai, išreikšti bet kokia forma, įskaitant elektroninę, taip pat kompiuterių programas;
- ✓ kalbos, paskaitos, pamokslai ir kiti žodiniai kūriniai;
- ✓ rašytiniai ir žodiniai mokslo kūriniai (mokslinės paskaitos, studijos, monografijos, išvados, mokslo projektai ir projektinė dokumentacija bei kiti mokslo kūriniai);
- ✓ dramos, muzikiniai dramos, pantomimos, choreografijos ir kiti scenoje atlikti skirti kūriniai ir režisuoti spektakliai, taip pat scenarijai ir scenarijų planai;
- ✓ muzikos kūriniai su tekstu arba be teksto;
- ✓ audiovizualiniai kūriniai (kino filmai, televizijos filmai, televizijos laidos, videofilmai, diafilmai ir kiti kinematografinėmis priemonėmis išreikšti kūriniai), radijo laidos;
- ✓ skulptūros, tapybos bei grafikos kūriniai, monumentalioji dekoratyvinė dailė, kiti dailės kūriniai, taip pat scenografijos kūriniai;
- ✓ fotografijos kūriniai ir kiti fotografijai analogiškais būdais sukurti kūriniai;
- ✓ architektūros kūriniai (pastatų ir kitų statinių projektai, brėžiniai, eskizai ir modeliai, taip pat pastatai ir kiti statiniai);

- ✓ taikomosios dailės kūriniai;
- ✓ iliustracijos, žemėlapiai, planai, sodų ir parkų projektai, eskizai ir trimačiai kūriniai, susiję su geografijos, topografijos ar tikslųjų mokslų sritimis;
- ✓ kiti kūriniai.

Yra išskiriama grupė autorių teisėmis nesaugomų objektų, pvz.: teisės aktai, oficialūs administracinio, teisinio ar norminio pobūdžio dokumentai; oficialūs valstybės simboliai ir ženklai; įprastinio pobūdžio informaciniai pranešimai apie įvykius; folkloro kūriniai ir t.t. (LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas).

Gretutinės teisės

Šias išskirtines teises turi ne tik autoriai, bet ir autorių kūrinių atlikėjai, įrašų gamintojai, programų transliuotojai.

Gretutinių teisių turėtojai – atlikėjai, fonogramų gamintojai, transliuojančios organizacijos. Visų jų teisės į kūrinių galioja panašų laikotarpį – 50 metų po išleidimo, atlikimo transliacijos viešo perdavimo, įrašo padarymo datos. Atlikėjų neturtinės teisės galioja neribotą laiką.

LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas numato, jog autorių teisių, gretutinių teisių ir „*sui generis*“ teisių subjektai, gindami savo teises, išimtinių licencijų licenciatai, gindami jiems suteiktas teises, taip pat kolektyvinio teisių administravimo asociacijos, gindamos administruojamas teises, įstatymų nustatyta tvarka turi teisę kreiptis į teismą ir reikalauti:

- 1) pripažinti teises;
- 2) įpareigoti nutraukti neteisėtus veiksmus;
- 3) uždrausti atlikti veiksmus, dėl kurių gali būti realiai pažeistos teisės arba atsirasti žala;
- 4) atkurti pažeistas asmenines neturtines teises (įpareigoti padaryti reikiamus taisymus, apie pažeidimą paskelbti spaudoje ar kitokiu būdu);
- 5) išieškoti atlyginimą už neteisėtą naudojimąsi kūriniais, gretutinių teisių ar *sui generis* teisių objektu;
- 6) atlyginti turtinę žalą, įskaitant negautas pajamas ir kitas turėtas išlaidas, o šio Įstatymo 84 straipsnyje numatytais atvejais – ir neturtinę žalą;
- 7) sumokėti kompensaciją;
- 8) taikyti kitus šio ir kitų įstatymų nustatytus teisių gynimo būdus.

Muitinės priežiūros priemonių taikymas

Muitinės Departamento statistikoje mažai atvejų, kai būtų bandoma pažeisti minėtas gretutines ar autorių teises. Jie sudaro maždaug du procentus visų išaiškintų atvejų. LR autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme nurodoma, tačiau nedetalizuojama, jog „neteisėtoms kūriniais, kitų šio Įstatymo saugomų objektų kopijoms, šio Įstatymo saugomas teises pažeidžiančioms prekėms, kurios importuojamos iš

trečiųjų valstybių į Lietuvos Respubliką arba iš jos eksportuojamos į trečiąsias valstybes, gali būti taikomos Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatytos muitinės priežiūros priemonės. Įstatyme neišskirti atvejai, kaip ginamos Europos Bendrijos autorių ir gretutinių teisių savininkų teisės.

- ***Pramoninės nuosavybės objektai***

Viena iš žmogaus intelektualinės veiklos sričių yra techninė kūryba, kurios rezultatu išskiriamos technikos naujovės, įvairios techninės priemonės, tobulos mašinos. Daug kas technine kūryba vadina žmogaus veiklą, kurios rezultatai – nauji techniniai sprendimai, kurie apibrėžiami kaip ir žinomų įrenginių, metodų, medžiagų pritaikymas naujiems tikslams.

Pramoninė nuosavybė - tai intelektualinės nuosavybės dalis. 1994 m. Lietuva prisijungė prie 1983 m. Paryžiaus konvencijos pramoninei nuosavybei saugoti.

Pagal šią konvenciją pramoninės nuosavybės objektais laikomi:

- išradimai;
- naudingieji modeliai;
- pramoninis dizainas;
- prekių ženklai;
- paslaugų ženklai;
- firmų vardai (juridinių asmenų pavadinimai);
- kilmės vietos nuorodos arba kilmės vietos pavadinimai.

Taip pat prie pramoninės nuosavybės objektų reikėtų priskirti:

- puslaidininkinių gaminių topografijas;
- naujas augalų veisles;
- geografinių nuorodų pavadinimus.

Būtina pažymėti, jog skirtingai nei autorių teisės, pramoninės nuosavybės objektų apsauga siejama su registracija, t.y. teisė į pramoninės nuosavybės objektą atsiranda nuo to momento, kai paduodama patentinė paraiška valstybės įgaliotai institucijai. Lietuvoje tokia paraiška registruoti pramoninę nuosavybę paduodama Valstybiniam patentų biurui.

Pramoninė nuosavybė – tai ne materialus intelektualinis juridinio ar fizinio asmens turtas (prekė). Jo buvimą įrodo įvairūs dokumentai – patentai, registracijos liudijimai, licencijos, perdavimo sutartys ir kt. Šis turtas gali būti įgyjamas, sukuriamas perimant pagal licencines ar kitokias sutartis, kartu su materialiniu turtu ar kitaip. Toks turtas turi būti įvertintas pinigais, įtraukiamas į buhalterinę apskaitą ir iš jo gaunamas pelnas.

Duomenis apie apsaugotas Lietuvos Respublikos pramoninės nuosavybės teises galima rasti LR prekių ženklų paraiškų ir registracijų duomenų bazėje bei Europos patentų tarnybos, Vidaus rinkos harmonizavimo tarnybos ir Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos duomenų bazėse.

Savo teises į techninės kūrybos rezultata mūsų respublikoje galima įgyvendinti tik turint valstybės vardu išduotą registraciją patvirtinantį dokumentą – išradimo patentą arba registracijos liudijimą. Lietuvoje patentai išduodami tik išradimams, o dizainui ir prekių bei paslaugų ženklams išduodami registracijos liudijimai.

Reikia pažymėti tai, jog ankstesniais laikais, t.y. XII – XIII, buvo išduodamas patentų atitikmuo, kuris tuomet buvo vadinamas privilegijomis. Jos buvo teikiamos apsaugos tikslais, bet kartu suteikdavo autoriams laikiną techninės kūrybos darbo rezultatų naudojimo monopolį. Kapitalizmo visuomenėje geresnė apsaugos forma nebuvo sugalvota, privilegija buvo pradėta vadinti kitaip, o išradimui buvo suteiktas „prekės“ pavadinimas.

Svarbi ekonominė patentų sistemos reikšmė, t.y. patentuojant techninius sprendimus, pramonės dizainą, naudinguosius modelius, registruojant prekių ar paslaugų ženklus ir prekių kilmės vietos nuorodas bei pavadinimus, sudaromos sąlygos netrukdomai prekiauti rinkoje, demonstruoti savo techninės kūrybos rezultatus parodose, teikti techninę paramą silpnai išsivysčiusioms valstybėms. Taip pat tai sudaro galimybes apsaugoti asmeninį ir valstybinį prioritetą. Patentiškai apsaugojus pramoninės nuosavybės objektus, tam tikram laikui užtikrinama galimybė išvengti kopijavimo, uždrausti juos naudoti statomuosiuose objektuose, technologiniuose procesuose. Taip pat uždrausti tretiesiems asmenims patentuotus technologinius kūrinius gaminti ir pardavinėti. Pramoninės nuosavybės teisių savininkai gali už tam tikrą susitartą atlyginimą išduoti leidimus, licencijas tretiesiems asmenims (Kasperavičius, Žilinskas, 2004).

Lietuvos muitinė saugo prekių ženklus, registruotus Lietuvos Respublikos valstybiniame patentų biure, ES Vidaus rinkos derinimo tarnyboje (OHIM), todėl darbe daugiausia dėmesio bus skirta būtent šioms pramoninės nuosavybės rūšims.

Intelektinės nuosavybės svarba tarptautinėje prekyboje bei jos sąveika su verslu

Galima teigti, jog intelektinės veiklos rezultatas, neišreikštas objektyvia forma ir nepateiktas plačios visuomenės vartojimui, intelektinės nuosavybės subjektui nesuteiks jokios naudos, išskyrus psichologinį pasitenkinimą. Intelektinė nuosavybė, tik išreikšta objektyvia forma, pateikta rinkai, užsitikrins savo vartotojų, kitaip tariant, pirkėjų, ratą. Tik tokiu būdu, ypač kalbant apie pramoninę nuosavybę, jos kūrėjas taps verslo subjektu ir jam intelektinės veiklos kūrinys taps finansiškai naudingas.

Bet kurios šalies ekonominis klestėjimas labai susijęs su tos šalies užsienio prekybos rezultatais. Labiausiai išsivysčiusių šalių pranašumą lemia įvairūs technologiniai, organizaciniai veiksniai. Toks pranašumas bei tarptautinis konkurencingumas yra bendrų strategijų ir nacionalinės politikos pasekmė.

Pastebėta, jog tarptautinės prekybos pagrindas yra mainai ir specializacija. Tarptautinių mainų prielaida – gamybos sąlygų skirtumai: skiriasi gamtinės sąlygos, apsirūpinimas ištekliais, naudojama skirtinga technologija ir pan. Svarbu tai, jog tarptautinėje prekyboje šalys aprūpina pasaulinį ūkį tomis prekėmis, kurių gamyba šalies viduje yra palyginti pigi. Šalys importuoja tokią produkciją ar paslaugas, kurių gamyba šalyje būtų žymiai brangesnė, negu jos įsigijimas pasaulinėje rinkoje. Be to, verslo subjektui sukūrus ir užpatentavus savo idėją, nėra naudinga apsiriboti vietine rinka, jei jo sukurta prekė yra paklausi ir atitinka ne tik nacionalinius standartus, bet ir pasaulinius poreikius. Taip intelektinės nuosavybės subjektas su savo kūrybos rezultatu tampa tarptautinės prekybos dalyviu.

Galima drąsiai teigti, kad intelektinės nuosavybės įtaka nuolat auga ir ateityje informacinėje visuomenėje intelektinė nuosavybė bus viena iš svarbiausių vertybių. Išsivysčiusių valstybių ekonomikoje pastebima tendencija, jog informacinė ekonomika užima pirmaujančią poziciją. Didelė išsivysčiusių Vakarų valstybių ekonomikos dalis ir dabar yra priklausoma nuo aukštų technologijų ir informacija pagrįstų verslo sričių, kurios tiesiogiai susijusios su intelektine nuosavybe.

Paminėtina, jog praeito amžiaus pabaigoje suintensyvėjo tarptautiniai ekonominiai mainai, taip pat buvo sukurtos tarptautinės gamybos, prekybos ir finansų sistemos.

Šiandieniniame pasaulyje sėkmingą įmonių veiklą ir konkurenciją lemia gebėjimas naudotis intelektiniais produktais. Intelektinių produktų gamyba stipriai veikia pasaulinės raidos tendencijas, kurios daro įtaką gamybai ir vartojimui.

Pastebėta, jog informacijos, komunikacijos ir informacinių technologijų sektoriuose sukuriama intelektinė nuosavybė šiame visuomenės raidos etape sudaro strateginį pagrindą visam visuomenės progresui.

Anot prof. R. Gudausko, mokslo ir inovacijų proceso aplinkoje atsirandantys intelektinės nuosavybės rezultatai visiškai atitinka žinių visuomenės raidos logiką ir žinių ekonomikos principus. Intelektinė nuosavybė yra labai svarbi „siekiant kritinio strateginio pranašumo itin konkurencingoje Europos Sąjungos ir viso pasaulio erdvėje“ (Verslo žinios. 2005).

Informacijos, ryšių ir technologijų sektoriuje intelektinė nuosavybė yra vienas iš svarbiausių naujovių įdiegimo paskatų.

Reikia pabrėžti ne tik intelektinės nuosavybės svarbą, bet ir intelektinės nuosavybės autorių būtinybę, ypač mūsų valstybei: atkūrus nepriklausomybę, naujų idėjų autoriai yra neįkainojamas turtas.

Nepriklausomybės laikais Lietuvoje dėl daugelio priežasčių įmonėse sukuriama mažai išradimų, nevykdomi patentiniai tyrimai. Tačiau šiuo metu sudarytos sąlygos, ypač ekonominės, esamai padėčiai

gerinti, kadangi Europos Sąjunga pradėjo skirti didžiulę paramą inovacijų plėtrai. Lietuvos verslo subjektams yra siūloma dalyvauti įvairiuose ES konkursuose šiai paramai gauti.

„Intelektinė nuosavybė dažnai lemia organizacijos materialių aktyvų kūrimą, įmonės kapitalo vertės augimą“, – rašoma straipsnyje „Intelektinė nuosavybė - tarsi XXI a. nafta“. Čia teigiama, jog tik skatinant inovacijas, įmanoma pritraukti naujas investicijas į Lietuvos ūkį. Šalies ekonomikai užtikrinti reikia naujų idėjų ir produktų. Kadangi mūsų šalis neturi savo žemės resursų, reikia remtis savo intelektualiais resursais. Naujausių technologijų panaudojimas pramonėje, energetikoje, sveikatos apsaugos sistemoje lemia visuomenės pažangą, kokybišką ir greitą paslaugų veikimą, konkurencingos ekonomikos augimą.

Šalies verslo subjektams sukūrus tam tikrus naujas inovacijas, konkurencingus gaminius, kuriems patekus į rinkas, jie tampa patraukliomis, vartotojų pasitikėjimą pelnančiomis prekėmis, kurios nenusistovi vietinėje prekyboje, o yra eksportuojamos į tarptautines rinkas. Tarptautinėje prekyboje labai svarbios naujos idėjos, kurios, įgavusios materialią išraišką, skatina pirkėją pirkti, taip surenkami PVM mokesčiai, o prekes importavus – muitai ir kiti muitinių administruojami mokesčiai.

Šiandieninėje visuomenėje, kai inovacijos ir žinios yra svarbiausias šalies ūkio variklis, intelektinė nuosavybė tampa vis svarbesniu veiksmu, užtikrinančiu valstybės ekonominį stabilumą ir visuomenės gerovę ir skatinančiu tarptautinės prekybos procesus.

Kadangi intelektinės nuosavybės teisės neturi materialaus pagrindo, nors galima jas vadinti turtinėmis teisėmis, jos priskiriamos nematerialaus turto kategorijai ir gali būti įvairių sandorių: pirkimo, pardavimo, nuomos, įkeitimo ir pan., objektas.

Verslo subjektų teisės į intelektinę nuosavybę gali atsirasti keliais būdais.

1. Intelektinės nuosavybės objektai gali būti sukuriami įmonėje, kaip jos komercinės veiklos rezultatas. Tai atlieka įmonės darbuotojai, kurie šiam tikslui naudojami įmonės materialine – technine baze ir moksliniu potencialu. Būtina pabrėžti, jog šitaip įmonė dar neišgauna teisių į intelektinės kūrybos rezultata, nes šios išskirtinės teisės pagal galiojančius įstatymus priklauso kūrėjui tol, kol sudaroma sutartis su darbdaviu. Todėl verslo subjektas, t.y. įmonė, sudarydama darbo sutartį, joje privalo numatyti intelektinės nuosavybės teisių perdavimą bei atlyginimą, t.y. autorinę sutartį.
2. Teisės į pagamintą intelektinį produktą įgyjamos iš kitų subjektų. Tai gali būti autorinėmis teisėmis saugomi kūriniai arba pramoninės nuosavybės objektai. Taip jos įgyjamos licencine sutartimi. Kartais taip teisės įgyjamos perleidžiant patentą.

Kai įmonė įsigyja teises į intelektinės veiklos objektus, jos tampa įmonės turtu ir turi būti įvertintos pinigine išraiška, parodytos buhalterinėje apskaitoje, duoti pelną.

Apibendrinant tai, kas buvo išdėstyta, galima teigti, jog šiandieninėje visuomenėje intelektinė nuosavybė ir verslas tarptautinėje prekyboje yra neatsiejami.

1.2. Komerciniai ženklai tarptautinėje prekyboje

„Į rinką patenkantis produktas tampa preke,“ – rašoma A. Laurinavičiaus knygoje „Intelektinės nuosavybės apsauga tarptautinėje prekyboje“ (2009, p. 27). Autorius teigia, kad kiekviena prekė yra pirkimo ar pardavimo objektas, tai pasakytina ir apie visų rūšių paslaugas, darbus, teises ir vertybinius popierius, o jų ženklai yra skirti apsaugoti simboliams, verslo subjektų naudojamiems savo prekėms atskirti nuo konkurentų prekių.

Komercinius ženklus galima skirstyti į prekių ir paslaugų ženklus, geografines nuorodas, firmos vardus bei pramoninį dizainą.

1.2.1. Prekės ženklas, kaip intelektinės nuosavybės objektas

Vienas svarbiausių ir mutinės priežiūros priemonių daugiausiai reikalaujantis intelektinės nuosavybės teisių objektas – prekių ženklai. Būtina pažymėti, jog mutinės sulaikomų prekių, laikytinų pažeidžiant intelektinę nuosavybę, 98% sudaro prekės, neteisėtai pažymėtos prekių ženklais, ir tik 2% prekių susijusių su kitomis intelektinės nuosavybės teisėmis.

Istoriškai nuo ankstyviausiųjų laikų prekės ženklai buvo naudojami atskirti vieno prekybininko prekes nuo kitų, ypač gabenant jas jūromis, kad vėliau nebūtų supainioti prekių savininkai. Vėlesniais, kapitalistiniais, laikais fabrikai ar cechai reikalavo savo narių ženklais žymėti jų gaminamas prekes ir tai užtikrindavo, kad pažymėta prekė bus kokybiška. Šiandien prekių ženklas atlieka abi šias funkcijas, nors jos gerokai pakito: prekės ženklas šiandieninėje ekonominėje erdvėje atskiria vieno asmens prekes ir paslaugas nuo kito bei gaminy, turinis žinomą prekė ženklą, daugeliu atveju bus geros kokybės.

Prekių ženklas – bet koks žymuo, kurio paskirtis – atskirti vieno asmens prekes arba paslaugas nuo kito asmens prekių arba paslaugų ir kurį galima pavaizduoti grafiškai. Prekių ženklui prilyginamas ir ženklas, skirtas paslaugoms žymėti.

Prekės ženklo valdymas tyri ypač didelę reikšmę. Jei ženklas bus sukurtas sėkmingai, suformuos teigiamą įvaizdį, tai padidės bendrovės laimėjimai, kurie leis toliau plėtoti verslą, didinti pardavimus bei gauti pelną. Siekdama neatsilikti nuo konkurentų ir maksimaliai išnaudoti prekės ženklo teikiamą naudą, kompanijos vadovybė kartu su marketingo specialistais privalo teisingai interpretuoti prekės ženklo sąvoką bei apibrėžti prekės ženklo bei produkto santykį. Apie prekės ženklo valdymą bei jo poveikį visuomenei reikia mąstyti globaliai.

Užsienio mokslininkai, tokie kaip J.N. Kapferer, pabrėžia, kad prekės ženklas nėra produkto ženklas ar kitoks grafinis ar techninis sprendimas. Tai produkto reikšmė, šaltinis ir būdas būti žinomam rinkoje.

Reikia pabrėžti, jog prekių ženklo terminas yra labai painus. Jis gali būti suprantamas siaurąja ir plačiąja prasmėmis.

Prekių ženklas – tai simbolis, kuris padeda atskirti vieno gamintojo ar įmonės prekes ar paslaugas nuo kitų gamintojų prekių ar paslaugų. Taip prekės ženklas suprantamas siaurąja prasme. Prekės ženklas čia suprantamas kaip etiketė, logotipas.

Plačiąja prasme prekės ženklas – tai prekės kokybė, reputacija, kurią suteikia garsus firmos vardas. Jis suteikia įmonei savitumą, tai vienas iš svarbiausių įmonės marketingo elementų. Šiandienos įmonei, kuri savo veikloje vadovaujasi šiuolaikinėmis marketingo tendencijomis ir siekia sukurti ilgalaikius ryšius su vartotojais, prekės ženklas tampa tvirčiausią ir stabiliausią vertę turinčiu turtu.

Prekės ženklas yra psichologinė koncepcija, tai tarsi pažadas vartotojui.

Prekių ženklas atlieka tam tikras funkcijas – skiriamąją kokybės, reklamos, šaltinio.

Pagrindinė prekių ženklo paskirtis – tai prekės šaltinio identifikavimas. Identifikavimas - produkto atpažinimas ir įvaizdžio vartotojams sukūrimas. Reikia paminėti, kad pastaruoju metu prekių ženklo identifikavimas, kuriant prekių ženklą, yra toks svarbus, jog įmonių verslo strategijos yra formuojamos pagal prekių ženklų vizijas ir misijas.

Kita svarbi prekių ženklo funkcija – užtikrinti prekės ar paslaugos kokybę. Jei vartotojas yra patenkintas preke, jis greičiausiai ateityje vėl norės įsigyti tą pačią prekę ir tikėtis, jog jam bus suteikta tokios pat kokybės paslauga ar gaminys.

Vartotojai suvokia prekės ženklą, kaip turintį emocinį atspalvį, kuris skatina dar didesnę jų susidomėjimą. Prekės ženklas lemia žinojimą ir tikrumą, kad perka pastovios kokybės produktus, kurie patenkins jų poreikius. Tai sudaro palankias aplinkybes prekės ženklui atlikti trečiąją – reklaminę – savo funkciją, kuri apibrėžiama kaip reklaminė priemonė, užtikrinanti rinkos nišą naujai pasirodžiusiai prekei.

„Per ryšį, sukurtą tarp ženklo ir prekės ar paslaugos, ženklai supažindina visuomenę su tokia preke ar paslauga. Tuo būdu prekių ženklai padeda jų savininkams sužadinti ir išlaikyti visuomenės poreikius. Tuo pat metu jie padeda informuoti vartotoją apie prekes ir paslaugas, esančias rinkoje,“ – sakoma Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartyje dėl prekių ženklo funkcijų ir santykio su reklama (LAT biuletenis. „Teismų praktika“ .Nr. 12. 1999).

Nors daugelio tokių produktų su žinomais prekių ženklais kaina yra gerokai didesnė net 25 – 100%, šie prekių ženklai garantuoja, jog parduodama aukštos kokybės prekė. Svarbu tai, jog galimybė

nustatyti aukštesnę nei konkurentų kainą ir gauti didesnę pelną tiesiogiai atsiliepią prekės gamybai. Tai įgalina didesnes investicijas į produkto rinkotyrą ir jo tobulinimą.

Prekių ženklo savininkas įgyja teises į ženklą jį įregistruodamas. Registracija pirmiausia suteikia teisę naudoti ženklą. Neįregistruoto prekių ženklo naudojimas siejamas su didele rizika. Įregistravus prekės ženklą gaunamos išimtinės teisės į jį. T.y., atsiranda teisė uždrausti kitiems gamintojams be intelektinės nuosavybės teisių subjekto sutikimo įregistruoti bei naudoti komercinėje veikloje tapačius ar panašius ženklus tokioms pačioms ar panašioms prekėms bei paslaugoms.

Svarbu paminėti, jog kaip prekių ženklą galima įregistruoti kvapus, atspalvius ir erdvines formas (pakuotes).

Ženklus registruoti pavesta Valstybiniam patentų biurui. Svarbu prieš registruojant ženklą jį apgalvotai sukurti, t.y. jis turi atitikti šias sąlygas – būti lengvai įsimenamas, įtaigus, originalus, kiek galima ryškiau apibūdinantis pareiškėjo veiklą. Taip pat turi būti toks, kad jį būtų galima nurodyti įvairiais būdais, ant bet kokios medžiagos, įvairiomis techninėmis priemonėmis bei įvairiu dydžiu. Be to, jei ženklas tekstinis, t.y. reiškia kokį nors žodį, būtina pasitikrinti, ar išvertus jis nebus koks nors necenzūrinis ar nemoralus.

Beveik visose valstybėse saugomi prekių ir paslaugų ženklai yra svarbūs komercinės veiklos elementai. Kokybiškas ir žinomas ženklas labai padidina gaminių bei paslaugų konkurencingumą ir kainą. Kartais net daugiau nei 15%. Žinomas prekių ženklas, jį perleidžiant, vertinamas didele suma, pvz. Coca-colla – apie 67, McDonald's – apie 25, Marlboro – apie 22, Microsoft – apie 62 milijardus JAV dolerių (Kasperavičius, Uzolas, 2007).

Pradinis ženklo registracijos galiojimo terminas yra 10 metų nuo paraiškos padavimo dienos. Ženklo registracijos galiojimas gali būti pratęsiamas visoms arba daliai prekių ir paslaugų kiekvieną kartą ne ilgiau kaip 10 metų.

Teisės į prekių ženklą yra teritorinio pobūdžio, t.y., jos galioja tik tų šalių teritorijose, kuriose ženklas yra įregistruotas pagal nacionalinę, regioninę (Europos Bendrijoje – CTM) arba tarptautinę registracijos sistemą.

Prekių ženklų apsauga gali būti įgyvendinama trim lygiais:

- Nacionaliniu lygiu, t.y. galima registruoti prekių ženklą kiekvienoje valstybėje atskirai.
- Regioniniu lygiu, t.y. galima pasinaudoti Europos Bendrijos prekių ženklų registracija.
- Tarptautiniu lygiu, t.y. galima pasirinkti tarptautinę prekių ženklų registraciją.

Nacionaliniu lygiu ženklų apsauga užtikrinama valstybėje juos registruojant pagal tos valstybės prekių ženklų įstatymus.

Jei prekės ženklo savininkas naudosis regionine prekių ženklų registracijos sistema, užteks pateikti vieną paraišką Vidaus rinkos harmonizavimo tarnybai (OHIM) ir ženklas bus saugomas visoje ES teritorijoje.

Tarptautiniu lygmeniu saugoti savo prekių ženklą galima pagal Madrido sutarties dėl tarptautinės ženklų registracijos protokolą, kuris LR įsigaliojo 1997 metų lapkričio 15d. Šio lygmens esmė – reikia paduoti paraišką Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos Tarptautiniam biurui ir nurodyti, kuriose valstybėse prašoma ženklo apsaugos.

Išimtinės teisės galioja ne visoms bendrai, o tik toms prekėms ir (arba) paslaugoms, kurioms yra įregistruotas ženklas. Prekės ir paslaugos klasifikuojamos pagal Nicos klasifikaciją, kurioje prekės ir paslaugos yra suskirstytos į 45 klases: 34 prekių klases ir 11 paslaugų klasių. Patentinis patikėtinis suteiks rekomendacijas, kaip kuo tiksliau suformuluoti prekių ir paslaugų sąrašą, kad galima būtų gauti kuo platesnę ženklo apsaugą bei turėti galimybę ateityje naudoti ženklą ir kitoms prekėms bei paslaugoms.

Prekių ženklai nėra registruojami kaip savarankiški objektai – jie visuomet pažymi tam tikras prekes ar paslaugas, todėl norint registruoti ženklą, reikia nuspręsti, kokias prekes ar paslaugas norima žymėti šiuo ženklu, ir tai reikia nurodyti paraiškoje, registruoti: į kuo daugiau klasių bus įregistruotas ženklas, tuo didesnę teisinę apsaugą jis įgis.

Prekių ženklai – tai simboliai. Tradicinius ženklus paprastai sudaro vaizdai, žodžiai arba jų deriniai. Pastaruoju metu ypač populiarėja trimačiai ženklai, kuriuos gali sudaryti prekės arba pakuotės forma. Mažiau tradiciniai ženklai – tai spalva arba garsas. Paprasčiausiu garsinio ženklo pavyzdžiu galėtų būti muzikinis intarpas arba melodija televizijos ar radijo programos pradžioje. Be to, kvapas ar skonis taip pat gali būti įregistruoti kaip prekių ženklai.

Yra išskiriama prekyba naudojant prekių ženklus su žymių žmonių atvaizdais. Ši nauja prekybos forma įtraukia į prekių ar paslaugų reklamą realių asmenų pagrindinių savybių, kitaip tariant, tapatybės naudojimą. Šiuo atveju vartotojui svarbesnis ne tiek pačio produkto reikalingumas, kiek vardas ar atvaizdas, esantis ant produkto.

Registruojant ženklą, reikia atkreipti dėmesį, ar ženklas bus registruojamas kaip žodinis, ar kaip figūrinis, kad vėliau nekiltų nesusipratimų ir nereiktų be reikalo savo teisių įrodinėti teisme.

Reikia atkreipti dėmesį, jei žodis yra bendrinis, jis neatitinka absoliučių reikalavimų, keliamų ženkliui.

Autorė pateikia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarties pavyzdį, kai bandant apginti savo tariamai pažeistas teises į prekių ženklo neliečiamumą, ieškinys buvo atmestas, motyvuojant tuo, jog VPB įregistruotas prekių ženklas nėra žodinis bei prekių ženkle naudojamas žodis neatitinka absoliučių reikalavimų, nes yra bendrinis. *Civilinėje Byloje UAB „Saulės spektras“ pateikė ieškinį atsakovui UAB*

„TeleMedia“ dėl prekių ir paslaugų ženklo savininko teisių gynimo. UAB „Saulės spektras“, būdamas prekių ir paslaugų ženklo „STATYBA“ savininkas, prieštarauja UAB „TeleMedia leidžiamo katalogo pavadinimui „VISA STATYBA“, nes taip, anot UAB „Saulės spektras“, pažeidžiamos jo, kaip savininko, teisės. LAT kolegija konstatavo, kad ieškovas neturi išimtinių teisių į žodinį ženklą „STATYBA“ (patį žodį, kaip tokį). Šiuo atveju ženklo paskirtį – atskirti – nulemia ne paties žodžio „statyba“ pavartojimas ženkle, bet kiti ženklo elementai, pvz. grafika bei kiti esantys žodžiai. Todėl nėra pagrindo manyti, jog visuomenė gali supainioti figūrinio ženklo „STATYBA“ ir katalogo pavadinimą „VISA STATYBA“ (LAT biuletenis. „Teismų praktika“ .Nr. 12. 1999).

Kalbant apie prekių ir paslaugų ženklus, reikia paminėti, jog šie skirstomi į tipus:

- prekių ženklai;
- paslaugų ženklai;
- kolektyviniai ženklai;
- plačiai žinomi ženklai.

Ypatingą reikšmę prekių ženklų hierarchijoje turi plačiai žinomi prekių ženklai. Jų apsauga turi tam tikrą savitumą. Paminėtina, jog dėl tokio ženklo pripažinimo Lietuvos Aukščiausiasis teismas yra priėmęs ne vieną nutartį. Autorė kaip pavyzdį norėtų pateikti Lietuvos Aukščiausiojo teismo nutartį dėl prekės ženklo pripažinimo plačiai žinomam teisenos. LAT Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija kasacine tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjo Distilleerderijen Erven Lucas Bols B.V. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. balandžio 5d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo pareiškimą dėl juridinio fakto, kad prekių ženklas yra plačiai žinomas Lietuvoje, nustatymo. Pareiškėjas nurodė, kad yra Lietuvos VPB įregistruoto žodinio prekių ženklo „METAXA“, skirto ženklini 33 klasės prekėms „vynas, spiritas(gėrimams), likerai“, savininkas Lietuvoje. Pareiškėjas nurodė, kad dėl ilgalaikio naudojimo ir reklamos šis ženklas yra gerai žinomas tam tikram visuomenės sluoksniui. T. y., ši prekės ženklą gerai žino faktiniai bei potencialūs alkoholinių gėrimų vartotojai. Pareiškėjo pareiškimas dėl juridinio fakto nustatymo buvo teismo priimtas (LAT Biuletenis. „Teismų praktika“ Nr. 19. 2003).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutarime teigiama, kad pagal Paryžiaus konvencijos dėl pramoninės nuosavybės apsaugos šešto straipsnio pirmą dalį, Sąjungos šalys įsipareigoja „arba administracijos iniciatyva, arba suinteresuoto asmens prašymu atmesti arba pripažinti registraciją negaliojančia ir uždrausti naudoti prekių ženklą, jei ženklas atkartoja, imituoja kitą ženklą arba yra kito ženklo vertimas. \diamond Ši nuostata taikoma ir tais atvejais, kai esminė ženklo dalis yra žinomo ženklo atkartojimas ar imitavimas.“

Tačiau paminėtina, jog prekių ženklo pripažinimas plačiai žinomam, neuždraudžia tretiesiems asmenims atlikti tam tikrų veiksmų. Jų teisės būtų ribojamos tada, kai plačiai žinomo ženklo savininkas

pasinaudotų savo teisėmis ir uždraustų tretiesiems asmenims atlikti atitinkamus veiksmus, tačiau tokiu atveju tretieji asmenys visada turėtų teisę į teisminę savo apribotų teisių gynybą.

Šiame nutarime teigiama, jog registruotą prekių ženklą pripažinus plačiai žinomu, jo savininkas įgytų teisę ženklą naudoti kitoms, nei ženklas registruotas, prekėms ar paslaugoms.

Reiktų pažymėti tai, jog nei tarptautinės teisės dokumentai, nei ES teisės aktai neįtvirtina jokių imperatyvių ženklo pripažinimo plačiai žinomu procedūros reikalavimų, kaip ir to, ar plačiai žinomas prekės ženklas turi būti saugomas ex officio, ar pagal suinteresuoto asmens prašymą tai paliekant valstybių nacionalinės teisės diskrecijai.

Be to, ženklo pripažinimas plačiai žinomu yra neatsiejamas nuo jo savininko nustatymo ir įvardijimo.

Plačiai žinomo ženklo apsaugos Lietuvoje savitumas apibūdinamas keturiais kriterijais:

1. Ženklas Lietuvos Respublikoje gali būti pripažintas plačiai žinomu, jeigu jo naudojimo ar reklamavimo rezultatai rodo, kad jis yra gerai žinomas tam tikrame visuomenės sluoksnyje.

2. Ženklas, Lietuvos Respublikoje pripažintas plačiai žinomu, saugomas ir neįregistruotas.

3. Ženklas plačiai žinomu Lietuvos Respublikoje pripažįstamas teismo tvarka.

4. Be įstatymo nustatytų teisių, Lietuvos Respublikoje pripažinto plačiai žinomu ženklo savininkas turi ir teisę uždrausti kitiems asmenims be jo sutikimo naudoti pramoninėje ar komercinėje veikloje bet kuri žymenį, kuri galima palaikyti plačiai žinomo ženklo atgaminiumi, imitacija ar vertimu ir kuris gali suklaidinti dėl tapačių (panašių) prekių, kurioms plačiai žinomas ženklas naudojamas.

Lietuvoje prekių ženklai pradėti registruoti pagal 1992 m. „Prekių ženklaus registruoti taisyklės, kurios buvo parengtos pagal Rusijos „Pramonės įstatus“. 1925 m. Buvo priimtas ir pradėjo veikti nacionalinis įstatymas. Šiuo metu Lietuvos Respublikos prekių ženklų apsaugai skirtas 2000 m. spalio 10 d. Lietuvos Respublikos Prekių ženklų įstatymas.

1.2.2. Naujaisi intelektualinės nuosavybės teisių objektai: prekių kilmė, geografinės nuorodos bei naujos augalų veislės

Šiame skyrelyje didžiausias dėmesys bus skirtas mažiausiai išanalizuotoms prekių, pažeidžiančių intelektualinės nuosavybės teises, rūšims. Tai prekės, kurios ES valstybėje narėje, muitinei pateikus prašymą taikyti muitinės priežiūros priemonės, pažeidžia:

1. papildomą apsaugos liudijimą;
2. nacionalinę augalų veislių teisę;
3. geografines nuorodas;
4. kilmės vietos nuorodas.

Naujas augalų veisles, prekių kilmę bei geografines nuorodas galima apibrėžti kaip naujausius intelektualinės nuosavybės objektus, nes jie pirmą kartą paminėti 2003 m. liepos 22 d. Europos Tarybos reglamento nr. 1383/2003 „dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektualinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustačius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises“ 2 str. pirmoje dalyje.

Apie šiuos intelektualinės nuosavybės objektus Lietuvoje pirmą kartą pradėta kalbėti Lietuvos Respublikai tapus Europos Sąjungos nare.

➤ **Naujos augalų veislės**

Europos Bendrijoje augalų veislių apsaugą organizuoja Bendrijos augalų veislių tarnyba (BAVT) bei Tarptautinė augalų veislių apsaugos sąjunga (TNAVAS).

Vadovaujantis Europos Tarybos reglamentu nuostatomis, BAVT nuo 1995 m. suteikia augalų veislėms teisinę apsaugą, kuri galioja visose 27 Europos Sąjungos valstybėse narėse.

TNAVAS buvo įkurta vadovaujantis Tarptautine naujų augalų veislių apsaugos 1961 m. Konvencija (UPOV). Lietuva yra TNAVAS narė nuo 2003 m. gruodžio 10 d. (**Augalų veislių apsauga**. <http://www.avtc.lt/index.php?id=448> [žiūrėta 2009.10.09])

Nuo 2002 m. Lietuva ratifikavo Tarptautinę naujų augalų veislių apsaugos konvenciją (UPOV). Ši konvencija sudaryta 1961 metais Ženevoje. Šiuo metu aktuali jos redakcija su pakeitimais, padarytais 1972 m., 1978 m. ir 1991 m.. Šia konvencija buvo pripažintos intelektualinės nuosavybės teisės, priklausančios naujų augalų veislių išradėjui, konvencijoje apibrėžtam „selekciniuko“ terminu. Šios konvencijos tikslas – pripažinti naujausių intelektualinės nuosavybės objektų savininko pasiekimus išrandant naujas augalų veisles. Šia apsauga siekiama skatinti augalų selekcinius norint užtikrinti ilgalaikę pažangą žemės ūkyje, sodininkystėje ir miškininkystėje. Tai svarbu dėl to, jog geresnės rūšys yra reikalingos ne tik ūkininkams, augalų augintojams, verslui, bet ir vartotojams – jos ekonomiškos, našios, aukštos kokybės, paklausios. Naujoms augalų rūšims sukurti reikia didelių investicijų: įgūdžių, kvalifikacijos, darbo jėgos, finansinių išteklių, medžiagų bei laiko. Todėl suprantama, jog galimybė apsaugoti savo išradimus yra pakankama sąlyga norint paskatinti kurti naujas augalų veisles (International union for the protection of new varieties of plants what it is, what it does?).

Pagal šią Konvenciją susitariančios šalys įsipareigoja selekciniukui, asmeniui, išvedusiam ar atradusiam ir sukūrusiam veislę, arba jo teisių perėmėjui suteikti teises ir jas ginti. Tam, kad selekciniuko teisės, kaip intelektualinė nuosavybė, būtų suteikiamos ir saugomos, augalo veislė turi atitikti tam tikrus kriterijus. Ji turi pasižymėti naujumu, išskirtinumu, vienodumu ir stabilumu.

Pagal šią konvenciją, veislė atitinka naujumo kriterijų, kai iki paraiškos suteikti selekciniuko teises padavimo dienos šios veislės dauginamoji ar augalinė medžiaga (sodinukai ar sėklos) paties selekciniuko arba jo sutikimu nebuvo parduota ar kitaip perleista naudoti kitiems asmenims.

Veislės išskirtinumas – tai elementarus veislės požymis, kuriuo selekcininko išvesti augalai akivaizdžiai skiriasi nuo bet kurios kitos veislės visuotinai žinomos veislės paraiškos padavimo metu.

Veislė atitiks vienodumo kriterijų tada, kai, nepaisant nukrypimų nuo jos pagrindinių požymių, galinčių atsirasti dauginimo metu, ji savo pagrindiniais požymiais išlieka tokia pati.

Veislė bus stabili tada, kai po daugkartinio dauginimo esant tam tikram dauginimo ciklui augalai išliks nepakitę tokio ciklo pabaigoje.

Selekcininkui suteikiamos teisės galioja numatyta laikotarpį, kuris nebūna trumpesnis nei 20 metų, kai kuriais atvejais ne trumpesnis nei 25 metai.

Lietuvoje naujas augalų rūšis saugo Lietuvos Respublikos 2001 m. „Augalų veislių apsaugos įstatymas“. Šis įstatymas reglamentuoja fizinių ir juridinių asmenų santykius, susijusius su augalų veislių teisine apsauga ir naudojimu. Įstatymo taikymo sritis - žemės ūkio ministro patvirtintų augalų genčių ir rūšių sąrašo veislėms. Lietuvos Respublikoje saugomų augalų sąrašas pateiktas ketvirtame priede.

➤ **Geografinės nuorodos**

Geografinės nuorodos paprastai skirstomos į dvi savarankiškas grupes, atspindinčias tam tikras, dėl produkto kilmės atsirandančias, savybes, t.y. į kilmės nuorodas ir kilmės vietos nuorodas.

Ši sritis yra pakankamai nauja ir mažai reglamentuota. Paryžiaus konvencijoje dėl pramoninės nuosavybės apsaugos nėra išskirtas geografinių nuorodų apibrėžimas. Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija geografines nuorodas apibūdina kaip vardus ar simbolius, rodančius geografinę kilmę. Geografinių nuorodų apsauga svarbi tuo, jog ja siekiama užkirsti kelią trečiosioms šalims ženklinti savo produktus, kurie nesusiję su nurodoma vietove arba neatitinka kokybės standartų.

Kilmės nuoroda – tai pavadinimas, posakis ar žymuo, kuris nurodo, kad prekė ar paslauga kilusi iš tam tikros šalies ar konkretaus regiono arba vietovės. Kilmės nuoroda nuo kilmės vietos nuorodos skiriasi tuo, jog jai nėra keliamas kokybės reikalavimas, t.y. ji tik informuoja, kurioje šalyje, vietovėje ar regione gaminys pagamintas.

Be to, kilmės nuoroda ant gaminio gali būti nurodoma ne tik žodine išraiška. Tai gali būti atliekama dviem formomis: užrašais (pvz. „Kilmės šalis – Kinija“, „Pagaminta ES“, Made in Lithuania“ ir pan.) bei atvaizdais (vaizduojami visuotinai pripažinti simboliai, susiję su tam tikromis vietovėmis ar valstybėmis, pvz. Lietuvos trispalvė, Gedimino pilis, Eifelio bokštas, Airijos trilapis dobilėlis, Egipto piramidės ir pan.).

Reikia pabrėžti, kad kilmės nuoroda nėra registruojama kaip vienam ar keliems asmenims priklausantis pramoninės nuosavybės objektas – prekės ar paslaugos ženklas. Tačiau geografinė nuoroda turi komercinę paskirtį.

Kaip ypatingą svarbą geografinių nuorodų apsaugai turinčią sutartį, reikėtų išskirti 1891 m. Madrido sutartį „Dėl sankcijų už melagingas ar klaidinančias prekių kilmės vietos nuorodas“. Madrido sutartis numatė tokiems pažeidėjams sankcijas, kurios yra vykdytinos visose sutartį pasirašiusiose valstybėse, t.y. teisė areštuoti tokias prekes, jei kitos sutartį pasirašiusios šalies kilmės nuoroda buvo naudojama norint suklaidinti ar privilioti pirkėją (Laurinavičius, 2009).

Geografinės nuorodos taip pat saugomos pagal 1992 m. ES Tarybos reglamentą „Dėl žemės ūkio produktų ir maisto produktų geografinių nuorodų apsaugos“.

Geografinė nuoroda reiškia regiono, konkrečios vietovės pavadinimą, naudojamą produkto aprašymui. Nurodo, kad prekė ne tik yra kilusi iš šios šalies, bet taip pat gali pasižymėti ypatingomis savybėmis, reputacija, kuri gali būti susijusi su geografine kilme, prekės gamyba, perdirbimu bei paruošimu (LAT biuletenis „Teismų praktika“ 2000) .

Kilmės vietos nuoroda

Kilmės vietos nuoroda – tai nuoroda, daug pasakanti apie žemės ūkio ar maisto produktą. Tai regiono, konkrečios vietos, šalies pavadinimas. Svarbu tai, jog kilmės vietos nuoroda produktui suteikiama tik tada, kai produkto kokybė atitinka jai keliamus reikalavimus. Produkto požymiai turi atitikti ar būti sietini su tam tikra geografine aplinka, jai būdingais gamtos ar žmogaus veiklos veiksniais, tam tikromis tradicijomis ar papročiais, reikalingais išgauti tam tikrą produktą.

Šio produkto visos gamybos, perdirbimo bei paruošimo stadijos turi būti atliekamos konkrečioje geografinėje zonoje.

Kilmės vietos nuoroda yra registruojama. Dažniausiai ji būna registruojama gamintojų ir perdirbėjų susivienijimų, kurie priklauso tai pačiai maisto ir žemės ūkio produktų gamintojų grupei. Įregistruota kilmės vietos nuoroda įtraukiama į Europos Komisijos tvarkomą Saugomų kilmės vietos nuorodų ir kilmės vietų registrą. Toks produktas papildomai kontroliuojamas paskirtos kontrolės institucijos, kuri gali būti privati ar valstybinė. Yra svarbu garantuoti, kad šie produktai atitiks jiems keliamus, specifikoje nurodomus reikalavimus.

Lietuvoje aukščiau minėto reglamento įgyvendinimą reglamentuoja Žemės ūkio ministerijos 2002 m. Įsakymas „Dėl žemės ūkio ir maisto produktų kilmės vietos nuorodų ir geografinių nuorodų apsaugos taisyklių patvirtinimo“.

Pastebėta, jog praktikoje pasitaiko atvejų, kai verslo subjektai, registruodami prekių ženklus, nesilaiko jiems keliamų absoliučių reikalavimų. Ir prekių ženklų pavadinimus maišo su kilmės vietos nuorodomis.

Autorė norėtų pateikti LAT pavyzdį, kai UAB „Birštono mineraliniai vandenys ir Ko“ pateikė ieškinį atsakovui UAB „Naujieji Birštono mineraliniai vandenys“ dėl uždraudimo mineralinio vandens

pavadinimams vartoti prekių ženklus „Vytautas“, „Birutė“, „Birštonas“. Žemesnės instancijos teismuose ieškiny buvo patenkintas iš dalies, tačiau Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegija konstatavo, jog pirmos instancijos teismo nutartis naikintina.

Taip nutiko dėl to, kad mineraliniai vandenys „Vytautas“, „Birštonas“, „Birutė“, Birštono bendrovės gražinių mineraliniai vandenys, turi tam tikrus specifinius cheminius komponentus ir vartotojui parodo mineralinio vandens kilmę bei orientuoja į jį dėl kokybinių vandens charakteristikų. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad teismai šiuo atveju turėjo aiškinti sąvoką „prekių kilmės vieta“.

Panaši situacija buvo nagrinėjama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjų kolegijos dėl sąvokos „prekių kilmės vieta“ aiškinimo. AB alaus darykla „Žalsvytis“ byloje prieš AB „Ragutis“. Dėl Biržuose gaminamo alaus įregistruotu pavadinimu „Biržiečių alus“. Atsakovas savo ruožtu gamino alų pavadinimu „Biržiečių naminis alus“. Šiuo atveju žodis „Biržiečių“ taip pat negali būti prekės ženklas, nes yra geografinė nuoroda (LAT biuletėnis „Teismų praktika“. 2001).

Jei vietovardis ar žodis santykyje su pirkėju žymi tik prekių kilmės vietą ir esmines prekių charakteristikas, jis neatitinka absoliučių prekių ženklui keliamų reikalavimų ir yra neregistruotinas. O jei yra įregistruotas, tai suinteresuotų asmenų reikalavimu jo registracija turi būti pripažinta negaliojančia.

Prekės, kurių ypatingas savybes nulemia gamtinės ir geografinės sąlygos, nėra gaminamos žmogaus, jos išgaunamos iš aplinkos ar žemės gelmių.

Prekių kilmės nuoroda nurodo, jog prekė ne tik kilusi iš atitinkamo rajono, bet ir jos kokybė, savybės didžiaja dalimi priklauso nuo geografinės aplinkos su jai būdingais gamtiniais ir žmogiškaisiais faktoriais, ir to produkto gamyba, perdirbimas bei paruošimas vyksta toje geografinėje vietovėje.

Apibendrinat skyrių apie intelektinę nuosavybę tarptautinėje prekyboje, reikėtų išskirti šio civilinės teisės pošakio svarbą kiekvienos valstybės ekonomikai. Vystantis visuomenei, taip pat plėtojosi ir nuosavybės formos bei santykiai. Šalia materialaus turto atsiranda ir nematerialus: išradimai, literatūros, meno, mokslo kūriniai, prekių ženklai ir kt. - visa tai, ką vadiname žmogaus dvasinės kūrybos bei protinio darbo rezultatais. Intelektinė nuosavybė, būdama verslo subjektų nuosavybės dalimi, intensyviai dalyvauja ne tik nacionalinėje prekyboje, bet ir svarbią reikšmę šalies ekonomikai turinčioje tarptautinėje prekyboje. Inovacijos ir žinios yra svarbiausias šalies ūkio variklis, intelektinė nuosavybė tampa vis svarbesniu veiksniu, užtikrinančiu valstybės ekonominį stabilumą ir visuomenės gerovę ir skatinančiu tarptautinės prekybos procesus. Lietuvos Respublikos Konstitucijoje rašoma, jog „nuosavybė neliečiama“. Ši teisės norma taikoma visoms be išimties nuosavybės rūšims – tiek privačiajai ir viešajai, tiek materialiajai ar intelektinei. Todėl buvo sukurtos specialios teisės normos, kurios civilinės teisės teorijoje išskiriamos į atskirą civilinės teisės pošakį - intelektinės

nuosavybės teisę. Labiausiai išsivysčiusių šalių pranašumą lemia įvairūs technologiniai, organizaciniai veiksniai. Toks pranašumas bei tarptautinis konkurencingumas yra bendrų strategijų ir nacionalinės politikos pasekmė.

Reikia pabrėžti ne tik intelektinės nuosavybės svarbą, bet ir intelektinės nuosavybės autorių būtinybę. Ypač mūsų valstybei, atkūrus nepriklausomybę, naujų idėjų autoriai yra neįkainojamas turtas.

Atsižvelgiant į tai yra svarbu apsaugoti intelektinės nuosavybės kūrėjų bei turėtojų teises pasitelkiant visas galimas valstybės institucijas. Aukščiausios valstybės institucijos didžiausią dėmesį turi sutelkti į vartotojus, kuriems vartojant nekokybišką produkciją gali kilti didžiausia žala. Reikia visomis įmanomomis priemonėmis siekti to, kad vartotojai sąmoningai rinktųsi kokybiškas, originalias, ne falsifikuotas prekes tuo užkirsdami kelią pažeidėjų nusikalstamai veikai. Vartotojams praradus susidomėjimą klastotomis bei piratinėmis prekėmis suveiks ekonomikos dėsnis: nesant paklausos – sumažės pasiūla.

2. PAGRINDINĖS TARPTAUTINĖS INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS APSAUGOS KONVENCIJOS, TARPTAUTINĖS SUTARTYS BEI ORGANIZACIJOS

2.1. Svarbiausi tarptautiniai susitarimai ir pasaulinės organizacijos, užtikrinančios intelektinės nuosavybės teisių apsaugą

Intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos daugiausiai reikia labiausiai pažeidžiamiems visuomenės sluoksniams (paaugliams, studentams, mažas pajamas turintiems žmonėms), kurie tikisi už kuo mažesnę kainą įsigyti žymių firmų produkcijos, nesureikšmindami fakto, kad ši produkcija gali būti klastota. Intelektinės nuosavybės teisė pažeidžiama gaminant ir platinant prekes be autorių teisių, prekių ženklų, dizaino, patento savininko sutikimo. Klastojamos įvairiausios didžiulę paklausą turinčios prekės, t.y.:

- automobilių ir orlaivių atsarginės dalys;
- elektrotechnikos prekės;
- muzikos bei audiovizualiniai įrašai;
- žaislai ir kompiuteriniai žaidimai;
- rūbai ir batai;
- kosmetikos priemonės;
- vaistai;
- tabako bei alkoholio gaminiai ir t.t.

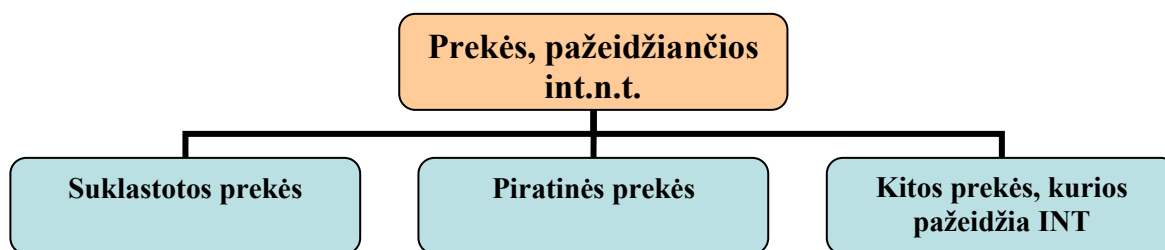
Būtina paminėti, jog tokių pažeidėjų sulaikymu turi būti suinteresuoti ne tik tiesiogiai nukenčiantys subjektai, t.y. kūrėjai ar išradėjai, bet ir likusi visuomenės dalis. Įvairių autorių nuomone, dažnai pasitaiko atveju, kai klastotų prekių gamybą ir tiekimą organizuoja nusikalstamos grupuotės, kurios iš gautų pajamų finansuoja kitas nusikalstamas veiklas, pvz. prekybą narkotikais, terorizmą ir pan. Todėl kiekvienas klastotų prekių pirkėjas netiesiogiai prisideda prie nusikalstamų susivienijimų pelno ir tuo pačiu metu dėl nepakankamos prekių kokybės dažniausiai kaltina tikrąjį intelektinės nuosavybės savininką. Dažnai vartotojai nė nesuvokia jiems kylančios grėsmės ir savo kaltės. Dažnai, kai klastojami vaistai, alkoholio, tabako gaminiai, maisto produktai ar net automobilių dalys bei žaislai, kyla grėsmė vartotojo sveikatai, o kartais net gyvybei. Vartotojas, nusipirkęs suklastotą prekę, negauna kokybės, kurios galėjo tikėtis nusipirkęs žinomos firmos originalią prekę.

Taip pat nukenčia ir valstybė, o su ja ir jos piliečiai, nes klastotų prekių gamintojai ir tiekėjai nemoka mokesčių, taip svarbių kiekvienos valstybės ekonomikai, neinvestuoja į legalių darbo vietų kūrimą ir produktų kokybę ir taip skatina nelegalų darbą ir šešėlinę ekonomiką. Tai pat teisėti gamintojai, ypač mažos įmonės, būna priverstos mažinti gamybą, atleisti darbuotojus, nes jų produktai nepajėgia konkuruoti su pigiomis klastotomis prekėmis.

Klastojant prekes bei parduodant jas vartotojams, atsiranda tiesioginė žala teisėtiems intelektualinės nuosavybės teisių savininkams - šie negauna jiems teisėtai priklausiančio atlyginimo už prekes, kurios parduodamos pasinaudojant jų populiarumą ir pasitikėjimą tarp vartotojų pelnysiu, gerai žinomu vardu. Teisėtiems gamintojams tenka išleisti didžiules sumas specialioms prekių apsaugos nuo klastojimo priemonėms, todėl originalios prekės brangsta ir tampa nebepatraukios, mažiau perkamos pirkėjų.

Piravimas ar klastočių gaminimas ir realizavimas rinkoje yra tarptautinis reiškinys. Akivaizdu, jog intelektualinės nuosavybės teisių turėtojai yra suinteresuoti, kad visas pelnas, gaunamas realizavus jų produkciją, bet kurioje pasaulio valstybėje tektų jiems. Būtent toks principas yra patogiausias ir valstybėms, kuriose veikia šie teisių turėtojai, nes valstybė gaus dalį teisių turėtojo pajamų mokesčių pavidalu. Todėl yra pasirašyta nemažai tarptautinių susitarimų dėl intelektualinės nuosavybės apsaugos.

Rašant šį darbą, tikslinga apibrėžti, ką muitinė laiko klastotomis prekėmis. Prekes, pagamintas pažeidžiant intelektualinės nuosavybės teises, galima grupuoti taip, kaip nurodyta pirmame paveiksle.

1. pav. **Prekių, pažeidžiančių intelektualinę nuosavybę, klasifikacija**

Muitinės apsaugos priemonės taikomos prekėms, kurios pažeidžia intelektualinės nuosavybės teises, o tai - suklastotos prekės – prekės, jų pakuotės, be leidimo pažymėtos prekių ženklu ar tapačių prekių ženklu ar prekių ženklu, kurio pagal jo esminius požymius negalima atskirti nuo užregistruoto prekių ženklo ir toks gaminys pažeidžia tam tikro prekių ženklo savininko teises. Suklastotoms prekėms taip pat priskiriami prekių ženklo simboliai – ženklas, lipdukas, brošiūra, naudojimo instrukcija ar garantijos dokumentai su prekių ženklo simboliu.

„Piratinės prekes“ galima būtų apibrėžti taip: tai prekių kopijos, pagamintos be autorių ar gretutinių teisių, dizaino savininko ar be intelektualinės nuosavybės teisių subjekto įgalioto gamybos šalyje asmens sutikimo.

Kitos prekės, kurios pažeidžia intelektualinės nuosavybės teises, yra prekės, pažeidžiančios patentą pagal valstybės narės teisę; papildomos apsaugos liudijimą; nacionalinę augalų veislių teisę arba Bendrijos augalų veislių teisę; kilmės vietos nuorodas arba geografines nuorodas pagal tos valstybės narės teisę ar Tarybos reglamentus.

Žodis „piratavimas“ yra kilęs iš graikų kalbos „*peirates*“, kuris reiškia jūrų plėšiką. Šiandien yra kur kas pavojingesnis intelektinės nuosavybės gaminių piratavimas. Intelektinės nuosavybės piratavimo sąvoka gali būti suprantama siaurąja ir plačiąja prasmėmis. Siaurąja prasme laikomas tik intelektinės nuosavybės produktų atgaminimas, platinimas, laikymas ir gabenimas komerciniais tikslais. Plačiąja – bet koks intelektinės nuosavybės teisių pažeidimas.

Taip pat paminėtina, jog neteisėta intelektine produkcija turi būti laikomos visos neteisėtai įgytos, atgamtos intelektinės produkcijos fiksacijos, kopijos, papildomos legaliai turimų egzempliorių kopijos, padarytos neturint tam teisės ar pažeidžiant įstatymuose numatytas išimtis ar padarytos viršijant licenzijose numatytą leidžiamų kopijų skaičių ar jų paskirtį, bet kokie kiti objektai, kurie pažeidžia intelektinės nuosavybės teises.

Yra išskiriamos šios piratavimo priežastys: ekonominės, socialinės – kultūrinės bei teisinės-politinės. Visos šios priežastys labai susijusios su pragyvenimo lygio skirtumu ir būdingos postsovietinėms bei besivystančioms šalims, kurių teisinė sistema neatitinka tarptautinių standartų. (Kiškis, 2000).

Kitas svarbus momentas, kurį reikia paminėti rašant apie pramoninės nuosavybės teisių apsaugą, tas, jog pramoninės nuosavybės apsauga yra teritorinio pobūdžio. Tai reiškia, kad jeigu prekių ženklas yra registruotas Lietuvoje, jis ir bus saugomas tik Lietuvoje, todėl, jei ženklo savininko teisės bus pažeistos kitoje šalyje, t.y. už Lietuvos Respublikos ribų, jis nebegalės ginti savo teisių ir pašalinti pažeidimo padarinių.

Svarbiausios tarptautinės organizacijos, užtikrinančios intelektinės nuosavybės teisių apsaugą tarptautinėje prekyboje

- **Pasaulio muitinių organizacija (PMO)**

Muitinių bendradarbiavimo pradžia laikomi 1947 m. Jo pagrindas – Konvencija dėl muitų bendradarbiavimo tarybos, kurią 1950 m. Briuselyje pasirašė 17 valstybių. Šios organizacijos misija – padidinti muitinių administracijų veiklos efektyvumą ir veiksmingumą. Tikslas – suvienodinti muitų sistemas, spręsti problemas, kylančias tobulinant ir plėtojant muitų procedūras ir muitų teisę bei plėsti bendradarbiavimą, sprendžiant muitų klausimus ir paramą tarptautinei prekybai.

PMO kuria tarptautinius mechanizmus, skatina supaprastintų ir efektyvių muitinės informacinių sistemų ir procedūrų derinimą ir vienodą taikymą. Taip pat padeda narėms užtikrinti teisės aktų laikymąsi, bendradarbiavimo sprendžiant tarptautinių pažeidimų problemas.

Pasaulio muitinių organizacija padeda narėms priimti modernaus verslo aplinkos iššūkius ir prisitaikyti prie besikeičiančių aplinkybių.

Paminėtina, jog buvo sukurta dviejų ramsčių sistema: muitinė muitinėms ir muitinė verslui.

Pasaulio muitinių organizacijos struktūra susideda iš Tarybos, Tarybos sudarytos komisijos, komitetų bei darbo grupių.

PMO aktyviai dalyvaujant, buvo pasirašyta ir sėkmingai įgyvendinta daug tarptautinių daugiašalių susitarimų, pvz.: Muitinių bendradarbiavimo tarybos steigimo konvencija; Prekių klasifikavimo tarptautinių tarifų konvencija; Prekių muitinio vertinimo konvencija; Tarptautinė konvencija dėl muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo; Muitinės konvencija dėl tarptautinio prekių tranzito ir t.t.

Pasaulio muitinių organizacijos pagrindiniai principai, plėtojant tarptautinę prekybą, yra šie: glaudi muitinės ir verslo partnerystė; informacijos verslininkams teikimas; sudėtingų muitinės procedūrų supaprastinimas; naujausių technologijų diegimas; tarptautinės prekybos saugumo užtikrinimas.

- **Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija**

Rašant apie pramoninės nuosavybės teisių apsaugą, autorės nuomone, svarbu apibūdinti pačios svarbiausios intelektinei nuosavybei tarptautinės organizacijos veiklą. Tai intelektinės nuosavybės apsaugą užtikrinanti, tarptautiniu mastu veikianti Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija (WIPO, liet. k. PINO), kuri nuo 1974 m. yra viena iš Jungtinių tautų organizacijos dukterinių organizacijų. PINO atstovauja daugumos pasaulio valstybių interesams intelektinės nuosavybės klausimais. Šios organizacijos narės - apie 170 valstybių. Minėta tarptautinė organizacija administruoja svarbiausius tarptautinius susitarimus. Šiuo metu administruojama 19 tarptautinių sutarčių, susijusių su pramonine nuosavybe, bei 6 sutartys, susijusios su autorių teisėmis bei gretutinėmis teisėmis.

Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija teikia teisinę ir techninę pagalbą šalims, esančioms tarptautinės organizacijos narėmis, t.y. PINO konsultuoja šių šalių vyriausybes ir įstatymų leidybos institucijas dėl tam tikrų sutarčių privalumų, prisijungimo, ratifikavimo ar kitų procedūrų, rengia ir organizuoja programas muitinės, policijos ir kitų teisės įgyvendinimo institucijų administraciniam gebėjimams ir žinioms tobulinti, informacinėms sistemoms teisėtvarkos institucijose kurti, keisti informacija apie piratavimą ir kitus neteisėtus veiksmus (Kiškis, 2000).

Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija įsteigta 1970 m. Svarbiausias jos tikslas ir uždavinys – teikti pagalbą saugant intelektinę nuosavybę visame pasaulyje ir skatinant valstybių bendradarbiavimą. Svarbiausia Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos veiklos forma – bendradarbiavimas su sąjungų administracijomis. Pagrindinės sąjungos - tai Paryžiaus konvencija, Berno literatūros ir meno kūrinių apsaugos konvencija.

PINO palaiko ryšius su UNESCO bei kitomis organizacijomis.

Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos biuras turi specialias tarnybas, sudarytas iš atitinkamų sričių specialistų – ekspertų. Viena iš minėtų sričių – tarptautinių dokumentų dėl pramoninės nuosavybės objektų formavimo kontrolė.

„Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos vizija – intelektinė nuosavybė yra svarbus ekonominės, socialinės bei kultūrinės visų šalių raidos įrankis,“ – teigia A. Laurinavičius savo knygoje „Intelektinės nuosavybės apsauga tarptautinėje prekyboje“ (2009, p. 81).

Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos siekis – norminti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą tarptautiniu mastu bei teikti pagalbą besivystančioms šalims.

Kalbant apie Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos struktūrą, reikia paminėti, kad nuolat dirbanti Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacijos institucija – generalinis direktorius ir jo vadovaujamas sekretoriatas – Tarptautinis biuras, kurio buveinė yra Ženevoje.

- **Pasaulio prekybos organizacija**

Intelektinės nuosavybės teisiniais apsaugos klausimais aktyviai rūpinasi Pasaulio prekybos organizacija.

Pasaulinė prekybos organizacija (PPO) įkurta 1995 m. Ji perėmė iki tol veikusią pasaulinę prekybą reglamentuojančių daugiašalių susitarimų sistemą (GATT), įsteigtą atkurti Vakarų ekonomiką, kuri buvo skaudžiai nualinta Antrojo pasaulinio karo.

PPO atlieka daug įvairesnę veiklą prekybos sutarčių priežiūros srityje, turi didesnius įgaliojimus tobulinant sprendimų priėmimo procedūras, nei buvo reglamentuojama daugiašalių susitarimų sistemoje.

GATT iki šiol buvo vienintelė daugiašalė sutartis, reglamentuojanti valstybių prekybos ir muitų politiką.

Viena iš Pasaulinė prekybos organizacijos funkcijų, aktuali darbo temai, yra intelektinės nuosavybės apsauga. Pasaulinėje prekybos organizacijoje šalims numatyti minimalūs intelektinės nuosavybės teisių apsaugos standartai.

Vienas iš šios organizacijos principų – prekyba be diskriminacijos. Pasaulinė prekybos organizacija akcentuoja tarptautinės prekybos priežiūros skaidrumą.

Organizacija daug dėmesio skiria deryboms dėl techninės pagalbos, muitinių administracijų ir kitų kompetentingų institucijų bendradarbiavimo stiprinimui, muitinės taisyklių supaprastinimui, prekybos palengvinimui.

Svarbu tai, jog PPO savo sutartyse siekia šalinti įvairias kliūtis, kurios trukdo liberalizuoti ir plėtoti prekybą bei sukurti svarbią reikšmę turintį tarptautinį valstybių ginčus sprendžiantį mechanizmą (Laurinavičius, 2009).

Kiti Pasaulinės prekybos organizacijos principai: nuspėjamas ir didėjantis įėjimas į rinką; dumpingo draudimas; prekybos laisvė; muitų apribojimai.

Pasaulinė prekybos organizacija priėmė bei administruoja sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba (TRIPS).

Šioje sutartyje skiriamas didžiulis dėmesys pasienio ir muitinės kontrolei, nes valstybės siena yra kritinė riba, per kurią prekės papuola į Bendrijos teritoriją. Šiai sutarčiai skiriamas ypatingas dėmesys, todėl apie ją darbe bus rašoma plačiau.

Svarbiausi tarptautiniai susitarimai

Šiuo metu intelektinės nuosavybės teises gina daugelis konvencijų, kurios buvo inicijuotos dviejų stambių anksčiau minėtų tarptautinių organizacijų – PINO ir PPO.

Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje aspektų (TRIPS)

Savo aktualumu, siekiant atskleisti magistro baigiamojo darbo temą, iš tarptautinių susitarimų išsiskiria Susitarimas dėl intelektinės nuosavybės prekyboje (TRIPS).

Sutartyje išdėstyti specialūs reikalavimai, susiję su muitinės veiksmais pasienyje. Pasienio ir muitinės kontrolės svarbai TRIPS sutartyje skiriamas didžiulis dėmesys, nes valstybės siena yra riba, per kurią prekės patenka į valstybės, šiuo atveju Lietuvos, o kartu ir Europos Bendrijos, teritoriją.

Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje aspektų yra pirmasis dokumentas, kuriame aiškiai ir griežtai apibrėžiamas intelektinės nuosavybės apsaugos mechanizmas, garantuojantis atstatyti pažeistą teisę. Tai vienintelė taip plačiai taikoma sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių.

Joje išdėstomi minimalūs įvairių rūšių intelektinės nuosavybės standartai. Dėl TRIPS buvo susitarta baigiantis Urugvajaus raundui 1994 m.

Pagrindinės šios sutarties iniciatorės buvo labai išsivysčiusios šalys JAV, Japonija bei ES. Prie jos atsiradimo prisidėjo ir tokios besivystančios kaip Brazilija, Korėja, Indija ir kt. Kiekviena valstybė, norinti įstoti į PPO, privalo laikytis sutarties dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, reikalavimų. JAV inicijuodama šią sutartį žengė gudrą strateginį žingsnį, nes visos valstybės, net tos, kurių intelektinės nuosavybės teisė pažeidinėjama itin dažnai, norėdamos įstoti į Pasaulinę prekybos organizaciją privalo laikytis šios sutarties ir priderinti savo nacionalinius teisės aktus. Tokios ekonomiškai klestinčios šalys kaip Kinija ir Rusija siekia įstoti į Pasaulinę prekybos organizaciją, šis faktorius joms bus svari priežastis labiau reguliuoti intelektinės nuosavybės teisių paisymą.

Būtent dėl savo imperatyvių ir plačiai taikomų nuostatų TRIPS sutartis yra bene svarbiausias daugiašalis susitarimas intelektinės nuosavybės gynimo srityje. Šioje sutartyje pažymima, kad intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir užtikrinimas turėtų prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo, duoti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir pirkėjams, o tai didintų ekonominę bei socialinę gerovę.

Sutartyje valstybės narės yra įpareigosos suteikti intelektinės nuosavybės teisių subjektams galimybę pasinaudoti civiliniu teismo procesu dėl kiekvienos minėta sutartimi numatytos intelektinės nuosavybės teisės užtikrinimo.

Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, numatomas mechanizmas, kuriuo galima atstatyti pažeistas teises.

Yra numatoma, jog tyčinio klastojimo ar piratavimo atvejais, siekiant ekonominės naudos, turi būti taikomi baudžiamasis procesas ir bausmės. Galimas žalos atlyginimo priemonės sudaro laisvės atėmimas ar piniginės baudos, kurios turi būti pakankamos, kad atgrasintų nuo pažeidinėjimo ir būtų adekvačios bausmėms, skiriamoms už panašaus sunkumo nusikaltimus.

Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, apima ne tik autorių teises, bet ir gretutines teises, patentus, prekių ženklus, pramoninį dizainą ir kitas intelektinės nuosavybės rūšis.

Ši sutartis buvo priimta po Bendrojo susitarimo dėl muitų tarifų. Sutartis nustato minimalius intelektinės nuosavybės teisių praktinio užtikrinimo standartus, taip pat reikalavimus, kuriuos turi vykdyti kiekviena šalis – sutarties dalyvė. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog TRIPS taip pat reikalauja, kad valstybės narės savo nacionaliniuose įstatymuose numatytą galimybę konfiskuoti ir sunaikinti prekes ir kitus objektus, pažeidžiančius analizuojamas teises, taip pat žaliavas ir mechanizmus, panaudotus tokių prekių gamybai ir transportavimui.

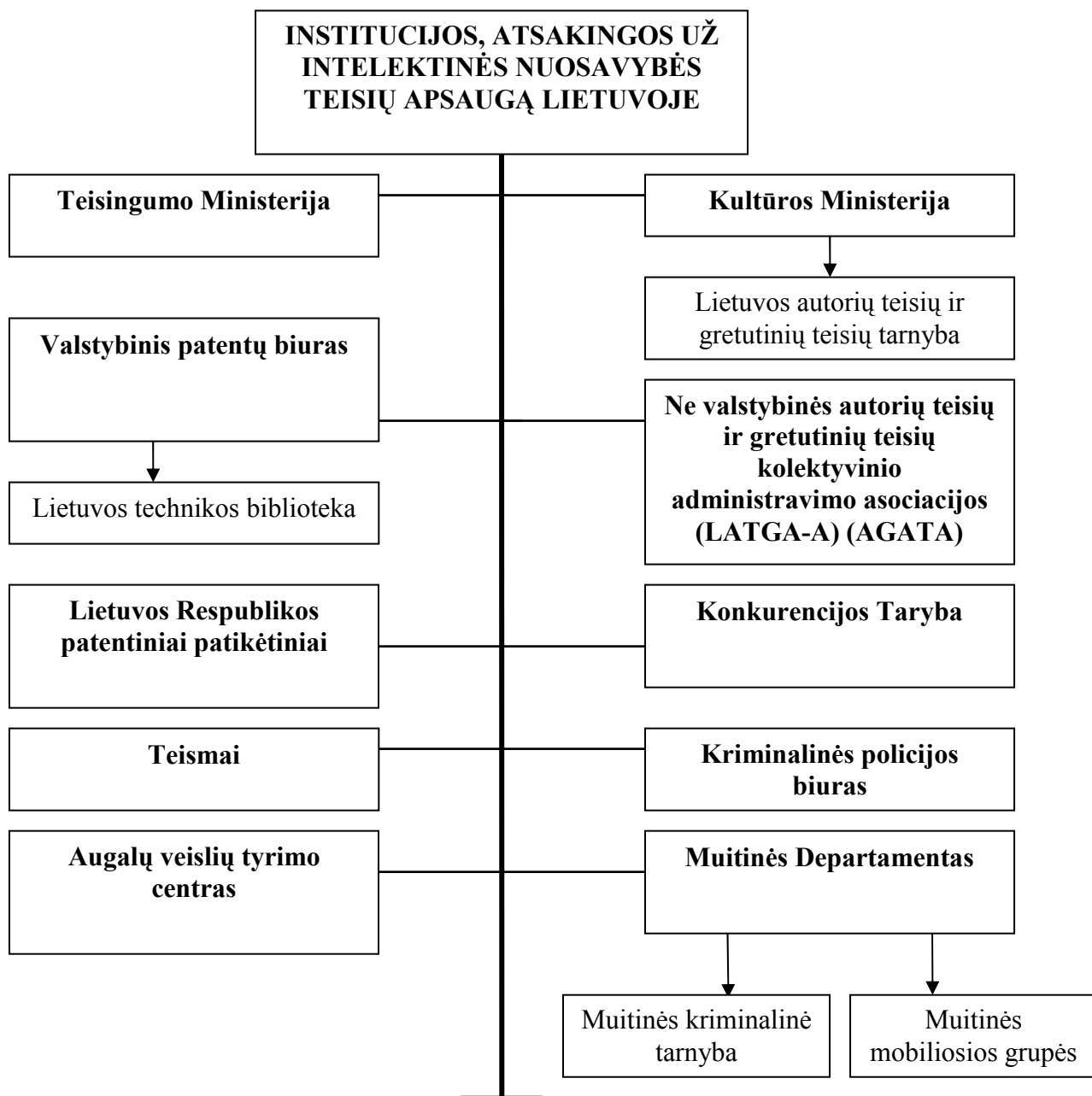
Šios sutarties trečiame skyriuje nurodomos laikinosios priemonės sulaikant prekes ar kitaip apribojant nuosavybės teises, kurios gali būti taikomos siekiant užkirsti kelią intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams, ypač patekimui į apyvartą bei importui. Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, taip pat pateikiamos nuostatos, skirtos apsaugoti atsakovo teises ir interesus.

Lietuva yra PPO narė, todėl taip pat laikosi šio susitarimo reikalavimų ir, vadovaudamasi Sutartyje dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, nuostatų suformuotomis gairėmis, gina intelektinę nuosavybę.

2.2. Intelektinės nuosavybės teisinės apsaugos sistema Lietuvoje

Lietuvoje kova su intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjais pradėjo ryškėti jau tarpukariu. Tai liudija 1925 m. vasario 26 d. prekių ženklams saugoti išleistas įstatymas bei 1928 m. gegužės 14 d. išradimų ir patobulinimų apsaugojimo įstatymas. Lietuva sudarė tarptautines dvišales sutartis su JAV (1929 m.), Prancūzija, Anglija (1930 m.), Belgija (1931 m.), Švedija (1932 m.), Danija (1934 m.) ir kt. valstybėmis.

Lietuvai paskelbus nepriklausomybę, buvo pradėtas savarankiškos nacionalinės pramoninės nuosavybės apsaugos sistemos atkūrimas. Lietuvoje veikia daugybė institucijų, atsakingų už intelektinės nuosavybės teisių apsaugą ir įgyvendinimą, tai Teisingumo ir Kultūros ministerijos, Muitinės departamentas, valstybinis patentų biuras ir kt. institucijos, atsakingos už intelektinės nuosavybės teisių apsaugą Lietuvos Respublikoje, pavaizduotos antrame paveiksle.

2 pav. **Institucijos, atsakingos už intelektinės nuosavybės teisių apsaugą Lietuvos Respublikoje**

Lietuvoje intelektinės nuosavybės reguliuojama tarptautiniais susitarimais, ES teisės aktais ir Lietuvos Respublikos teisės aktais. Žemiau apžvelgiami pagrindiniai Lietuvos teisės aktai, reglamentuojantys bendruosius intelektinės nuosavybės apsaugos klausimus.

✓ Lietuvos Respublikos Konstitucija, kurios 23 str. skelbia pagrindinius nuosavybės principus – Nuosavybė neliečiama. Nuosavybės teisę saugo įstatymas, o 43 str. yra nuoroda į autoriaus teisių apsaugą – „... dvasinius ir moralinius autoriaus interesus, susijusius su mokslo, technikos, kultūros ir meno kūryba, saugo ir gina įstatymas“.

✓ Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso aštuntas skirsnis (1.52 – 1.53 str.) skirtas „intelektinės nuosavybės taikytinai teisei“. Intelektinės nuosavybės apsaugai taip pat svarbūs 1.97 str., priskiriantis intelektinę nuosavybę prie civilinių teisių objekto rūšių bei 1.111 str., apibrėžiantis intelektinės nuosavybės veiklos rezultatų sąvoką.

✓ Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodekso 214¹⁰ str. skirtas autorių teisių ir gretutinių teisių pažeidimams, 214²⁷ str. – pramoninės nuosavybės teisių pažeidimams;

✓ Lietuvos Respublikos Baudžiamojo Kodekso visos XXIX skyrius (191 – 195 str.) skirtas „nusikaltimams intelektinei ir pramonei nuosavybei“.

✓ Lietuvos Respublikos Civilinio Proceso Kodeksas bei Baudžiamojo Proceso Kodeksas taikomi sprendžiant ginčus, susijusius su intelektine nuosavybe, teismuose.

✓ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. Šis įstatymas nustato autorių teises ir atlikėjų, fonogramų gamintojų, transliuojančių organizacijų bei filmų gamintojų teises (gretutinės teisės), taip pat duomenų bazių ir kompiuterių programų teisinę apsaugą bei autorių teisių ir gretutinių teisių įgyvendinimą, administravimą ir gynimą.

✓ Lietuvos Respublikos augalų veislių įstatymas. Šis įstatymas reglamentuoja fizinių ir juridinių asmenų santykius, susijusius su augalų veislių teisine apsauga ir naudojimu, nustato atsakomybę už augalų veislių apsaugos pažeidimus.

✓ Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymas. Įstatymo paskirtis - saugoti sąžiningos konkurencijos laisvę Lietuvos Respublikoje. Šiuo įstatymu siekiama užkirsti kelią konkurenciją ribojančiai ar galinčiai riboti valstybės valdymo, savivaldos institucijų bei ūkio subjektų veiklai, siekiama Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos konkurencijos santykius reglamentuojančios teisės suderinimo. Šiuo įstatymu draudžiama ūkio subjektams atlikti veiksmus, kurie riboja ar gali riboti konkurenciją.

✓ Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas. Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos muitinės paskirtį, veiklos principus ir teisinius pagrindus, funkcijas, iš trečiųjų šalių importuotų ir į trečiąsias šalis eksportuojamų prekių muitinės priežiūros tvarką. Intelektinės nuosavybės teisių apsaugai įstatyme skirtas septintas skyrius (80 – 87 str.) „Intelektinės nuosavybės apsauga importuojant ir eksportuojant prekes“.

✓ Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas. Įstatymas nustato prekių ir paslaugų ženklų teisinę apsaugą, registraciją ir naudojimą Lietuvos Respublikoje, Lietuvos Respublikos prekių ženklų registro tvarkymą, apibrėžia žymenis, galinčius sudaryti ženklą. Jame reglamentuojama plačiai žinomo prekės ženklo teisinė apsauga, tarptautinė ženklo registracija, geografinių nuorodų bei geografinės kilmės apsauga.

✓ Lietuvos Respublikos patentų įstatymas. Šio įstatymo paskirtis - įteisinti išradimus, kaip pramoninės nuosavybės objektus. Jis reglamentuoja fizinių ir juridinių asmenų teises bei pareigas, atsirandančias sukūrus išradimus, suteikia šiems išradimams teisinę apsaugą. Įstatyme apibrėžiamas patentabilumo kriterijus, teisė į patentą, nurodomos ginčus dėl išradimų patentavimo ir naudojimo nagrinėjančios institucijos.

Apibendrinant antrąjį magistro baigiamojo darbo skyrių, galima daryti išvadą, jog pirkdami klastotas ar piratines prekes vartotojai kelia grėsmę ne tik sau, bet ir šalies ekonomikai: sumažėja darbo vietų, finansinių įplaukų į valstybės biudžetą. Vietoj to finansuojamos nusikalstamos organizacijos. Tam, kad būtų užkirstas kelias tokių organizacijų veiklai bei kitai žalai, atsirandančiai perkant ir realizuojant intelektinės nuosavybės turėtojų teises pažeidžiančias prekes, pasaulio ir Europos Sąjungos institucijos skiria didelį dėmesį. Šiuo tikslu buvo įkurta Pasaulinė intelektinės nuosavybės organizacija, kuri normina intelektinės nuosavybės teisių apsaugą tarptautiniu mastu bei teikia pagalbą besivystančioms šalims. Prie šios veiklos aktyviai prisideda tokios organizacijos kaip PPO, PMO. Pastaroji organizacija priėmė bei administruoja sutartį dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba. Būtent dėl savo imperatyvių ir plačiai taikomų nuostatų TRIPS sutartis yra bene svarbiausias daugiašalis susitarimas intelektinės nuosavybės gynimo srityje. Šioje sutartyje pažymima, kad intelektinės nuosavybės teisių apsauga ir užtikrinimas turėtų prisidėti prie technologijų inovacijos skatinimo, duoti abipusę naudą technologinių žinių kūrėjams ir pirkėjams, o tai didintų ekonominę bei socialinę gerovę. Intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje kooperuojasi ir Lietuva. Lietuvos Respublikos Seimas yra ratifikavęs visas pagrindines tarptautines konvencijas dėl intelektinės nuosavybės apsaugos. Intelektinės nuosavybės teisių priežiūrą ir apsaugą Lietuvoje vykdo Teismai, Teisingumo bei Kultūros ministerijos bei kitos institucijos. Didžiulę reikšmę intelektinės nuosavybės apsaugai skiria Muitinės departamentas, kuriam talkina Muitinės kriminalinė tarnyba bei mobiliosios grupės.

3. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ MUITINIO UŽTIKRINIMO LIETUVOJE ANALIZĖ

3.1. Lietuvos muitinės funkcijų raida ir veiklos sritys

Lietuvos muitinė – lanksti, skaidri, efektyvi ir patikima, į geriausią Europos Sąjungos valstybių patirtį orientuota valstybės institucija, sauganti valstybę nuo neteisėtos tarptautinės prekybos daromos žalos ir sudaranti palankias sąlygas verslo plėtrai.

Tai įstaigų, atsakingų už muitų teisės aktų įgyvendinimą, visuma, specialus teisės subjektas, atliekantis mokesčių administravimo ir teisėsaugos funkcijas bei turinti specialius įgaliojimus.

Muitinės misija – atliekant tiekimo grandinės priežiūrą prie ES išorinių sienų ir pačioje ES nuolatos užtikrinti visuomenės saugojimo ir prekybos lengvinimo pusiausvyrą. Muitinės tarnybos turi visą informaciją apie ES importuojamų bei iš jos eksportuojamų prekių judėjimą ir naudoja modernias visų rūšių prekių priežiūros sistemas ir metodus.

Lietuvos muitinė dirba pagal Lietuvos Respublikos muitinės veiklos strategiją 2005 – 2010 metams, kuri parengta vadovaujantis Europos Komisijos bei Pasaulio muitinių organizacijos dokumentais, atsižvelgiant ir į nacionalinius dokumentus. (Muitinės veiklos strategija 2005 – 2010 metams. http://www.cust.lt/view?show=Strategija_int_116126256041635998.pdf žiūrėta [2009.11.10])

Lietuvai su penktosios Europos Sąjungos absorbcijos plėtros bangos valstybėmis 2004 įstojus į ES, šalies muitinėje įvyko nemažai pokyčių.

Sparčiai kintant aplinkos sąlygoms, keičiasi ir muitinės veikla. Muitinė turi savo veiklą koordinuoti atsižvelgdama į gamybos ir vartojimo pobūdžio kaitą, tarptautinės prekybos augimą, įvairių rūšių visuotinės grėsmės atsiradimą (terorizmą, organizuotą nusikalstamumą) bei naujus rizikos veiksnius, pvz. prekyba pavojingomis prekėmis.

Tam, kad ES muitinės sėkmingai funkcionuotų, buvo pradėta plataus užmojo reforma: 1. atnaujinta teisinė sistema, priimtas modernizuotas muitinės kodeksas. 2. kuriama visos Europos elektroninės muitinės sistema, t.y. nepopierinės muitinės ir verslo aplinka, kurios tikslas - sukurti stabilų visų Bendrijos muitinės įstaigų, muitinės ir kitų pasienyje veikiančių valdžios institucijų bei valdžios institucijų ir įmonių ryšių tinklą.

Glaudžiai bendradarbiaudama su kitomis institucijomis ES muitinė atlieka itin svarbų vaidmenį: remia teisėtą prekybą ir stiprina konkurencingumą, užtikrina teisingą muitų ir mokesčių mokėjimą, kovoja su klastotėmis ir piratavimu, apdoroja informaciją ir atlieka rizikos vertinimą, kad būtų atskleista apgaulinga, teroristinė ir nusikalstama veikla. ES muitinė taip pat pasitelkdama susitarimus

dėl lengvatinio režimo, kvotas ir antidempingo priemonės įgyvendina prekybos politiką. Svarbus muitinės vaidmuo saugant aplinką ir piliečius nuo visų rūšių pavojingų prekių.

Lietuvai tapus ES nare, užsienio prekybos duomenys pasidalijo į dvi dalis – Ekstrastatą (prekyba su trečiosiomis šalimis) ir Intrastatą (duomenų surinkimo iš įmonių prekiaujančių su ES šalimis sistema).

Lietuvos narystės ES dieną nutraukta muitinės postų veikla prie valstybės sienos su Lenkija ir Latvija.

Lietuvos Respublikos muitinės struktūra pavaizduota trečiame paveiksle. Taip ji turėtų atrodyti iki 2010 metų liepos, kol nebus atlikta Lietuvos muitinės restruktūrizacija ir panaikinamos Šiaulių bei Panevėžio teritorinės muitinės.

Nuo 2004 gegužės pirmos vykdomi 32 vienašaliai ir dvišaliai preferenciniai tarifiniai susitarimai. Tuo pačiu metu pradėtos administruoti tarifinės kvotos. Europos Komisijos duomenimis, LR buvo daugiausiai kvotų prašymų pateikusi naujoji šalis narė.

Intelektinės nuosavybės srityje LR muitinėje taip pat įvyko pokyčių. 2004 liepos 1 dieną Lietuvoje, kaip ir visoje ES, įsigaliojo Europos Tarybos reglamentas nr. 1383/2003 dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kaip įtariama, pagamintomis pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises, kurios išplėtė saugomų intelektinės nuosavybių teisių sąrašą, supaprastino kai kuriuos reikalavimus teisių savininkams, nustatė supaprastintą prekių sunaikinimo procedūrą.

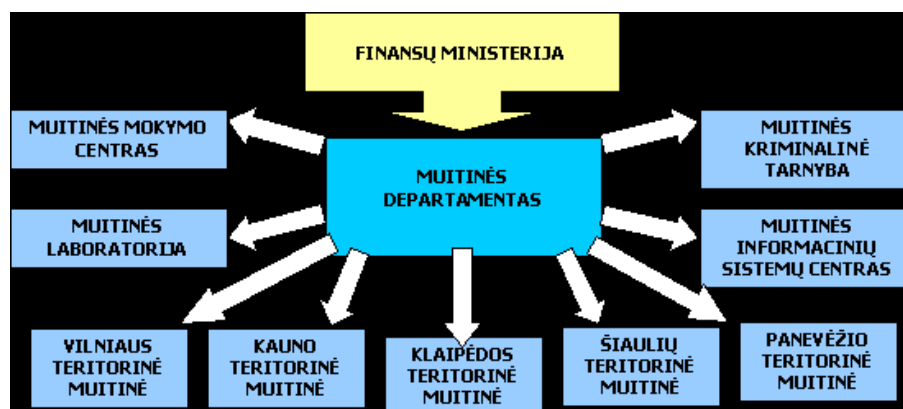
Taip pačiais metais tarp Lietuvos ir Belgijos muitinių buvo pasirašyta „Dvynių“ sutartis, kurios tikslas - sukurti ir įdiegti rizikos valdymo informacinę sistemą muitinėje. MD generalinio direktoriaus įsakymu patvirtinta rizikos valdymo Lietuvos muitinėje koncepcija, parengta vadovaujantis PMO rekomendacijomis (**Muitinės veikla 2004**. http://www.cust.lt/view?show=2004_veikla_11443315978537867.pdf [žiūrėta 2009.05.10]).

Nuo įstojimo į ES dienos muitinės procedūrų ir kitų muitinės sankcionuotų veiksmų atlikimą, muitų nustatymą bei kitus su muitinės veikla susijusius dalykus reglamentuoja tiesiogiai taikomas Bendrijos muitinės kodeksas, Tarybos bei jų įgyvendinimo nuostatas išdėstantys Komisijos reglamentai ir kiti ES muitų teisės aktai.

Muitinė turėtų imtis veiksmų, kad sutrukdytų suklastotų ir piratinių prekių bei prekių, pagamintų pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, eksportui, reeksportui arba išvežimui iš Bendrijos muitinės teritorijos.

Reikia paminėti tai, jog muitinės prevencinė veikla užkertant kelią klastotų prekių gamintojams, pervežėjams bei pardavėjams yra labai svarbi. Nes prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teisę, kaip ir bet kokių kitų prekių, kelią sudaro trys etapai, kuriuos pereina visos prekės, t.y. gamyba,

transportavimas bei prekyba. O kadangi visos prekės, kurios gabenamos per valstybių sienas, turi būti pateiktos muitinės kontrolei, muitinė yra ta vieta, kur lengviausia sustabdyti intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių srautą. Muitinės pareigūnai turi galimybę sulaikyti krovinius, pažeidžiančius intelektinės nuosavybės teises, kadangi jie gali pamatyti prekes ir jas lydinčius dokumentus, turi reikiamas žinias rizikos analizei atlikti, taip pat visus įgaliojimus sulaikyti uždraustas ir apribotas prekes.

Šaltinis: Muitinės struktūra. <http://www.cust.lt/lt/rubric?rubricID=423>

3 pav. LR muitinės struktūra

Lietuvoje esant klastojimo ir piratavimo problemai, Lietuvos muitinė kovai su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais, klastotos produkcijos gamintojais bei platintojais skiria daug dėmesio.

Siekdami apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, muitinė vadovaujasi ES bei nacionaliniais teisės aktais, daug dėmesio skiria bendradarbiavimui su intelektinės nuosavybės teisių savininkais, kitomis Lietuvos bei užsienio institucijomis, kovojančiomis su tokio pobūdžio pažeidimais.

Lietuvos muitinės veikla intelektinės nuosavybės apsaugos srityje remiasi bendromis muitinės priežiūros priemonėmis, apibrėžiamomis Bendrijos muitinės kodeksu (Tarybos reglamentas (EEB) NR. 2913/92) ir Tarybos 2003 m. liepos 22 d. reglamentu (EB) Nr.1383/2003 bei Komisijos šio reglamento įgyvendinimo 2004m. liepos 21 d. reglamentu Nr. 1891/2004. Veiklą intelektinės nuosavybės apsaugos srityje reglamentuoja Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas bei kiti poįstatyminiai teisės aktai.

2003 m. liepos 22 d. buvo priimtas tarybos reglamentas (EB) Nr. 1383/2003 dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kaip įtariama, pagamintomis pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises. Šiuo reglamentu įtvirtinta nuostata, suteikianti muitinės pareigūnams teisę imtis veiksmų, kad sutrukdytų suklastotų ir piratinių prekių, pagamintų pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, eksportui, reeksportui arba išvežimui iš Bendrijos muitinės teritorijos.

Tokie veiksmai - tai prekių neišleidimas, kai jos pateiktos išleidimui į laisvą apyvartą, eksportui, reeksportui arba sulaikymas, kai prekėms yra taikoma sąlyginio neapmokestinimo procedūra, kai jos yra laisvojoje zonoje ar laisvajame sandėlyje, taip pat kai jos reeksportuojamos iš anksto pranešus muitinei, įvežtos į muitų teritoriją arba išvežamos iš jos.

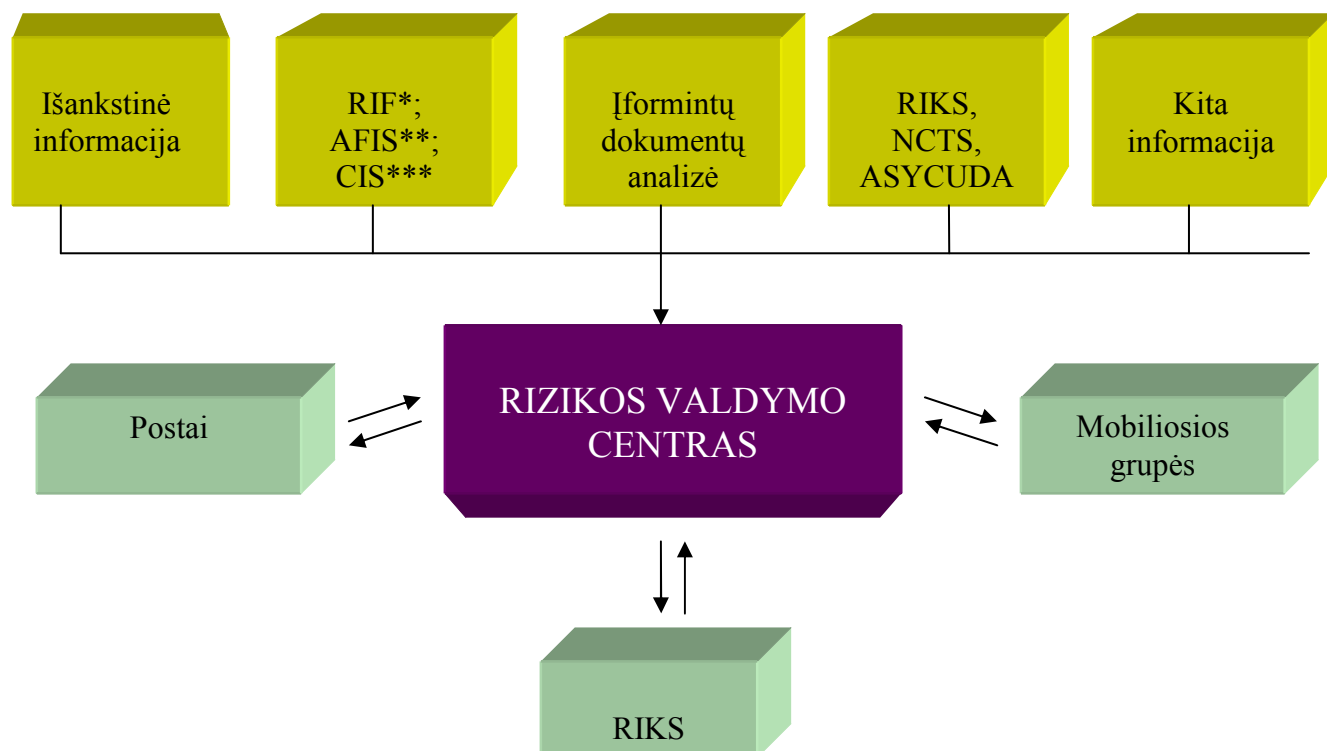
Yra visa eilė atvejų, kada muitinė gali imtis veiksmų ir užkirsti kelią minėtiems pažeidimams. Būtent muitinės, o ne ekonominių nusikaltimų tyrimų tarnybos ar kokios kitos institucijos jurisdikcijoje yra galimybė imtis veiksmų tada, kai tokios prekės, kurios įtariamos esant pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, yra deklaruotos išleidimui į laisvą apyvartą, eksportui ar reeksportui arba kai jos aptiktos tikrinant įvežamas į ar išvežamas iš Bendrijos muitų teritorijos prekes. Muitinės priežiūros priemonės taikomos tikrinant prekes, kurioms taikoma muitinės procedūra, pvz. išorinio tranzito, muitinio sandėliavimo, laikinojo įvežimo perdirbti, muitinės prižiūravimo perdirbimo, laikinojo įvežimo arba taikant sąlyginį neapmokestinimą. Taip pat tikrinant reeksportuotas prekes, tikrinant prekes, kurios laikomos laisvojoje zonoje ar laisvajame sandėlyje.

Tokiems nusikaltimams užkertant kelią privalo dalyvauti visi muitinės pareigūnai, ypačingai postų inspektoriai bei pažeidimų prevencijos skyrių pareigūnai. Muitinės departamentas bei kiekvienos teritorinės muitinės pažeidimų prevencijos skyriai turi tam tikrus pareigūnus, kurie užsiima būtent šių nusikaltimų prevencija, sulaikymu, analizavimu. Tačiau muitinė bus bejėgė kovoti su pažeidėjais, jei intelektinės nuosavybės teisių savininkai patys nerodys iniciatyvos.

Tam, kad muitinė gerai atliktų savo vaidmenį, joje turi dirbti pareigūnai, mokantys valdyti, kaupti informaciją. Taip pat svarbus muitinės informacinių sistemų funkcionavimas. Ketvirtame paveiksle matyti įvairūs veiksniai, kurie palengvina ir tuo pačiu pagerina muitinės pareigūnų darbą.

Paveiksle svarbus dėmesys sutelktas rizikos valdymui, apie kurį plačiau bus kalbama kitame skyriuje.

Svarbus vaidmuo LR sienų apsaugoje skiriamas rizikos įvertinimo kontrolės sistemai (RIKS). Muitinė, siekdama užtikrinti ES išorinių sienų kontrolę bei apsaugą bei tuo pačiu stengdamasi kuo mažiau trukdyti verslui, atlieka prekių atranką ir jų tikrinimą vadovaudamasi pažangiaisiais metodais. Vienas jų – 2007 m. įdiegta elektroninė Rizikos įvertinimo ir kontrolės sistema RIKS. Ši sistema pagal rizikos požymius automatiškai atranka deklaracijas muitiniam tikrinimui ir fiksuoja tikrinimo rezultatus. Rizikos požymiai nustatomi analizuojant kontrabandos tendencijas, bendradarbiaujant su kitomis Lietuvos institucijomis, užsienio šalių muitinėmis, keičiantis su jomis operatyvine informacija.

Šaltinis: adaptuota pagal Klaipėdos teritorinės muitinės viršininko 2008-02-13 įsakymą Nr. RŽ3-33
4 pav. Rizikos valdymas teritorinėse muitinėse¹

3.2. Muitinės vaidmuo intelektinės nuosavybės teisių apsaugos sistemoje

Muitinės vaidmenį intelektinės nuosavybės teisių savininko apsaugos srityje galėtume išskirti į tris etapus:

1. Įtarimas, kad vežama prekė gali būti suklastota arba piratinė (atliekant dokumentinį tikrinimą).
2. Tikrinant įtarimų sukėlusį krovinį, nustatymas, jog prekė iš tiesų piratinė ar suklastota (atliekant fizinį tikrinimą).
3. Intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių sulaikymas bei kitų apsaugos priemonių taikymas.

Dokumentinis tikrinimas

Anksčiau, prieš įstojant į ES, svarbiausias muitinės vaidmuo buvo paprastesnis – muitinė rinko mokesčius į biudžetą ir kovojo su kontrabanda.

Galima teigti, jog šiuo metu viena svarbiausių muitinės misijų yra visuomenės saugumo užtikrinimas. Muitinė kontroliuoja prekių judėjimą. Šios kontrolės geriau negu muitinė niekas negali

*RIF - Europos Sąjungos rizikos pranešimai.

**AFIS - Kovos su sukčiavimu informacinė sistema.

***CIS - ES valstybių muitinių informacinės sistemos.

užtikrinti. Kontroliuoti prekių įvežimą ir išvežimą atsitiktinai stabdant automobilius labai sunku. Tam reikia valdyti informaciją ir riziką.

Per muitinės postus kasdien pravažiuoja tūkstančiai krovinių mašinų, konteinerių, geležinkelio vagonų, keleivinių mašinų, į jūrų ir upių postus atplaukia dešimtys laivų. Įvairioms muitinės procedūroms yra deklaruojamos plataus asortimento prekės – nuo drabužių, žaislų, lengvųjų automobilių, durpių briketų ar metalo rūdos iki maisto produktų, vaistų. Muitinės pareigūnai nėra pajėgūs išsamiai patikrinti visų iš ar į trečiąsias šalis vežamų krovinių. Todėl efektyviai ginti intelektinės nuosavybės teises jiems nėra lengva. Darbą jiems apsunkina ne tik didžiulis srautas krovinių, pirminiuose dokumentuose (laikinojo saugojimo deklaracijose, eskorto ar tranzito deklaracijose, laivo konosamentuose, sąskaitose ir kt. dokumentuose) įvardijami visiškai įprasti prekių pavadinimai (vaikiški drabužiai, žaislai, vyriški batai, moteriški apatiniai drabužiai ar kt.). Prekių pirkimo – pardavimo sutartyse, vežimo dokumentuose sunku įžvelgti galimus pažeidimus. Todėl pirmame etape labai svarbus veiksmas – rizikos valdymas. Forminant kiekvieną procedūrą, prekių dokumentai patenka į rizikos valdytojų rankas. Rizikos valdytojai - pareigūnai, kurie turi teisę nuspręsti tikrinti krovinį ar netikrinti; tikrinti tik dokumentus, ar atlikti išsamų fizinį tikrinimą.

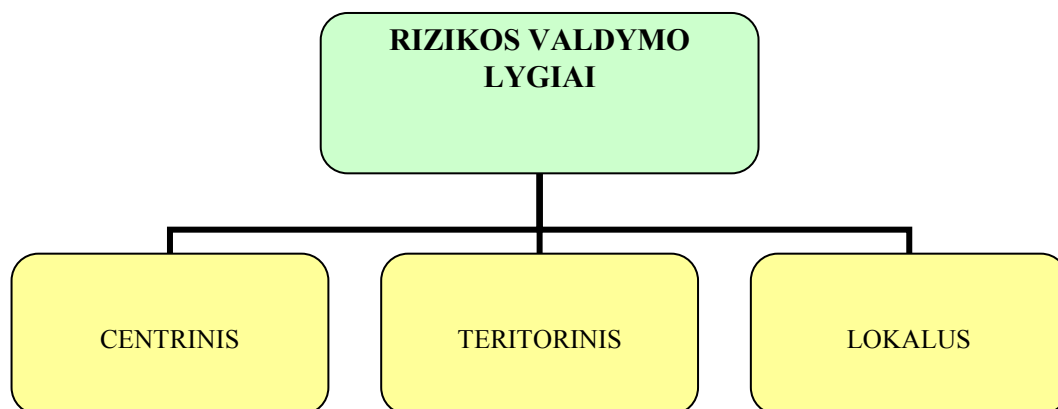
Muitinės departamento generalinio direktoriaus įsakyme dėl rizikos valdymo muitinės poste taisyklių pažymėta, kad kiekviename muitinės poste visą darbo laiką turi dirbti vienas arba keli pareigūnai, paskirti posto arba pamainos viršininko atsakingais už rizikos valdymą. Šiam darbui skiriami aukštą kvalifikaciją, didelį darbo stažą ir atitinkamas žinias bei asmenines savybes turintys pareigūnai.

Jie, naudodami rizikos valdymo statistikos lenteles, turėdami išsamią išankstinę informaciją, pasiremdami žiniomis apie rizikingas šalis gamintojas ar siuntėjas bei konkrečias firmas, nusprendžia, ar muitinės procedūrai pateiktas krovinytis turėtų pažeisti intelektinės nuosavybės savininkų teises.

Rizikos valdytojo pagrindinės funkcijos:

1. Priimti sprendimą dėl dokumentų, prekių, transporto priemonių, asmenų tikrinimo.
2. Pavesti atlikti tikrinimą atitinkamiems posto pareigūnams.
3. Kontroliuoti pavedimo vykdymo ir tikrinimo kokybę ir priimti sprendimą dėl tolimesnių veiksmų su prekėmis (Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2007-12-19 įsakymas Nr. 1B-867 dėl rizikos valdymo muitinės poste taisyklės patvirtinimo).

Reikia paminėti, jog rizikos valdymas atliekamas ne tik posto teritorijoje, bet yra įvairūs rizikos valdymo lygiai, kurie išvardyti paveiksle.

Šaltinis: adaptuota pagal Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2007-09-20 įsakymą Nr. 1B-616

5 pav. **Rizikos valdymo lygiai**

Centriniam rizikos valdymui priskiriamas rizikos valdymas MD, tikslinėse grupėse, ryšių valdymo centre, geležinkelio apskaitos centre.

Teritorinis rizikos valdymas atliekamas teritorinėse muitinėse.

Lokalus – muitinės postuose, mobiliosiose grupėse.

Yra išskirta daugybė rizikos veiksnių ir požymių, tačiau, analizuojant šio darbo temą, verta paminėti tik tuos rizikos veiksnius, kurie padėtų atskleisti darbo tikslą. Yra keletas bendrų požymių, kurie turėtų paskatinti pareigūną patikrinti krovinį ir patikrinus sukelti įtarimą, jog tai gali būti klastotės. Todėl valdantis riziką pareigūnas, rankose turėdamas tik dokumentus, visų pirma turi atkreipti dėmesį į šiuos veiksnius:

1. Prekės siuntėją.
2. Gabenimo maršrutą.
3. Prekės gavėją.
4. Prekių ženklų skaičių vienoje siuntoje.
5. Prekės kainą, jos atitikmenis „Premi bazėje“.

Į tai būtina atkreipti dėmesį dėl to, kad klastotoms prekėms būdingi tam tikri požymiai, kurie gali palengvinti rizikingų krovinių atskyrimą iš nerizikingų srauto.

Reikia pabrėžti, jog klastotos prekės paprastai gaminamos Azijos šalyse – Kinijoje, Turkijoje, Taivanyje, Indijoje bei Rusijoje. To priežastis – pigi darbo jėga ir vietinė teisėtvara nėra pakankamai gerai sureguliuota. Dar viena to priežastis galėtų būti tai, jog pigios darbo jėgos šalyse žinomos firmos iš tiesų gamina savo prekes, tačiau vėliau išsikeldamos palieka savo produkcijos gaminimo įrangą.

Nusikalstamos grupuotės, tikėdamos „paslėpti savo pėdsakus“, pasirenka nelogiškus krovinio vežimo maršrutus, t.y. siekiant paslėpti tikrąją prekių kilmę, jos dažnai gabenamos per kelias tarpines valstybes.

Kitas svarbus momentas – daugelio garsių prekių ženklų, tokių kaip Ariel, Tide, Always, Fairy, Pampers, Herbal Essences, Pantene, ir kt. originalūs produktai nėra importuojami iš trečiųjų šalių į Lietuvą ar į bet kokią kitą ES šalį per Lietuvą. Todėl labai tikėtina, kad bet kokie produktai su išvardintais prekių ženklais, importuojami iš trečiųjų šalių į Lietuvą ar į kitą ES šalį per Lietuvą, yra klastotės. Tas pats pasakytina apie eksportuojamus gaminius iš Lietuvos ar kitos ES šalies per Lietuvą į trečiąsias šalis. – tokie produktai gali būti eksportuojami tik tam tikriems įgaliotiems gavėjams, esantiems trečiojoje šalyje, pvz. Baltarusijoje – „Novaya Supra“; Kazakstane - „Procter & Gamble Kazakhstan“, Ukrainoje – „Tambrands Ukraine“, tokių įgaliotų gavėjų taip pat yra Turkijoje bei Rusijoje. Šios prekės nebus originalios, jei jos bus vežamos į Armėniją, Azerbaidžaną, Gruziją, Kirgiziją, Mongoliją, Tadžikistaną, Turkmėniją, Uzbekistaną.

Fizinis tikrinimas

Krovinio tikrinimas - tai fizinis auto transporto, prekių bei pakuočių tikrinimas, kuris gali būti išsamus, t.y. detaliai patikrinant visas prekes ir prekių pakuotes, jas skaičiuojant, klasifikuojant, imant mėginius, ar dalinis.

Krovinio tikrinimas norint nustatyti, kad tai gali būti klastotos prekės, yra ne mažiau sunkus etapas. Muitinės pareigūnas, tikrindamas krovinį, kuris rizikos valdytojui sukėlė įtarimą, jog gali būti vykdomas šios srities pažeidimas, turi atkreipti dėmesį į tokius veiksnius:

1. Prekių ženklų skaičių.
2. Prekės pakuotę.
3. Prekės kokybę.
4. Prekės ženklo atitikmenį (užregistruotą prekės ženklą).

Būtina paminėti, jog originalios, skirtingais prekių ženklais pažymėtos prekės retai būna gabenamos vienoje siuntoje. Be to, jei originalios dviejų firmų ženklais pažymėtos prekės bus vežamos vienoje kroviniėje mašinoje ar konteineryje, jos niekada nebus supakuotos toje pačioje pakuotėje.

Atkreipti dėmesį į prekių pakuotes svarbu todėl, kad originalių prekių pakuotė visada bus tvarkinga, apsauganti prekes nuo pažeidimų bei pažymėta prekių ženklais bei duomenimis apie prekę, jos gamintoją. Yra įprasta, jog kiekviena prekė pakuojama atskirai.

Tam, kad, tikrinant krovinius, muitinės pareigūnams būtų lengviau nustatyti klastotas prekes, intelektinės nuosavybės prekių savininkai, pateikdami prašymus Muitinės departamentui, su prašymu pateikia ir išsamius aprašymus, kaip galima būtų identifikuoti prekę.

Yra gausybė pavydžių, kaip tarp klastočių ir originalių prekių skirtumai yra tokie maži, kad vartotojas nusipirkęs prekę nesuprastų, kad sumokėjo už padirbtą produkciją. Originalų drabužių ar avalynę atskirti lengviau, tačiau, kaip atskirti buitinius prietaisus ar kvepalus, turėtų nurodyti jų gamintojai arba išimtinės teisės į šiuos gaminius turėtojai. Pavyzdžiui, drabužiai gali būti nesimetriški, siūlės netvarkingos, etiketės prisiūtos nelygiai. Audinys nekokybiškas.

Muitinės darbas šioje srityje nėra labai paprastas, kaip gali atrodyti perskaičius teorinę medžiagą apie intelektinę nuosavybę. Ne visi garsių vardų savininkai pateikia pavyzdžius, kaip atskirti originalią produkciją nuo klastotos, be to, ne visiems muitinės pareigūnams ši informacija yra prieinama, ne visi pareigūnai, o tik labai nedidelė jų dalis, dažniausiai rizikos valdytojai, yra siunčiami į intelektinės nuosavybės seminarus ar kursus.

Kaip pavyzdį, pateiksime keletą originalios ir falsifikuotos produkcijos pavyzdžių:

„Procter & Gamble“ *Šampūnas „Head & Shoulders“*.

Originalas

Falsifikatas

Transporto pakuotė

Vieną antrinę pakuotę sudaro 6 buteliukai, aptraukti plona skaidria polietileno plėvele. Kiekviena pakuotė pažymėta lipduku, kuriame nurodomas varianto pav., kodai. Antrinės pakuotės sukrautos ant europaletės ir aptrauktos skaidria polietileno plėvele. Kiekviena paletė pažymėta lipduku, kuris atitinka lipduko kodus ant antrinės pakuotės.

Buteliukų skaičius antrinėje pakuotėje gali skirtis, ne visos pakuotės pažymėtos lipduku. Antrinės pakuotės gali būti supakuotos ir gabenamos kartono dėžėse. Lipduką ant palečių gali nebūti.

Buteliukas

Baltas, standartinio dydžio, 200 ml talpos. Buteliukas, pagamintas iš aukšto tankio polietileno. Ryškiai mėlynos spalvos dangtelis, pagamintas iš tos pačios medžiagos, kaip ir buteliukas. Buteliuko paviršius lygus, glotnus, su puikiai „sudurtom siūlėm“.

Buteliukai pagaminti iš nekokybiško plastiko, skiriasi jų aukštis, plotis. Dangtelis gali būti baltas arba mėlynas, tik skirtingo atspalvio, t.y. šviesesnis arba tamsesnis. „Siūlės“ nelygios, grublėtos.

Etiketė

Spalvos, grafiniai atvaizdai bei tekstas ryškus, aiškus, nesusiliejančias.

Spalvos, grafiniai atvaizdai, tekstas prastos kokybės, spalvotas ovalas

Etiketė priklijuota tiesiai, fiksuota centre, jos paviršius lygus.

ant priekinės etiketės neturi šešėlio. Etiketė priklijuojama ne tiesiai, jos paviršius dažnai nelygus (oro sankaupos po etikete).

Antras pavyzdys DURACELL elementų klastočių ir originalios produkcijos skirtumų (Informacinis DURACELL® ELEMENTAI bukletas. 2007).

Originali pakuotė

Pakuotės forma ovali. Paviršius beveik matinis.

Žodis „plus“ rašomas sulig žodžio „duracell“ pirmąja raide.

Brūkšninis kodas susideda iš 13 simbolių.

Viena elementų pakuotė sveria 109g.

Klastota pakuotė

Pakuotės forma labiau kvadratinė. Paviršius labiau blizgus.

Žodis „plus“ lygiuojasi su žodžio „duracell“ galu.

Kode gali būti mažiau nei 13 skaitmenų.

Dažniausiai klastotės sveria 10% mažiau nei orig.

6 pav. Originalių ir klastotų Duracell elementų palyginimas

Originalūs elementai

Gali skirtis elemento spalva. Klastoto elemento varinis viršus gali būti tamsesnis nei originalo.

Nuplėšus etiketę, vidinė jos pusė balta.

Etiketė pritvirtinta tiksliai ir lygiai.

Žodis „plus“ rašomas sulig žodžio „duracell“

Klastoti elementai

Nuėmus etiketę kita jos pusė gali būti sidabro

spalvos. Etiketė pritvirtinta nelygiai. Etiketę sunku

nuimti jos nenuplėšus. Etiketė palieka lipnius

pirmąją raidę.

pėdsakus ant elemento arba spausdinto teksto pėdsakus.

Svarbu paminėti, jog klastoti elementai gali sukelti grėsmę vartotojų sveikatai bei aplinkai, nes juose naudojamas didelis kiekis naudingų medžiagų, tokių kaip gyvsidabris. Originalių elementų gamintojai įspėja, jog prasta klastotų prekių kokybė reiškia, kad elementai gali neveikti, veikti palyginti trumpai, iš jų gali ištekėti skystis arba jie gali sprogti (Praktiniai kovos prieš klastotes klausimai 2007).

Alexey A. Kislityn, P&G prekių ženklų apsaugos grupės vadovas seminare „Suklastotų „Hugo Boss“ kvepalų nustatymas“ muitinės pareigūnams pateikė būdus, kaip nustatyti būtent šios firmos kvepalų klastotes.

Svarbiausi skirtumai:

Originalios produkcijos	Klastotos
Buteliuko talpa negali būti mažesnė nei 25 ml.	Teisės turėtoja HUGO BOSS Trade Mark Management GmbH & Co. KG niekada negamino ir negamina kvepalų purškiamuosiuose buteliukuose, kurių talpa yra 8, 15 arba 20 ml.
Pagaminimo data pažymėta du kartus.	
Galiojimo pabaigos data – 3 metai nuo pagaminimo datos.	
Būtinai 2 barkodai.	Jeigu bent vieno kodo trūksta – gaminys klastotė.
Unikalus individualus 10 skaičių kodas, matomas UV šviesoje, ant kiekvienos pakuotės. Jis gali būti pakuotės išorėje, jei pakuotės paviršius matinis, jei jis blizgus, kodas yra pakuotės viduje.	Kiekvienam gaminiui yra unikalus kodas, jei kodas kartojasi, gaminys – klastotė.
Kodas gali būti ant vidinės pakuotės dangtelio pusės (Jungtinė kova prieš klastotes, 2006) .	

Autorės nuomone, šis ultravioletinėje šviesoje matomas barkodas yra originali priemonė bandant apsaugoti savo produkciją, tačiau ji negali būti labai efektyvi, nes labai maža dalis muitinės pareigūnų, o juo labiau nedaug vartotojų, turi specialios įrangos šiam tikslui.

Tikrinančiam posto pareigūnui nustačius, kad prekė gali pažeisti intelektinės nuosavybės savininko teises, į pagalbą pasitelkiama ne tik visa informacinė bei teisinė bazė, bet, jei būtina, išskviečiami kiekvienoje teritorinėje muitinėje dirbantys pažeidimų prevencijos skyriaus specialistai, kurie yra tiesiogiai atsakingi už intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimą muitinėje. Šie pareigūnai tiksliai nustato, ar prekės yra originalios, ar aptikta nusikaltimo požymių turinti veika.

Pateiksime praktinį pavyzdį, kokie būna pareigūnų veiksmai kartais nutinkančiose situacijose, kai vežamos prekės sukelia įtarimą, jog yra klastotos.

Per Malkų įlankos jūrų uosto postą tranzitu gabenamas daugiau nei dvidešimties įvairių rūšių prekių kroviny. Krovinio siuntėjo šalis – Vokietija. Krovinio gavėjo šalis – Airija. Krovinio gavėjas – „Duty free“ parduotuvės. Krovinį veža iš sandėlio.

Krovinį sudaro įvairios prekės: alkoholis, cigaretės, negendantys maisto produktai, garsių firmų kvėpalai, kosmetikos priemonės ir kt.

Tranzitinio krovinio forminime ir tikrinime dalyvauja trys pareigūnai: dokumentus priėmęs inspektorius, rizikos valdytojas, fizinis tikrintojas.

Kroviny sukelia įtarimą, jog prekės gali būti pažeidžiančios intelektinės nuosavybės teises. Krovinys tikrinamas rentgeno kontrolės sistema, sveriamas, atliekamas detalus fizinis tikrinimas, kurio metu atidaromos prekių pakuotės – bandoma nustatyti, ar tikrai vežamos sąskaitoje faktūroje nurodytos prekės ir ar jos gali būti klastotos.

Kas pareigūnams sukelia įtarimą? Pareigūnams įtarimą sukelią gausus prekių kiekis ir garsių firmų pavadinimai. Taip pat įvairių prekių mažas kiekis – 5 ir mažiau pakuočių kiekvienos rūšies prekių.

Anksčiau darbe buvo minėta: „Originalios, skirtingais prekių ženklais pažymėtos prekės dažniausiai nebūna gabenamos vienoje siuntoje, juo labiau, jei kartais originalios dviejų firmų ženklais pažymėtos prekės bus vežamos viename sunkvežimyje, jos niekada nebus supakuotos toje pačioje taroje. Be to, kiekviena garsi firma turi savo distribucijos centrus ir vežėjus.“

Kiti pareigūnų veiksmai: tikrinami prekių siuntos bei vežimo dokumentai, duomenų bazėse ieškomas garsių kvėpalų savininko prašymas naudoti muitinės priežiūros priemonės ir originalių bei klastotų kvėpalų pavyzdžiai. Šiuo atveju, neradus tokių pavyzdžių, į muitinį tikrinimą įtraukiamas dar vienas pareigūnas – pažeidimų prevencijos skyriaus pareigūnas, kuris atsakingas už intelektinės nuosavybės apsaugą muitinėje. Pareigūnas, susipažinęs su dokumentais, nutaria atlikti kroviniiui tranzito procedūrą ir krovinį išleisti.

Kodėl? Nes prekių, kurios savo rūšies pavadinimu sukėlė muitinės pareigūnams įtarimą, kilmės šalis nėra viena iš silpnai teisiškai ar ekonomiškai išsivysčiusių trečiųjų šalių valstybė, pvz. Taivanis, Turkija ar Kinija. Kilmės šalis - EB šalis Vokietija. Be to, buvo atkreiptas dėmesys į krovinio gavėją, kuris nesukelia tolesnių įtarimų.

Pateiktas pavyzdys parodo, kad klastotų prekių nustatymui yra sutelkiamas didžiulis dėmesys, kuris reikalauja ne tik dokumentinio tikrintojų atidumo, ne vieno, o keleto pareigūnų darbo, bet ir informacinių žinių, kurios dažniausiai nėra lengvai prieinamos.

3.2.1. Muitinės veiksmai, atliekami su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises

Kiekviena valstybė narė nustato baudas, kurios skiriamos pažeidus EB Tarybos reglamentą Nr. 1383/2003 dėl muitinės veikslių, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatytas, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises. Jame teigiama: „Baudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“

Tačiau negalima teigti, jog visais atvejais be išimties bus žiūrima vien intelektinės nuosavybės teisių subjekto interesų, o įtartinas prekes įvežantis asmuo, deklarantas ar prekių savininkas neturės jokių teisių. Kai įtariama, kad prekės yra suklastotos ar piratinės, deklarantas, savininkas, importuotojas, prekes laikantis asmuo ar gavėjas, pateikęs garantiją, turi teisę reikalauti, kad prekės būtų išleistos arba jų sulaikymas nutrauktas.

Garantija turi būti pakankama intelektinės nuosavybės teisių subjekto interesams apginti. Tam turi būti šios aplinkybės:

- a) minėtai muitinės įstaigai ar institucijai pranešta, kad laikantis nustatytų terminų buvo pradėta procedūra, siekiant nustatyti, ar buvo pažeistos intelektinės nuosavybės teisės pagal nacionalinę teisę;
- b) šiam tikslui įgaliotoji institucija per nurodytą laikotarpį nesiėmė prevencinių priemonių (nebuvo informuota, kad pradėtas iki teisminio proceso arba nebuvo gautas intelektinės nuosavybės teisių subjekto sutikimas prekėms taikyti supaprastintą procedūrą, leidžiančią prekes sunaikinti, kai prekių savininkas neišreiškė prieštaravimo šiam veiksmui);
- c) visi muitinės formalumai atlikti.

Muitinės veiksmai laikotarpiu, kol nustatoma, ar įtartinos prekės yra klastotos

Muitinės veiksmai laikotarpiu, kol nustatoma, ar įtartinos prekės iš tikrųjų yra suklastotos, piratinės ar pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, yra apibrėžti Tarybos reglamente Nr. 1383/2003 – „tai prekių neišleidimas, kai jos pateiktos išleidimui į laisvą apyvartą, eksportui, reeksportui arba sulaikymas.“ Tomis priemonėmis būtina ne tik atimti ekonominę sandorio naudą iš atsakingų už prekybą tokiomis prekėmis asmenų ir juos nubausti, bet ir veiksmingai užkirsti kelią tolesniems tokio pobūdžio sandoriams.

Tam, kad muitinė imtųsi veikslių apsaugant intelektinės nuosavybės subjektų teises, turi būti tam tikros sąlygos.

Sąlygos, kurioms esant, muitinė imasi veikslių, kai prekės, įtariamoms esant pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, yra tokiose situacijose:

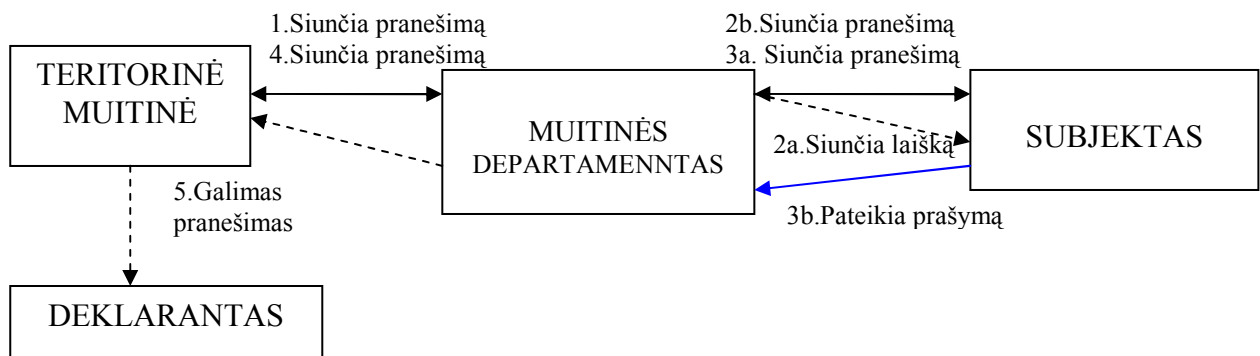
- a) kai prekės deklaruotos išleidimui į laisvą apyvartą, eksportui ar reeksportui;

b) kai jos aptiktos tikrinant įvežamas į ar išvežamas iš Bendrijos muitų teritorijos prekes; tikrinant reeksportuojamas prekes arba laikomas laisvojoje zonoje ar laisvajame sandėlyje esančias prekes.

Veiksmai su sulaikytomis (neišleistomis) prekėmis

Šio etapo pirmoji sudedamoji dalis - informavimas apie sulaikytas(neišleistas) prekes.

Remiantis muitinės departamento generalinio direktoriaus įsakymu, muitinės veiksmus, informuojant apie prekes, sulaikytas ar neišleistas muitinės iniciatyva, galima pavaizduoti tokia schema (MD 2008 – 12-31 įsakymas Nr.1B-853).

Šaltinis: adaptuota pagal Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2008 – 12-31 įsakymą Nr.1B-853.

7 pav. Informavimas apie prekes, sulaikytas muitinės iniciatyva

Šis sudėtingas paveikslas, autorės nuomone, turėtų atskleisti, kokia paininga yra muitinės veiksmų seka informuojant apie sulaikytas (neišleistas) prekes, kurios gal būt pažeidžia intelektinės nuosavybės teises.

Minėtame įsakyme rašoma, jog muitinės iniciatyva sulaikius prekes, laikytinas pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, muitinės pareigūnas užpildo pranešimą MD apie prekių sulaikymą ir ne vėliau kaip per vieną darbo dieną išsiunčia jį adresatui (schemoje – 1). Kartu išsiunčiamos skaitmeninės sulaikytų prekių nuotraukos.

Muitinės departamento pareigūnas, gavęs minėtą pranešimą, imasi priemonių intelektinės nuosavybės teisių subjektui nustatyti. Nustatęs šį subjektą, užpildo pranešimą intelektinės nuosavybės teisių subjektui apie prekių, laikytinų pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, sulaikymą ir siunčia jį subjektui (2b). Arba, prieš išsiųsdamas šį pranešimą, MD pareigūnas gali laisvos formos laišku kreiptis į subjektą prašydamas pateikti informaciją apie teisėtą ir pagamintą

pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises prekių požymius, kurie padėtų muitinei įvertinti sulaikytas prekes (2a).

Teisių subjektas, gavęs pranešimą, privalo nedelsdamas informuoti apie 2b pranešimo gavimą. Jis turi užpildyti gauto MD pranešimo atitinkamus laukelius ir išsiųsti adresatui (3a).

Intelektinės nuosavybės teisių subjektas turi teisę pateikti MD prašymą taikyti muitinės priežiūros priemones (3b), jei to nėra padaręs anksčiau.

Jei per nustatytą laiką MD negauna tokio prašymo, muitinės departamento pareigūnas raštu informuoja teritorinę muitinę apie tai, kad prekės turi būti išleistos (5). Ir tokiu būdu, teritorinės muitinės pareigūnas privalo užpildyti pranešimą deklarantui apie sulaikytų prekių išleidimą (5) ir išsiųsti adresatui.

Tačiau, jei intelektinės nuosavybės teisių subjektas atliko visus jam priklausančius veiksmus, MD pareigūnas iškart raštu (4) informuoja teritorinę muitinę, kad būtų taikomos muitinės priežiūros priemonės.

Išanalizavus minėtą MD generalinio direktoriaus įsakymą, galima daryti išvadas ne tik apie painų popierinės muitinės egzistavimą, kuri norint palengvinti verslo bei muitinės pareigūnų darbą, siekiama išgyvendinti, jį pakeičiant elektroninės muitinės sukūrimu, bet ir apie glaudų muitinės ir verslo bendradarbiavimą siekiant bendrų tikslų – šiuo atveju, intelektinės nuosavybės teisių gynimu.

Iš nurodytos schemos matyti, jog labai svarbus prekės ženklo ar kito pramoninės nuosavybės objekto savininko prašymas taikyti muitinės priežiūros priemones. Jei šio prašymo subjektas nepateiks, muitinė išleis prekes, kurios gal būt bus pažeidžiančios intelektinės nuosavybės teises.

Prašymas taikyti muitinės priežiūros priemones

Tarybos reglamente rašoma, jog kiekviena valstybė narė nustato kompetentingą muitinės instituciją, priimančią ir nagrinėjančią prašymus taikyti muitinės priežiūros priemones.

Šiame prašyme turi būti nurodoma visa muitinės pareigūnams padedanti įtartinas prekes lengvai atpažinti informacija, o ypač tikslus ir išsamus techninis prekių apibūdinimas; kažkokia specifinė informacija, susijusi su klastojimo rūšimi ar modeliu, intelektinės nuosavybės teisių subjekto paskirto asmens pavardė ir adresas. Taip pat pateikiama pareiškėjo deklaracija ir įrodymai, kad pareiškėjas yra intelektinės nuosavybės teisių subjektas atitinkamų prekių atžvilgiu, nurodoma valstybė narė ar valstybės narės, kurių muitinių prašoma imtis veiksmų bei intelektinės nuosavybės teisių subjekto pavadinimai ir adresai kiekvienoje susijusioje valstybėje narėje .

Gavusi prašymą taikyti muitinės priežiūros priemones, kompetentinga muitinės institucija prašymą išnagrinėja ir per 30 darbo dienų po prašymo gavimo raštu praneša pareiškėjui apie savo sprendimą.

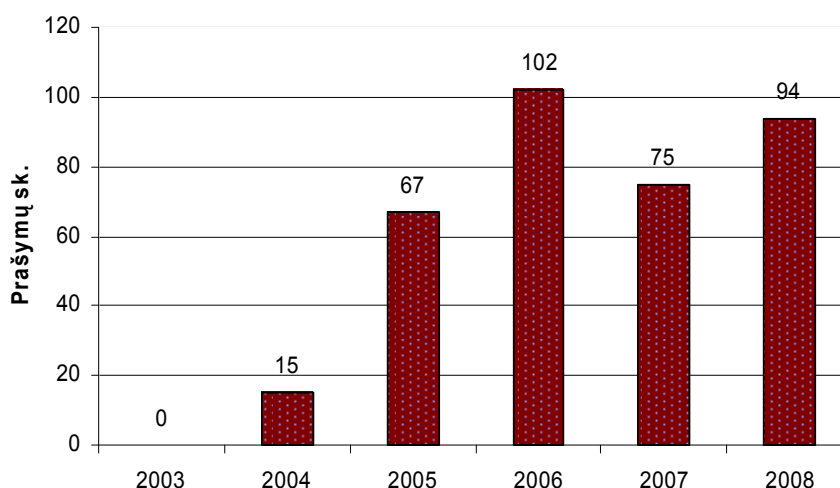
Sprendimas patenkinti intelektinės nuosavybės teisių subjekto prašymą taikyti muitinės priežiūros priemonės nedelsiant siunčiamas valstybės narės ar narių muitinėms, kurios gali būti susijusios su prašyme nurodytomis prekėmis, pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises.

Svarbu tai, kad sprendimas nedelsiant siunčiamas nacionalinėms muitinės įstaigoms, kurios, kaip manoma, susidurs su prekėmis, įtariamomis esant pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises.

Intelektinės nuosavybės teisių subjektui nereikia mokėti jokių mokesčių prašymo nagrinėjimo administracinėms išlaidoms padengti. Tačiau intelektinės nuosavybės teisių subjektas turi sutikti, jog prisiims atsakomybę dėl visų prekių saugojimo muitinei prižiūrint išlaidų ir dėl išlaidų, reikalingų suklastotoms prekėms naikinti.

Kai prašymas taikyti muitinės priežiūros priemonės yra patenkinamas, yra nustatomas muitinės priežiūros priemonių taikymo laikotarpis, kuris negali būti ilgesnis nei vieneri metai. Tačiau intelektinės nuosavybės teisių subjektui pageidaujant, pradinį sprendimą priėmusi muitinės institucija jį gali pratęsti. Šis laikotarpis skaičiuojamas nuo sprendimo patenkinti prašymą priėmimo dienos.

Netgi tais atvejais, kai prašymas nepateiktas ar nepatenkintas, valstybėms narėms leista sulaikyti prekes tam tikrą laiką, per kurį intelektinės nuosavybės teisių subjektai galėtų pateikti muitinei prašymą taikyti muitinės priežiūros priemonės. Aštuntame paveiksle matyti, kiek ūkio subjektų prašymų buvo pateikta Lietuvos muitinės departamentui nuo 2003 iki 2008 m.

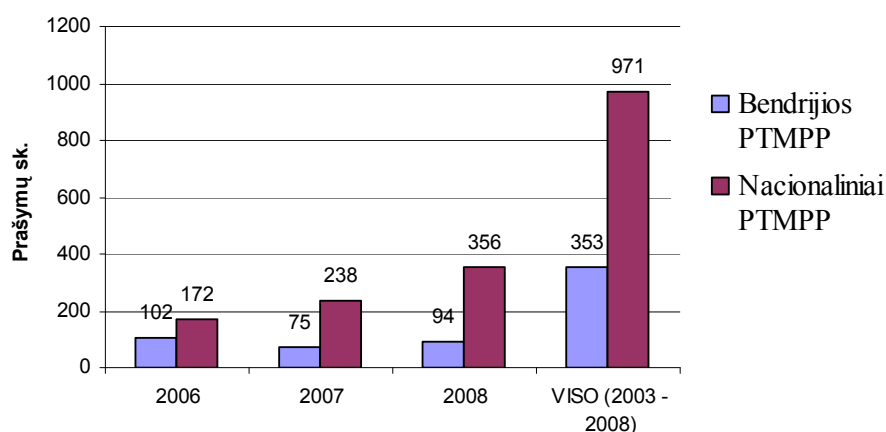

8 pav. Nacionalinių prašymų taikyti muitinės priežiūros priemonės augimo tendencijos

Intelektinės nuosavybės teisių subjektas bet kurioje valstybėje narėje gali kreiptis raštu į minėtą muitinės instituciją, kad būtų imtasi veiksmų tais atvejais, kai prekės yra deklaruotos išleidimui į laisvą apyvartą, eksportui ar reeksportui arba kai jos aptiktos tikrinant įvežamas į ar išvežamas iš Bendrijos

muitų teritorijos. Galima prašyti taikyti muitinės priežiūros priemones ne tik toje valstybėje narėje, kurioje prašymas pateikiamas, bet taip pat ir vienoje ar daugiau kitų valstybių narių. Aštuntas paveikslas atspindi 2006 – 2008 m. nacionalinių ir Bendrijos prašymų taikyti muitinės priežiūros priemones skaičiaus augimo tendencijas.

Svarbu paminėti, jog iš viso nacionalinių prašymų taikyti muitinės priežiūros priemones per šešerius metus nuo Lietuvos įstojimo į ES iki 2008 m. buvo gauta 353, Bendrijos prašymų gauta du su puse karto daugiau – 971 prašymų. Įdomu tai, jog Bendrijos institucijai pateiktų prašymų 2003m. – 2004 m. kaip ir Lietuvos MD buvo pateiktas nedidelis skaičius, t.y. 2003m – 29, 2004 m. – 38 prašymai.

9 pav. Nacionalinių ir Bendrijos prašymų taikyti muitinės priežiūros priemones skaičiaus palyginimas

Kai muitinė turi pakankamai pagrindo įtarti, kad prekės yra pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises, ji gali prekių neišleisti arba jas sulaikyti trims darbo dienoms skaičiuojant šį periodą nuo momento, kai intelektinės nuosavybės teisių subjektas, deklarantas ar prekes laikantis asmuo, jei pastarasis yra žinomas, gavo muitinės pranešimą, sudarydama intelektinės nuosavybės teisių subjektui galimybę pateikti prašymą taikyti muitinės priežiūros priemones.

Muitinės veiksmai prekių atžvilgiu, kai nustatoma, jog jos pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises

EB Tarybos reglamentas Nr. 1383/2003 rašoma, jog kai nustatoma, jog prekės yra pagamintos pažeidžiant intelektinės nuosavybės savininko teises, tų prekių negalima įvežti į Bendrijos muitų teritoriją, išleisti į laisvą apyvartą, išvežti iš Bendrijos muitų teritorijos, taikyti joms sąlyginio

neapmokestinimo procedūras, eksportuoti ar reeksportuoti. Tokių prekių nebegalima laikyti laisvajame sandėlyje ar laisvojoje zonoje.

Muitinės veiksmai su sulaikytomis prekėmis reglamentuojami Muitinės įstatymo 80-87 str.

Galimi du pasirinktini veiksmai su tokiomis prekėmis:

1. Teisminis prekių gynimo būdas.
2. Prekių sunaikinimas be teismo.

Intelektinės nuosavybės teisių subjektas gali paduoti ieškinį pagal Civilinį kodeksą ir taip atstatyti, patvirtinti ar kitaip apginti savo pažeistas teises.

Pagal Civilinio kodekso 1.53 straipsnį, „Intelektinės nuosavybės teisės ir jų gynimui taikytina teisė“ intelektinės nuosavybės teisėms ir jų gynimui taikoma valstybės, kurioje prašoma apginti šias teises, teisė. Arba šalis gali po žalos padarymo savo susitarimu kaip taikytiną teisę pasirinkti bylą nagrinėjančio teismo vietos valstybės teisę.

Prekių sunaikinimu yra siekiama bet koku būdu išvengti žalos intelektinės nuosavybės teisių turėtojui bei siekiama, kad su prekėmis susiję asmenys negautų jokios ekonominės naudos. Svarbu tokias prekes pašalinti iš komercinių kanalų nepadarant žalos intelektinių teisių subjektui, nekompensuojant už jas ir nesudarant išlaidų valstybės išdui.

Reikia pažymėti, kad prekių sunaikinime taip pat dalyvauja ir muitinės atstovai, o prekės naikinamos ne muitinės ar kurios nors valstybės institucijos sąskaita, o su prekėmis susijusio asmens sąskaita.

Paminėtina, jog yra išskiriami du atvejai, kai muitinė netaiko muitinės priežiūros priemonių klastotoms prekėms.

1. Kai prekės gabenamos ne komerciniais tikslais, pvz. keleivių asmeniniame bagaže ir jų kiekis nekelia įtarimo, jog prekes gabenantis asmuo tikisi išgauti ekonominės naudos, t.y., kad prekės yra dalis komercinio gabenimo.

2. Kai gabenamos prekės, pažymėtos prekių ženklu to prekių ženklo savininkui sutinkant, arba prekės, kurios yra kiti intelektinės nuosavybės objektai ir yra pagamintos minėtam subjektui sutinkant, bet išleidžiamos į laisvą apyvartą, eksportuojamos ar reeksportuojamos, joms taikomos sąlyginio neapmokestinimo procedūra, bet be intelektinės nuosavybės teisių subjekto sutikimo ar kitomis nei sutarta sąlygomis.

Intelektinės nuosavybės teises pažeidusiems asmenims yra taikoma administracinė nuobauda, kuri yra atsakomybės priemonė, skiriama administracinę teisės pažeidimą padariusiems asmenims nubausti.

Tam yra skirtas ATPK 214 (27) straipsnis „Pramoninės nuosavybės teisės pažeidimas“, kuriame rašoma, jog prekių, pažymėtų svetimu prekių ženklu, laikymas, gabenimas siekiant

ekonominės naudos arba kitokių prekių, pažeidžiančių pramoninės nuosavybės teises (dizainą, patentą ir t.t.), laikymas ar gabenimas siekiant turinės naudos užtraukia baudą nuo vieno iki dviejų tūkstančių su prekių, pažeidžiančių minėtas teises, konfiskavimu. Taip pat konfiskuojamos ir šių prekių gamybos priemonės bei įranga.

Jei asmuo jau yra baustas administracine nuobauda už minėtą pažeidimą, tai bauda bus tūkstančiu litų didesnė - nuo dviejų iki trijų tūkstančių.

3.3. Intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo Lietuvoje statistikos duomenų analizė

Siekiant išanalizuoti Lietuvos teritorinių muitinių darbą taikant muitinės priežiūros priemones, norint apsaugoti intelektinės nuosavybės teises, buvo pasitelkti Muitinės Departamento kaupiami bei ES institucijoms siunčiami statistikos duomenys. Kai kurie bendresni duomenys pradėti fiksuoti jau nuo 2001 m., kiti, išsamesni, tik vėlesniais metais. Siekiant atlikti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo Lietuvoje analizę, buvo lygintas atskirų teritorinių muitinių vaidmuo šioje srityje. Analizuojamas išaiškintų pažeidimų skaičiaus augimas nuo 2001 m. iki 2008 m. Analizuoti 2006 m. – 2008 m. sulaikymo atvejai pagal gabenimo būdą, prekių rūšis, kilmės šalis, paskirties šalis, šalis siuntėjas. Analizuota, kokioms muitinės procedūroms buvo pateiktos klastotos prekės, kokių ūkio subjektų intelektinės nuosavybės teisės buvo užtikrintos muitinės pareigūnų darbu.

Išaiškintų pažeidimų skaičius

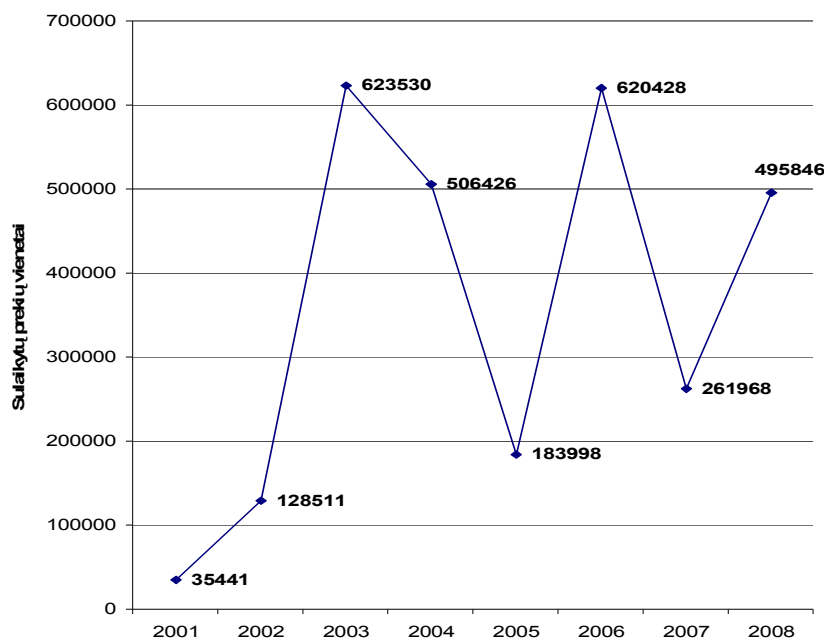
Jei lygintume muitinės darbą visos šalies mastu nuo 2001 m. iki 2008 m., reikėtų pažymėti, kad muitinės galimybės užtikrinti intelektinės nuosavybės subjektų teises išaugo net 7 kartus, t.y. 2008 metais muitinės sulaikymo atvejų buvo net 7 kartus daugiau, nei prieš septynerius metus. 2001 m. visos Lietuvos mastu buvo vos 8 sulaikymo atvejai, kurių metu muitinės pareigūnai sulaikė 35441 vienetus suklastotų ar piratinių prekių. 2008 m. buvo 56 sulaikymo atvejai, kurių metu buvo sulaikyta, neišleista bei sunaikinta 495846 vienetų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises.

Pažymėtina, jog per aštuonerius metus, nuo 2001 m. iki 2008 m., buvo 345 sulaikymo atvejai, daugiausiai 2006 (79 atvejai), 2007 (76 atvejai) metais. Muitinės galimybės šioje srityje pagerėjo Lietuvai įstojus į ES ir ratifikavus daugelį ES teisės aktų, tarp jų EB Tarybos reglamentą nr. 1383/2003.

Sulaikymo atvejų padidėjimą lėmė išaugusi ūkio subjektų iniciatyva norint apsaugoti savo intelektinės nuosavybės teises. Tai atsispindi prašymų taikyti muitinės priežiūros priemones skaičiaus augime.

Taip pat svarbus veiksnys tas, jog pažeidėjai pradėjo falsifikuoti ne tik prabangos prekes, todėl galima teigti, jog tokių nusikaltimų skaičius, lyginant su 2001 m., išaugo. Muitinės sulaikytų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, augimo tendencijas galima matyti dešimtame paveiksle.

Muitinės Departamente jau yra analizuojama ir 2009 metų turima informacija apie klastotų bei piratinių prekių sulaikymus. Tačiau šių duomenų negalima lyginti su 2001 – 2008 m., nes apie pastaruosius buvo kaupiama informacija, kurioje nurodomi prekių sulaikymo atvejai, pasibaigę teismu arba sunaikinimu. 2009 m. duomenys yra apie visus sulaikymo atvejus. Šiais metais buvo 64 sulaikymo atvejai, kurių metu sulaikyta 254866 vnt. prekių.

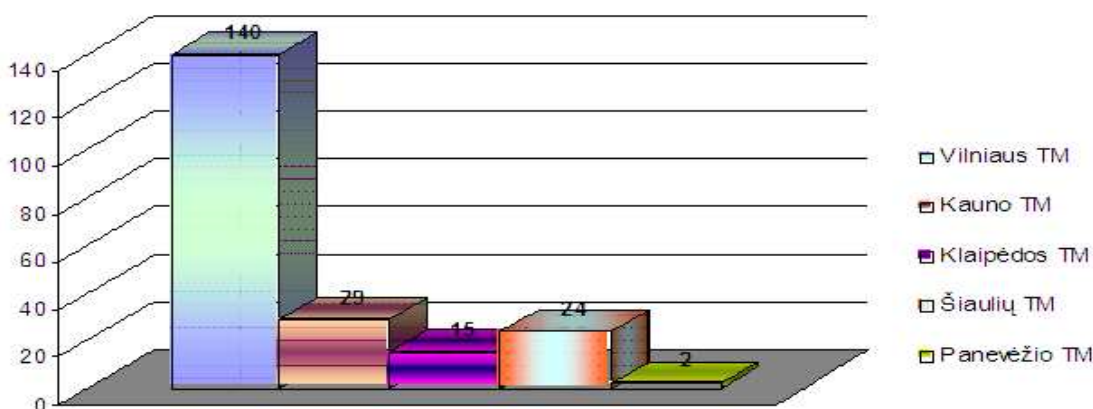
10 pav. Lietuvos muitinės sulaikytų prekių (vienetais) 2001 m. – 2008m. palyginimas

Palyginus teritorinių muitinių darbą, nustatyta, jog daugiausiai intelektinės nuosavybės subjektų teisės buvo užtikrintos Vilniaus teritorinėje muitinėje. Čia 2006 m. išaiškinti 49; 2007 m. – 56; 2008 m. – 35 pažeidimai. Kuri Lietuvos teritorinė muitinė intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo srityje dirba efektyviausiai, pavaizduota vienuoliktame paveiksle.

Kauno bei Klaipėdos teritorinėse muitinėse tokių pažeidimų atskleista mažiau: Kauno – 2006m. – 8; 2007 m. – 11, 2008m.- 10. Klaipėdos – 2006 m. – 8; 2007 m. – 3; 2008 m. – 4.

Pastebėta, kad Šiaulių teritorinės muitinės darbas šioje srityje buvo efektyvesnis nei Klaipėdos teritorinėje muitinėje. 2006 m. čia sulaikyta 13 siuntų; 2007 m. – 4; 2008 m. – 7.

Pagal prekių gabenimo būdą, 2007 m. – 2008 m. daugiausia sulaikymo atvejų buvo patikrinus prekes, gabenamas kelių transportu (viso 63 atvejai), oro transportu (41 atvejais). Mažiausiai sulaikyta prekių, gabenamų jūros transportu – 6 atvejai. Geležinkeliu – 9 atvejai, paštu – 13.

11 pav. Sulaikymo atvejų 2006 m. - 2008 m. LR teritorinėse munitinėse skaičiaus palyginimas

Muitinės sulaikytos klastotos prekės

Tarp muitinės sulaikytų prekių - įvairi produkcija. Tai maisto produktai, alkoholiniai ir kiti gėrimai; parfumerija ir kosmetika; sportiniai drabužiai, kiti drabužiai (dažniausiai marškinėliai); drabužių aksesuarai, rankinės, akiniai nuo saulės; avalynė; elektros prekės, mobiliųjų telefonų aksesuarai, kompiuterinė įranga; CD (audio, video žaidimai), DVD, kasetės; laikrodžiai bei juvelyriniai dirbiniai; žaislai; vaistai; cigaretės ir kt. Šie gaminiai MD sugrupuoti į dvylika pagal savo požymius panašių prekių grupių.

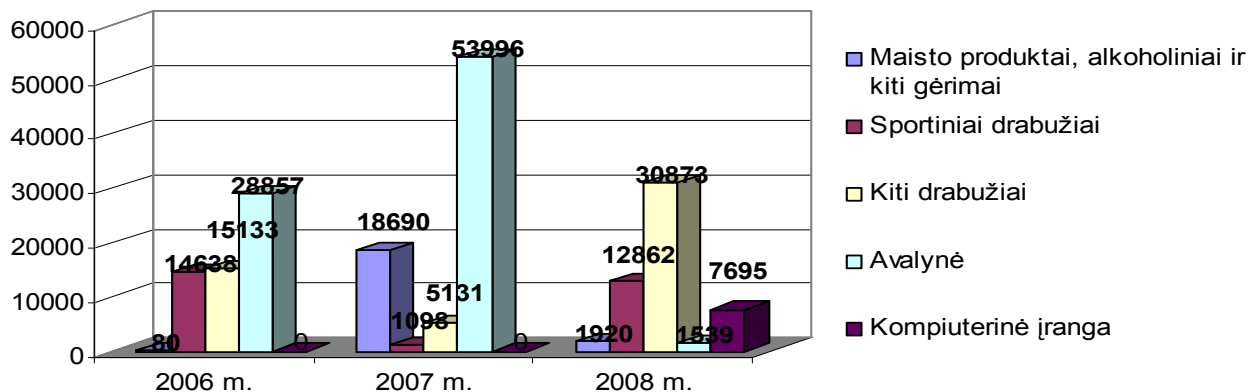
Kiekvienais metais pagal sulaikymų skaičių pirmauja vis kita prekių grupė. 2006 metais buvo sulaikyta 15000 pakelių intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių cigarečių, kitais metais tokių pažeidimų nepastebėta.

Laikrodžių ir juvelyrinių gaminių pažeidimai buvo nežymūs, tačiau 2008 m. sulaikyti 2172 šios klastotos prekių grupės gaminiai.

Žaislai ir žaidimai falsifikuoti daugiausia 2006 – 2007 metais (2006 m. – 5340; 2007 m. – 12840), 2008 m. tokių klastočių sulaikyta mažai – 120 vnt. Tas pats pasakytina apie CD audio, video žaidimus (2006 m. – 4163 vnt., 2007 m. – 3842 vnt., 2008 m. – 0 vnt) bei drabužių aksesuarus, akinius nuo saulės bei rankines (2006 m. – 2996 vnt., 2007 m. – 7495 vnt., 2008 m. – 510 vnt.).

Pažymėtina, jog tokia prekių grupė, kaip kompiuterinė įranga, muitinės buvo sulaikyta tik 2008 metais (7695 vnt.).

Pati populiariausia klastojama prekė pagal muitinės intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių grupių sulaikymus – elektros prekės. Per trejus metus tokių prekių sulaikyta 548767 vnt. (2006 m. – 67238 vnt., 2007 – 53300 vnt., 2008 m. – 428229 vnt.).

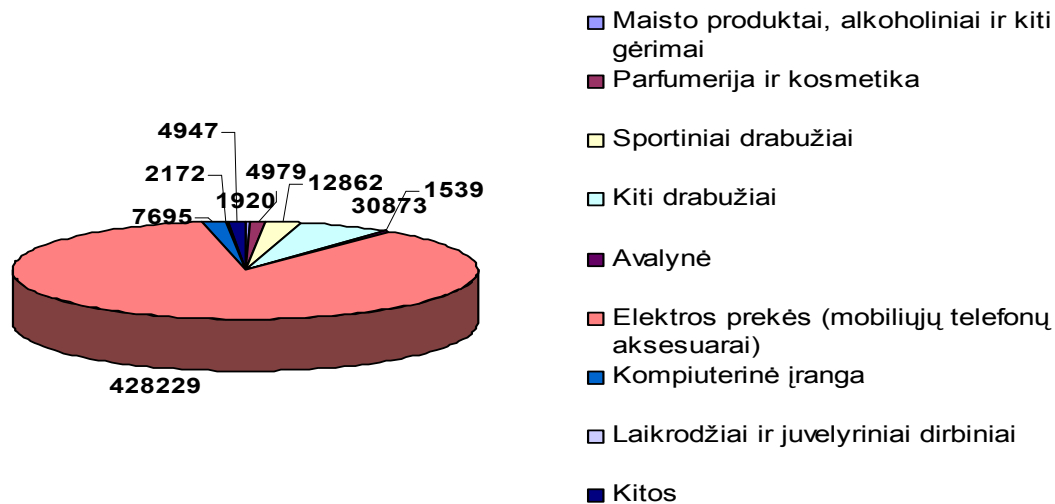

12 pav. Muitinės sulaikytų prekių 2006 - 2008 metais skaičiaus bei rūšių palyginimas

Būtina pažymėti, kad per trejetą metų muitinė sulaikė net 2378242 vienetus prekių.

Dvyliktame paveiksle pavaizduota muitinės sulaikytų dalies prekių 2006 - 2008 metais skaičiaus bei rūšių kaita.

Išsamus klastotos produkcijos, muitinės sulaikytos 2008 m., sąrašas matyti tryliktame paveiksle.

13 pav. Muitinės sulaikytų klastočių 2008 m. pagal prekių rūšis palyginimas

Pastebėta, jog šiais metais mažiausiai sulaikyta produkcijos, priskiriamos šioms prekių grupėms:

- žaislai ir žaidimai – 120 vnt.;
- drabužių aksesuarai – 510 vnt.
- avalynė – 1539 vnt.;
- maisto produktai bei alkoholiniai ir kiti gėrimai – 1920 vnt.
- laikrodžiai bei juvelyriniai gaminiai – 2172 vnt.;
- parfumerija ir kosmetika bei kitos prekės – po 4979 vnt.

Ūkio subjektai, kurių intelektualinės nuosavybės teisės buvo muitinės užtikrintos

Bandant išskirti, kokių ūkio subjektų intelektualinės nuosavybės teisės buvo užtikrintos muitinės darbu, reikia paminėti, jog nei 2006 m., nei 2007 m., nei 2008 m. muitinė nebuvo sulaikiusi nė vieno pažeidėjo, kuris pažeistų Lietuvoje registruoto ūkio subjekto teises.

Tai, kad ankstesniais metais buvo falsifikuojamos labiau prabangos prekes, patvirtina išsamios MD 2006 m. – 2008 m. intelektualinės nuosavybės pažeidimų statistikos lentelės (1-3 priedai).

2006 m. sulaikytas platus ratas įvairius prekių ženklus kopijuojančių prekių, t.y. nebuvo tam tikrų pasikartojimo tendencijų, kaip vėlesniais metais. Daugiausia tam tikrų ūkio subjektų intelektualinės nuosavybės teisės bandytos pažeisti po vieną (pvz. Christian Dior Couture S.A.; Lancome Parfums ET Beaute & Cie; Loris Azzaro B.V.; Gates Europe NV; The Procter & Gamble; Funai Electric Co., Ltd; Koninklijke Philips Electronics N.V.ir kt.) ar po du kartus (Diesel S.p.a.; Britney Spears; Sarl de Gestion Pierre Cardin ir kt.).

Falsifikuojamos ir itin garsių prekių ženklų prabangios prekės - Prada SA; Gianni Versace S.p.a.; Guccio Gucci S.p.a.; Christian Dior.

Daugiausiai nurodytais metais buvo sulaikyta klastotų prekių siuntų Nike International LTD (net 20 kartų); Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport (18); Adidas_Salomon AG (11).

2007 m. prekės su tais pačiais klastotais prekių ženklais ima kartotis.

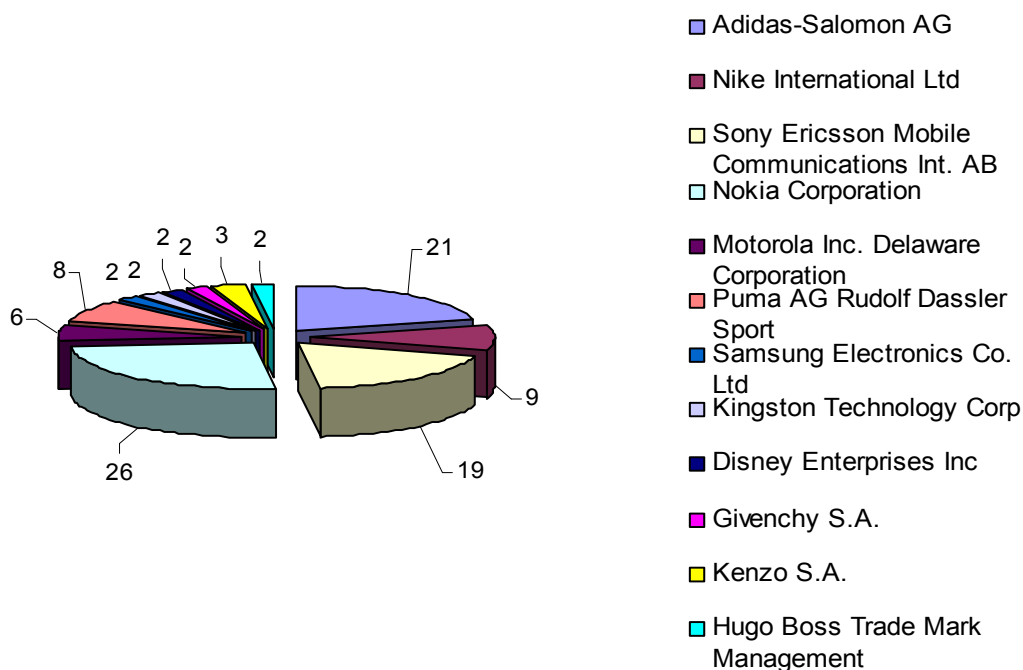
Daugiausia nurodytais metais sulaikyta Nokia Corporation (28 kartai); Nike International Ltd (19); Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB (14); Adidas-Salomon AG (6); Gado S.à.r.l. (9) intelektualinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių.

Sulaikyta daug prabangos prekių ženklus imituojančių prekių - Gianni Versace S.p.A. (12 kartų); Chanel S.A. (12); Guccio Gucci S.p.A.(5); Christian Dior Couture S.A. (5); Prada S.A. (2).

2007 m. išskirtini tuo, jog šiais metais buvo sulaikyta šešių garsių mašinas gaminančių firmų raktų pakabukai (tai - Ford Motor Company; Mazda Motor Corporation; Honda Giken Kogyo Kabushiki Kaisha; Audi AG; Volvo Trademark Holding AB; Opel Eisenach GmbH).

2008 m. prabangos prekių klastočių sulaikyta mažiau (tai - Chanel S.A. (2 kartus); Gianni Versace S.p.A. (2); Rolex S.A. (1)). Daugiausia klastota Nokia Corporation (26); Adidas-Salomon AG

(21); Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB (19); Nike International Ltd (9). Atkreiptinas dėmesys, jog pastarieji prekių ženklai klastojami ir, muitinei taikant muitinės priežiūros priemones, sulaikomi kasmet. Kokių ūkio subjektų interesai taikant muitinės priežiūros priemones 2008 m. buvo užtikrinti, pavaizduota keturioliktame paveiksle.

14 pav. Labiausiai klastojamų 2008 m. prekių ženklų tendencijos

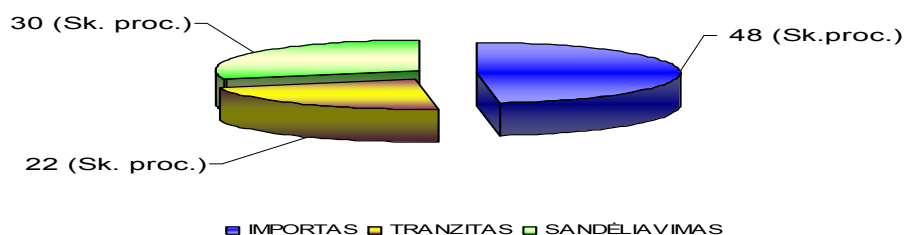
Procedūros, kurias atliekant atskleisti intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjai

Išanalizavus Muitinės departamento statistikos duomenis, paaiškėjo, jog daugiausiai intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų atskleista, kai prekės pateikiamos importo procedūrai.

Penkioliktame paveiksle pavaizduotos procedūros, kurioms, pateikus prekes 2008 m., buvo išaiškinti intelektinės nuosavybės pažeidimai.

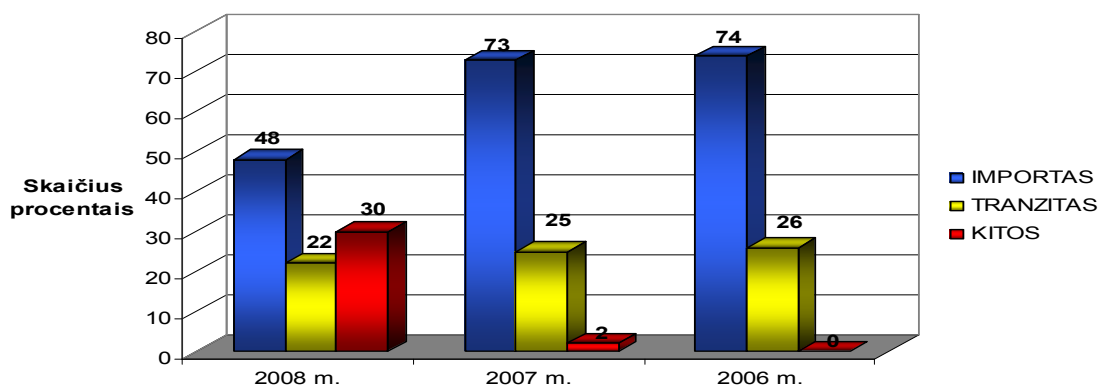
Minėtais metais klastotų prekių buvo pateikta 146 procedūroms, iš kurių daugiausia – 48 procentai (69 deklaracijos) deklaracijų buvo pateikta importo procedūrai.

2006 m. importo procedūrai buvo pateikta 98 (74%) deklaracijos iš 133, o 2007 m. iš 195 sulaikymo atvejų – 143 (73%) buvo pateikta importui. Trys intelektinės nuosavybės teisių pažeidimai 2007 m. buvo išaiškinti, kai prekės buvo vežamos kontrabanda. 2008 m. iš 146 deklaracijų 69 (48%) buvo pateiktos importo procedūrai.

15 pav. Procedūrų, kurioms 2008 m. buvo pateiktos klastotos prekės, skaičiaus (%) palyginimas

Tikslus procedūrų, kurioms buvo pateiktos intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančios prekės, skaičiaus palyginimas, apskaičiuotas kiekvienų metų procedūrų skaičių pavertus procentais, pavaizduotas šešioliktame paveiksle.

16 pav. Procedūrų, kurias atliekant buvo sulaikytos intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančios prekės, 2006 – 2008m skaičiaus (%) palyginimas

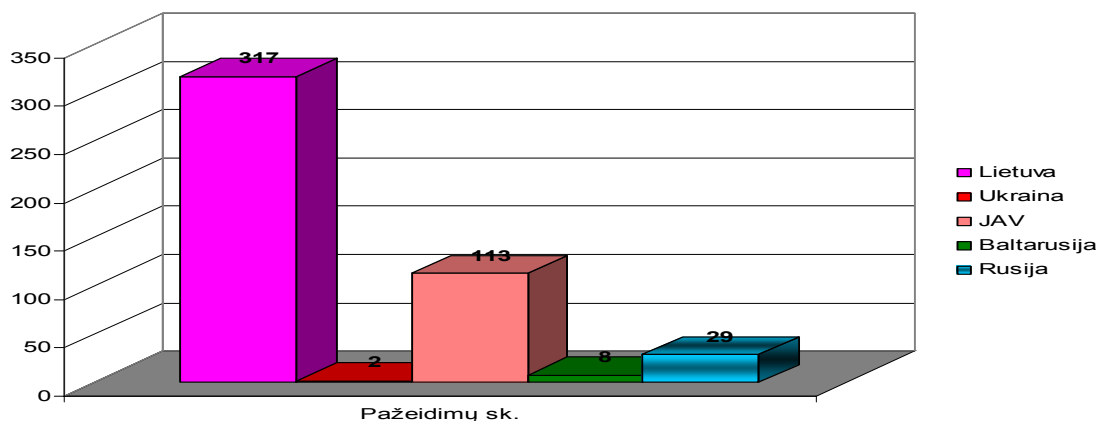
Sandėliavimas bei kontrabanda vežtos prekės sudaro atitinkamai 30%, 2% bei 0% visų tais metais tam tikroms procedūroms pateiktų intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių.

Tranzitui pateiktų prekių skaičius procentais 2006 m. – 2008 m. išlieka panašus.

Atsižvelgiant į tai, jog importui pateiktų intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančių prekių deklaracijų skaičius 2006m. – 2008 m. buvo didžiausias, atitinkamai Lietuva, kaip paskirties šalis, minima dažniausiai.

Kita dažnai pasitaikanti paskirties šalis, į kurią tranzitu vežamos intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančios suklastotos ar piratinės prekės, – Jungtinės Amerikos Valstijos.

Visos paskirties šalys, į kurias nurodytais metais buvo gabenamos klastotos prekė, pavaizduotos septynioliktame paveiksle.

17 pav. Sulaikytų prekių 2006 m.- 2008 m. paskirties šalys

Klastočių kilmės šalys

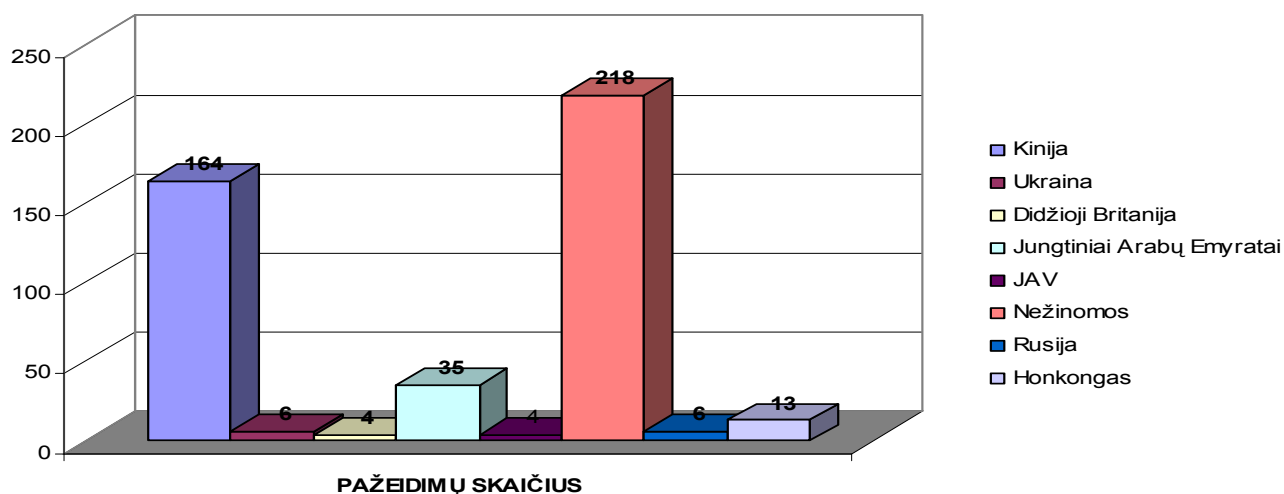
Dar vienas svarbus momentas, siekiant užkirsti kelią intelektinės nuosavybės, ypač prekių ženklų, pažeidimams,- nustatymas, iš kurių šalių gabenamos klastotės, t.y. kas yra intelektinės nuosavybės teisės pažeidžiančių prekių siuntėjai ir kilmės šalys. Tam tikros tendencijos, atskleistos muitinės pareigūnų, gali padėti užkirsti kelią tolesniems pažeidimams.

Išanalizavus teorinę medžiagą bei MD statistikos duomenis apie klastočių sulaikymus, paaiškėjo, kad dažniausios tokių prekių kilmės šalys – trečiosios šalys, t.y. silpnesnės ekonomikos, silpnesnės teisinės bei politinės kontrolės, pigesnės darbo jėgos šalys, kurios nepriklauso Europos Bendrijai. Tai – Kinija, Turkija, Honkongas, Jungtiniai Arabų Emyratai, kartais Rusija ir JAV.

Ne visada įmanoma išsiaiškinti, kokios yra šalys siuntėjos. Iš kokių šalių siųstos ir Lietuvos teritorinių muitinių sulaikytos klastotės buvo 2006 m. – 2008 m., pavaizduota aštuonioliktame paveiksle.

Pastebėta, jog prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, šalys siuntėjos ir kilmės šalys sutampa. Tačiau dažnai pasitaiko atvejų, kai muitinės pareigūnams nepavyksta išsiaiškinti vienos iš minėtų šalių.

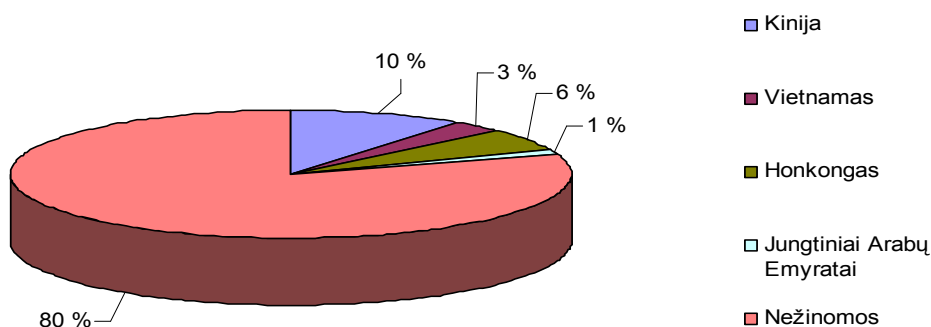
Kilmės šalys nurodytais metais būna tos pačios. 2006 m. prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, kilmės šalis net 36 kartus buvo Kinija, 4 kartus – JAV bei Ukraina. Turkija – 2 kartus. Net 85 procedūroms pateiktos prekės kilmės šalys buvo nežinomos.

18 pav. Sulaikytų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises 2006 m. – 2008 m., šalių siuntėjų palyginimas

2007 m. sulaikytų prekių kilmės šalys dažniausiai buvo Jungtiniai Arabų Emyratai – 45 kartai, Kinija – 22, Honkongas – 4, Turkija ir Rusija, kaip kilmės šalys, buvo deklaruotos po 2 kartus. Net 120 kartų kilmės šalies muitinės pareigūnams nepavyko sužinoti.

2008 m. nežinoma kilmės šalis buvo 116 kartų, t.y. net 80% visų atvejų. Kokios visų atskleistų atvejų kilmės šalių tendencijos procentais buvo nurodytais metais, pavaizduota devynioliktame paveiksle.

19 pav. 2008 m. sulaikytų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, kilmės šalys

Apibendrinat atliktą analizę, galima daryti išvadą, jog įstojus į ES, ratifikavus daugelį ES teisės aktų, muitinės padėtis intelektinės nuosavybės teises užtikrinimo srityje pagerėjo. Taikyti muitinės

priežiūros priemonės esant atitinkamiems teisės aktams pasidarė lengviau. Tai liudija faktas, jog per aštuonerius metus, nuo 2001 m. iki 2008 m., buvo 345 sulaikymo atvejai, o 2008 metais muitinės sulaikymo atvejų buvo net 7 kartus daugiau nei 2001 m. Be to, iki 2003 m. muitinei nebuvo pateiktas nė vienas prašymas taikyti muitinės priežiūros priemonės, o iki 2008 m. jų buvo pateikta 353.

Daugiausiai sulaikymo atvejų buvo Vilniaus teritorinėje muitinėje – 140 (2006 m. – 2008 m.). Pagal prekių gabenimo būdą, 2007 m. – 2008 m. daugiausiai sulaikymo atvejų buvo patikrinus prekes, gabenamas kelių transportu – 63 atvejai.

Klastotojai daugiausiai padirbinėja elektros prekes. Prabangos prekės labiau buvo klastojamos 2006 m.– 2007 m.

Daugiausiai klastočių buvo aptikta patikrinus importui pateiktas prekes.

Pagrindinė klastočių kilmės šalis bei šalis siuntėja – Kinija.

Ekonominės naudos atėmimas pagal Europos Tarybos reglamento 1383/2003 17 str. pirmos dalies nuostatas

Nurodyto straipsnio pirmoje dalyje rašoma: „Valstybės narės patvirtina priemonės, kurios kompetentingoms valdžios institucijoms suteikia teisę:

a) pagal atitinkamas nacionalinės teisės nuostatas sunaikinti prekes, pripažintas pagamintomis pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises arba pašalinti jas iš komercinių kanalų nepadarant žalos intelektinės nuosavybės teisių subjektui, nekompensuojant už jas ir, jei nacionalinėje teisėje nenustatyta kitaip, nesudarant išlaidų valstybės išdui;

b) tokioms prekėms taikyti bet kokias kitas priemones, kad su prekėmis susiję asmenys negautų iš šių sandorių jokios ekonominės naudos.

Išskyrus tam tikras išimtis, prekių ženklų pašalinimas nuo suklastotų prekių nėra laikomas veiksminga priemone, atimančia iš sandorį sudariusio asmens ekonominę naudą.“

Autorės nuomone, atimti iš pažeidėjo, t.y. iš atsakingo už gamybą ir prekybą tokiomis prekėmis asmens, bet kokią ekonominę naudą yra labai svarbu ir teisinga. Tai ne tik imperatyviomis reglamento normomis įteisinta bausmė. Tokie veiksmai, ypač jei apie juos bus kalbama visuomenės informavimo priemonėse, gali būti kaip prevencinė priemonė siekiant užkirsti kelią tolesnei tokio pobūdžio nusikalstamai veikai.

Autorės nuomone, ekonominės naudos atėmimas reglamente turėtų būti suprantamas kaip galimų pajamų atėmimas už tokias prekes iš pažeidėjo. Esant prastai socialinei situacijai, tūkstančiams žmonių netenkant darbo ir kartu nuolatinių pajamų, trūkstant lėšų socialiniuose fonduose, sveikatos apsaugos institucijose, taikant šias normas, galima ekonominė nauda taip pat atimama ir iš socialiai remtinų visuomenės sluoksnių bei valstybės.

Sušvelninus šią imperatyvią reglamento normą, ji galėtų tapti dispozityvesne ir, esant reikalui, intelektinės nuosavybės teisių subjektui sutinkant ekonominė nauda galėtų būti atimta tik iš pažeidėjo, ko ir siekiama reglamentu. Juolab, kad apie tai jau užsimenama 2009 m. kovo 16 d. Europos Sąjungos tarybos pasirašytoje rezoliucijoje dėl 2009–2012 m. ES kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais muitinės veiksmų plano.

Tarp muitinės sulaikytų ir sunaikintų prekių 2006 m. – 2008 m. yra nemažas kiekis daiktų, kurie nei savo paskirtimi, nei savo sudėtimi neturėtų kenkti vartotojo sveikatai ar gyvybei, o esant reikalui palengvintų buitį. Nurodytais metais buvo sulaikyta 28598 vnt. sportinių drabužių, 51137 vnt. kitų drabužių bei 84392 porų batų, taip pat kitų ne prabangos daiktų, pvz. kuprinių, rankinių, skėčių.

Autorės nuomone, galbūt visai tikslinga ir teisinga išimtinu intelektinės nuosavybės teisių subjektų sutikimu šiuos ne prabangos daiktus ne naikinti, o skirti įvairioms valstybės globos ir rūpybos, sveikatos institucijoms, kur šie daiktai palengvintų ligonių, našlaičių, sunkiai besiverčiančių žmonių gyvenimą. Autorės nuomone, turėtų būti kažkokios išimtys vykdant reglamentą ir naikinant tokius daiktus, kurie galėtų būti atitinkamais valdžios teisės aktais išimami iš prekybos kanalų ir paverčiami ne prekėmis, o daiktais ir padalijami labai sunkiai besiverčiantiems žmonėms. Šių metų viduryje Klaipėdos teritorinėje muitinėje buvo sulaikytos ir sunaikintos taikant supaprastintą procedūrą mokyklinės kuprinės, kurios artėjant naujiems mokslo metams būtų palengvinusios daugiavaikių, sunkiai besiverčiančių šeimų ar našlaičių buitį. Tačiau taikant reglamento 1383/2003 17 str. šias prekes buvo būtina sunaikinti, nes reglamentas yra „yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.“

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje rašoma „Valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais.“ Bei „Valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą.“ Tai reiškia, kad esant bet kokiai ekonominei situacijai šalyje, valstybė privalo rūpintis savo piliečiais, t.y. teikti jiems paramą. Esant prastai ekonominei situacijai Lietuvoje, išsekus valstybės finansiniams fondams, ši parama mažėja neadekvačiai su gyventojų patiriamomis finansinėmis išlaidomis. Dauguma Klaipėdos teritorinės muitinės pareigūnų sutiktų su tuo, jog netikslinga naikinti geros kokybės klastotas bei piratines prekes, kurios palengvintų buitį socialiai remtiniems žmonėms.

Reglamento bei kitų teisės aktų tikslas yra nubausti pažeidėją. Prevencinės priemonės, tam tarpe ir muitinės priežiūros priemonės, taikomos tam, kad būtų išvengta žalos intelektinės nuosavybės teisių subjektui, visuomenei, valstybės ekonomikai. Autorės nuomone, jei teisės aktai būtų patobulinti ir imperatyvioms reglamento normoms galima būtų daryti išimtis, t.y. nepavojingas sveikatai prekes

skirti labdarai, pažeidėjas būtų nubaustas, o žalos intelektualinės nuosavybės turėtojo interesams būtų išvengta.

Klastotos bei piratinės prekės nepatektų į rinką ir tuo būtų išvengta žalos kūrėjo interesams, nes:

1. prekės nepatektų į rinką ir taip nedarytų įtakos pirkėjų apsisprendimui – pirkti pigesnę, t.y. klastotą prekę, ar brangesnę – originalią prekę. Taip intelektualinės nuosavybės teisių savininkas neprarastų galimo pelno bei pirkėjų;
2. klastota prekė nepatektų į rinką ir neklaidintų pirkėjo dėl savo galimai prastesnės kokybės;
3. intelektualinės nuosavybės teisių savininkui nereikėtų mažinti savo gamybos apimčių bei atleisti darbuotojų, nes klastotos prekės nepatektų į rinką, o būtų skiriamos skurdžiai gyvenantiems žmonėms.

Labdaros atveju, prekės būtų konfiskuojamos iš pažeidėjo, intelektualinės nuosavybės subjektui sutinkant, jei reikia atitinkamoms tarnyboms įvertinus riziką bei apdorojus, skiriamos paramos siekiantiems piliečiams.

Importo mokesčiai, sulaikius intelektualinę nuosavybę pažeidžiančias prekes

Rašant apie muitinės darbą šioje srityje, reikia paminėti, jog sulaikius ir sunaikinus klastotas ar piratinės prekes, valstybės biudžetas nepasipildo tam tikrais muitinės administruojamais mokesčiais.

Muitinė, būdama skaidri, lanksti, paslaugas teikianti valstybės institucija, vykdo tarptautinės prekybos reguliavimą ir rinkos apsaugą.

Muitinė visų pirma atsako už tarptautinės prekybos administravimą prie Europos Bendrijos išorės sienų ir taip dalyvauja užtikrinant atvirą prekybą, įgyvendinant bendrą prekybos politiką, taip pat užtikrinant bendrą tiekimo grandinės saugumą.

Visuomenės saugumo užtikrinimas yra viena iš pagrindinių muitinės funkcijų, tačiau muitinė atlieka ir fiskalinę funkciją – renka mokesčius į valstybės biudžetą. Autorė atliko eksperimentinį skaičiavimą, kurio metu buvo apskaičiuoti muitinės administruojami mokesčiai už prekių, šiuo atveju, prekių, pažeidžiančių intelektualinės nuosavybės teises, importą. Autorė savo eksperimentiniu skaičiavimu nesiekia išskirti mokesčių surinkimo galimybės aukščiau už konstitucinių kūrėjo teisių apsaugą.

Dauguma sulaikymo atvejų 2006 m. – 2008 m. buvo pažeidėjams siekiant falsifikuotas prekes deklaruoti importo procedūrai, vadinasi, šiuo atveju, muitinės pareigūnams vykdant savo pareigas, t.y. taikant priežiūros priemones, galimi mokesčiai nebuvo surinkti.

Autorė pateikia pavyzdį.

2008 m. sulaikyta įvairių siuntų su 477 poromis padirbtų sportinių batų, kuriuos turėtume klasifikuoti dvyliktame kombinuotos nomenklatūros skyriuje, 64 skirsnyje.

Prekės kodas – 6402 190 000. Statistinė vienos poros vertė pagal „Premi“ duomenų bazę – apie 46,41 lt. (atkreiptinas dėmesys, kad tai tik palyginamoji, t.y. galima, prekės kaina, nurodoma „Premi“ duomenų bazėje. Falsifikuotų sportinių batelių statistinė vertė deklaruojant importo procedūrai galėjo būti mažesnė.)

Prekei taikomas trečiųjų šalių muitas – 16,9% (A00). 2008 metų PVM – 18% (B00) . Jei pavyktų importuoti tokias prekes, valstybės biudžetas pasipildytų 4658 Lt. (Prekės PVM) bei muito mokesčio dalimi. Dalis muito mokesčio patektų į ES biudžetą.

1 lentelė. **Mokesčių apskaičiavimo muitinėje pavyzdys**

<i>Nr.</i>	<i>Mokesčio tipas</i>	<i>Mokesčio pagrindas</i>	<i>Norma</i>	<i>Suma</i>
1	A00	22137,57	0,1690	3741
2	B00	25878,57	0,1800	4658
			VISO	8399 LTL

Kadangi muitinė negali nusižengti bendriesiems teisės principams – teisingumui, skaidrumui, lygiateisiškumui, teisėtos konkurencijos ir kt., be to, savo tikslams – apsaugoti Bendrijos ir jos valstybių narių finansinius interesus taip pat Bendriją nuo nesąžiningos ir neteisėtos prekybos ir remti teisėtą ūkinę veiklą, ji sąlyginai nesurenka tam tikrų mokesčių.

Todėl, autorės nuomone, būtų tikslinga intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjui nustatyti tokias baudas, kurios būtų adekvačios ar net didesnės valstybės sąlyginai prarastiems mokesčiams. Atsižvelgiant į minėto reglamento 18 str., kuris sako „Kiekviena valstybė narė nustato baudas, kurios skiriamos pažeidus šį reglamentą. Baudos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios.“ Šiuo metu esančios baudos neatgraso pažeidėjų nuo intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų – tai įrodo atliktas tyrimas dėl muitinės sulaikymo atvejų 2006 m. – 2008 m. Dar viena galima to priežastis – nepakankamas informavimas apie muitinės sulaikymo atvejus ir taikomas sankcijas per visuomenės informavimo priemones.

Taigi galime pagrįsti hipotezę, jog galima ekonominė nauda sunaikinat intelektinės nuosavybės teises pažeidžiančias prekes atimama ne tik iš pažeidėjo, bet ir iš socialiai remtinų gyventojų sluoksnių bei iš valstybės, o tuo pačiu iš mokesčius mokančių valstybės piliečių. Socialiai remtinus žmones valstybė yra priversta remti naudodama mokesčių mokėtojų mokesčines lėšas. Ši našta galėtų būti sumažinama panaudojus būtiniausiems žmonių poreikiams reikalingas nepavojingas falsifikuotas prekes intelektinės nuosavybės teisių subjektui sutinkant.

4. INTELEKTINĖS NUOSAVYBĖS TEISIŲ MUITINIO UŽTIKRINIMO ATEITIES PERSPEKTYVOS BEI REKOMENDACIJOS

Pastebėta, jog tarptautinės prekybos procesams būdinga dinamika, todėl muitinė, siekdama efektyviai atlikti savo pareigas, privalo sparčiai reaguoti į šiuos dinامينius pokyčius.

Kaip rodo atlikta analizė, Lietuvos muitinės vykdoma intelektinės nuosavybės teisių pažeidimų prevencija tampa vis efektyvesnė – sulaikoma vis daugiau intelektinės nuosavybės pažeidėjų, sulaukiama vis daugiau prašymų taikyti muitinės priežiūros priemonės, tačiau optimalaus efektyvumo lygio šioje srityje minima valstybės institucija dar nėra pasiekusi. Tai yra dėl teisės aktų kolizijos vienos srityse ir nepakankamo reglamentavimo kitose, taip pat pernelyg menkos rizikos valdymo įtakos sprendimų priėmimo procese.

Taip pat pastebėtina, ilgalaikėms ir sudėtingoms problemoms spręsti Lietuvos muitinėje taikomas strateginio planavimo ir valdymo metodas. Strateginis valdymas skirtas tam, kad būtų numatytos organizacijos veiklos kryptys bei tikslai, kurie atspindi muitinės aplinkoje vykstančius procesus. Strateginis valdymas daugiausiai dėmesio skiria ekonominėms, techninėms bei organizacinėms prielaidoms, garantuojančioms efektyvų organizacijos funkcionavimą ir sėkmingą raidą (Radžiukynas J, 2003).

Pastaraisiais metais ES institucijos pasirašė ne vieną komunikatą siekiant geresnės intelektinės nuosavybės teisių apsaugos perspektyvos. Taikant šiuos ES mastu pasirašytus dokumentus, ateityje turėtų būti pasiektas didesnis efektyvumas kovoje prieš klastojimą ir piratavimą bei gautas laukiamas ekonominis efektas.

2009–2012 m. ES kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais muitinės veiksmų planas

2009 m. kovo 16 d. Europos Sąjungos Taryba pasirašė rezoliuciją dėl 2009–2012 m. ES kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais muitinės veiksmų plano.

Ši rezoliucija buvo priimta norint išvengti vis didesnio pavojaus sveikatai, saugai ir aplinkai, kuris kyla dėl suklastotų ar piratinių prekių. Taryba atkreipė dėmesį į tai, jog atsiranda naujų tendencijų prekių klastojimo ir piratavimo srityje, ypač naujų problemų, atsirandančių dėl pasaulio prekybos ir prekybos internetu globalizacijos. Tam, kad šito pavojaus būtų galima išvengti, reikalingas intensyvesnis administracinis bendradarbiavimas tarp muitinės ir verslo sektoriaus.

Didėjant konfiskuojamų prekių įvairovei ir atsiradus naujoms tendencijoms, pavyzdžiui, internetu parduodamų prekių mažų siuntų importui, reikalingos kitos priemonės, kurios neleistų taikstyti su šiuo reiškiniu, nes prekyba falsifikuotomis prekėmis kelia realų pavojų kiekvienam piliečiui ir visai visuomenei.

ES veiksmų plane akcentuojama:

- ✓ intelektinės nuosavybės teisių teisės aktų tobulinimas ar net keitimas;
- ✓ bendradarbiavimo su intelektinės nuosavybės teisių subjektais gerinimas;
- ✓ operatyvaus bendradarbiavimo tarp muitinių ir trečiųjų šalių Europos Sąjungoje stiprinimas bei tolesnis tarptautinio bendradarbiavimo plėtojimas;
- ✓ viešumo ir informuotumo didinimas;
- ✓ prekybos internetu problemos sprendimas ir šiam tikslui skirtas muitinės pareigūnų mokymas.

2009–2012 m. ES kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais muitinės veiksmų plane keliami tikslai:

- Bendra duomenų bazė. Visoms valstybėms narėms intelektinės nuosavybės teisių apsauga yra aiškus prioritetas, todėl šiuo tikslu būtų vertinga parengti ir pradėti naudoti bendrą informacinę duomenų bazę, kurioje būtų laikomi patvirtinti intelektinės nuosavybės teisių subjektų prašymai taikyti muitinės priežiūros priemonės.

- Nacionalinis kovos su intelektinės nuosavybės teisių pažeidimais veiksmų planas kiekvienoje valstybėje narėje. Pripažįstama, kad yra dalykų, darančių poveikį muitinės administracijų bei pareigūnų darbui ir efektyvumui, jei muitinės pareigūnai yra nors kiek priklausomi nuo pokyčių įvairiose politikos srityse, ypač teisės aktų, susijusių su intelektinės nuosavybės teisėmis, derinimo srityje ir sankcijų, taikomų prekybai prekėmis, pagamintoms pažeidžiant šias teises, srityje. Būtina nacionaliniu lygiu stiprinti bendradarbiavimą su kitoms teisėsaugos institucijomis.

- Kovos su prekių klastojimu stebėsenos centro steigimas. Muitinės administracijos turi svariai prisidėti steigiant Europos kovos su prekių klastojimu stebėsenos centrą. Įsteigus stebėsenos centrą, jam turėtų būti teikiama informacija apie muitinės veiklą, susijusią su intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimu pasienyje.

- Peržiūros mechanizmo steigimas ir keitimasis geriausiais praktikos pavyzdžiais. Komisijos manymu, reikėtų nustatyti peržiūros mechanizmo planą numatytos veiklos įgyvendinimui stebėti. Būtina plėtoti keitimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, pvz., lyginamąjį įvertinimą, mokymą ir mainus siekiant pagerinti atskirų valstybių narių ekspertų vykdomus atitinkamos informacijos tarpusavio mainus ir keitimąsi.

Minėtame veiksmų plane yra sprendžiamos keturios pagrindinės **su prekių klastojimu susijusios problemos:**

1. Pavojingos suklastotos prekės. ES lygiu turi būti rengiamos informuotumo didinimo kampanijos, kuriose dalyvautų ir muitinė. Vartotojas privalo būti supažindinamas su jam gresiančia žala, kuri gali atsirasti vartojant klastotų prekių.

Reikėtų bent iš dalies keisti teisės aktus ir procedūras Bendrijos ar vien nacionaliniu lygiu, kad būtų sustiprinti muitinės pareigūnų pajėgumai sulaikyti suklastotas prekes. Ypač daug dėmesio reikėtų skirti tam, kad būtų suderintos priemonės, reglamentuojančios supaprastintas procedūras ir prekių kiekius, kurie laikomi nekomerciniais, nes šiuo metu jie nėra apibrėžti, ir tai yra paliekama muitinės pareigūno sprendimui.

2. Organizuotas nusikalstamumas. Suinteresuotųjų subjektų bendradarbiavimas turi būti stiprinamas kuriant elektronines keitimosi informacija sistemas. Bendrijos lygiu reikia vykdyti rizikos analizę ir ją tobulinti pasinaudojant esamais mechanizmais. Žadama parengti bendrus Europos muitinių veiksmus, skirtus tam tikroms temoms ar sektoriams.

3. Prekių klastojimo globalizacija. Stengiamasi, kad šiuo metu vykstančiose derybose dėl siūlomo prekybos susitarimo dėl kovos su prekių klastojimu būtų patvirtintos veiksmingos pasienio priemonės. Turi būti stiprinamas tarptautinis bendradarbiavimas keičiantis informacija bei vykdamas bendras operacijas kartu su pagrindinėmis šalimis partnerėmis.

4. Prekyba suklastotomis prekėmis internetu. Žadami organizuoti seminarai ir darbo grupės siekiant sudaryti susitarimo memorandumus su interneto tinklais ir elektroninius atsiskaitymus vykdančiomis finansų įstaigomis, kad būtų keičiamasi informacija ir praktikos pavyzdžiais suklastotų prekių profesionalių prekeivių stebėsenos ir nustatymo srityje.

Europos pramoninės nuosavybės teisių strategija

Europos Bendrijų Komisija 2008 m. liepos 16 d. pasirašė komisijos komunikatą Europos parlamentui, Tarybai ir Europos ekonomikos bei socialinių reikalų komitetui.

Šiame dokumente kaip vienas iš tikslų iškeliamas intelektinės nuosavybės teisių vykdymo užtikrinimas ir kova su klastojimu bei piratavimu.

Šiam tikslui įgyvendinti iškeliami trys uždaviniai:

- veiksmingas teisių vykdymo užtikrinimas taikant Bendrijos teisės aktus,
- pasienio iniciatyvų skatinimas,
- papildomų veiksmų taikymas, išskyrus teisės aktų taikymą.

Šio strategijoje didelis dėmesys skiriamas „Bendrijos patentui“.

Strategijoje rašoma, jog Europai reikia stiprių pramoninės nuosavybės teisių, kad būtų apsaugotos inovacijos ir ji išliktų konkurencinga pasaulio žinių ekonomikoje. ES egzistuoja daugelio registruotų pramoninės nuosavybės teisių apsauga Bendrijos lygmeniu. Tačiau kol nėra susitarimo dėl Bendrijos patento, aukščiausias apsaugos efektyvumas nėra pasiektas.

„XXI a. pramoninės nuosavybės teisių strategijoje turi būti užtikrintas Europos atsakas į pasaulio žinių ekonomikos iššūkius. Intelektinės nuosavybės sistema ir toliau turėtų veikti kaip inovacijų katalizatorius ir prisidėti prie bendrosios Lisabonos strategijos,“ – rašoma komunikate.

Komisija nustatė kriterijus tam pasiekti: tokia sistema turėtų būti **aukštos kokybės** – griežti nagrinėjimo standartai; **įperkama** – kainos ir kokybės bei teisinio tikrumo pusiausvyra; **nuosekli** – vienodas įstatymų aiškinimas ir suvienodintas teismo procesas; **proporcinga** – atlygio už vertingą intelektinį kūrinių ir sklандаus idėjų ir inovacijų judėjimo užtikrinimo pusiausvyra.

Šiame komunikate daugiausiai nustatomi Bendrijos masto veiksmai. Tačiau jis skirtas skatinti tolesnį valstybių narių bei visuomenės suinteresuotųjų šalių dialogą ir veiksmus. Valstybės narės turi kurti strategijas pagal savo kompetenciją. Įmonės, kurios naudojami formaliais pramoninės nuosavybės teisėmis, turėtų jas įtraukti į bendrąją verslo strategiją.

Komunikate teigiama, jog siekiant pašalinti dabartinės pramoninės nuosavybės teisių sistemos trūkumus, kad būtų galima kuo labiau pasinaudoti Europos inovacijų diegimo potencialu ir konkurencingumu, reikia integruotų veiksmų. Integruota ES masto jurisdikcijos sistema galėtų iš esmės pagerinti teisių turėtojų ir trečiųjų šalių galimybes spręsti ginčus ir padidinti teisinį tikrumą.

Rekomendacijos intelektinės nuosavybės muitinio užtikrinimo stiprinimui

Europos Bendrijų Komisijos pranešime Tarybai, Europos parlamentui ir Ekonominių ir Socialinių reikalų komitetui dėl Muitų Sąjungos strategijos rašoma, jog, norint efektyviau įgyvendinti savo politiką ir didinti pastangas kovoje su pažeidimais, **reikia stiprinti penkias pagrindines sritis:**

1. Įstatymus. Siekiant spręsti pažeidimų klausimus, atsižvelgti į besikeičiančias verslo kryptis, reikia nuolat daryti pakeitimus. Reikia teikti ypatingą reikšmę šiuolaikinių metodų naudojimui ir greitesnio informacijos platinimo skatinimui, kad verslininkams būtų lengviau taikyti įstatymus savo veikloje. Šioje srityje reikia tęsti įstatymų supaprastinimą ir racionalizavimą; užtikrinti elektroninio duomenų pateikimo įteisinimą; įtraukti verslininkus į įstatymų rengimą; teikti instrukcijas dėl įstatymų vykdymo.
2. Operacijas. Reikia didesnę dėmesį sutelkti į muitinės pareigūnų darbą, tobulinant kontrolės standartus, gerinant muitinių praktinį bendradarbiavimą; tobulinant kontrolę; gerinant rizikos analizę verslo subjektų atžvilgiu; stiprinant kovą su klastotėmis ir piratavimu; tobulinant muitinės ir kitų tarnybų bendradarbiavimą.
3. Verslo bendrijos aptarnavimą. Ypatingą svarbą reikia suteikti muitinės ir verslo subjektų bendradarbiavimui. To reiktų siekti supaprastinant ir harmonizuojant procedūras, sudarant sąlygas verslininkams naudotis elektronine muitinės informacija, supaprastinant prekybą bei teikiant konsultacijas.

4. Mokymą. Apmokymai ypač svarbūs ne tik muitinės pareigūnams, bet ir verslininkams. Pagrindinės priemonės mokymams gerinti: baigti darbą dėl bendrųjų mokymo modelių; įkurti Europos Muitinės akademiją; organizuoti mokymus, atsižvelgiant į kylančias problemas.

5. Tarptautinį muitinės vaidmenį. Reikia užtikrinti tinkamą atstovavimą Bendrijai tarptautiniuose forumuose (PMO, PPO ir kt.), nagrinėjančiuose muitinės klausimus bei skatinti tarptautinį muitinės bendradarbiavimą. (Rekomendacijos intelektinės nuosavybės muitinio užtikrinimo stiprinimui. Europos Komisijos pranešimas dėl Muitų sąjungos strategijos <http://www.cust.lt/lt/rubric?rubricID=457>)

Kalbant apie intelektinės nuosavybės teisių muitinį užtikrinimą, reikia didelį dėmesį kreipti į visuomenės poreikius. Šiandieniniai, krizės paveikti, vartotojai nesuvokia klastočių daromos žalos. Galima išskirti dvi vartotojų rūšis: vartotojai, kurie turi pakankamai finansinių pajamų ir gali įsigyti kokybiškas, bet brangesnes garsių prekių ženklų prekes, ir tie, kurie neturi pakankamai finansinių išteklių, bet nori neatsilikti nuo anksčiau minėtos vartotojų grupės. Jie perka produkciją, neatsižvelgdami į jos kokybę, bet suteikdami ypatingą svarbą prekiniam ženklams. Jiems svarbūs tam tikri garsių firmų vardai ant drabužių, batų, aksesuarų, taip pat tam tikras dizainas. Jie nežino arba nekreipia dėmesio, kokią žalą kelia klastotos arba piratinės prekės. Kartais tokios prekės, neturint informacijos, eiliniam vartotojui yra sunkiai atpažįstamos, todėl vartotojai klaidinami. Todėl ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas informacijos apie klastotes ir jų daromą žalą platinimui.

Bendradarbiavimas su intelektinės nuosavybės teisių turėtojais ir jų atstovais taip pat nėra visuomet sklandus – tik su kai kuriais iš jų pavyksta operatyviai ir efektyviai bendradarbiauti. Būtina stiprinti bendradarbiavimą su ūkio subjektais, supaprastinti muitinės veiklos procesus, kuo daugiau pastangų dėti elektroninės muitinės atsiradimui ir popierinės pašalinimui, biurokratinio aparato mažinimui. Reikia didinti teisinio visuomenės švietimo procesų apimtį.

Dar vienas būdas gerinti muitinės procesų raidą – didesnio dėmesio skyrimas muitinių teisinių santykių dalyviams, taip pat muitinės pareigūnų ir verslo subjektų bendradarbiavimui. Šiuo metu muitinė, kaip ir dauguma valstybės institucijų, funkcionuoja vadovaudamasi hierarchiniais principais – darbo paskirstymu pagal oficialias pareigas, kurios išreiškia racionalią darbo atlikimo tvarką. Muitinės pareigūnas dirba paklusdamas Tarybos Lietuvos Respublikos muitinėje statutui, Lietuvos Respublikos Muitinės įstatymui, 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentui (EEB) Nr. 2913/92, nustatančiam Bendrijos muitinės kodeksą ir kitiems teisės aktams. Atskiro pareigūno iniciatyva nėra labai vertinama, nes šis dirba kaip nuasmenintas organizacijos subjektas. Muitinės veikla ypač formali ir dokumentuota.

Norint sustiprinti muitinį užtikrinimą intelektinės nuosavybės bei kitose srityse, didelį dėmesį reikia skirti prevencinėms priemonėms užkertant kelią korupcijai, sustiprinant muitinės darbo skaidrumą, efektyvumą ir veiksmingumą.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

1. Intelektinė nuosavybė tampa vis svarbesniu veiksniu, užtikrinančiu valstybės ekonominį stabilumą ir visuomenės gerovę ir skatinančiu tarptautinės prekybos procesus. Nesaugant intelektinės nuosavybės, iškyla grėsmė šalies ekonominei pažangai, žmonių sveikatai, pažeidžiami teisėti intelektinės nuosavybės subjektų bei klastotos produkcijos pirkėjų interesai. Dėl savo imperatyvių ir plačiai taikomų nuostatų bene svarbiausias daugiašalis susitarimas intelektinės nuosavybės apsaugos srityje yra TRIPS sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių prekyboje aspektų.

2. Tarptautinėje prekyboje muitinės pareigūnams suteikti įgaliojimai taikyti muitinės priežiūros priemonės turi ypatingą reikšmę. Visų pirma tam, kad prekė patektų į rinką, ji turi kirsti valstybės ar Europos Bendrijos sieną bei būti pateikta muitinės procedūrai, kurios metu prekės, pažeidžiančios intelektinės nuosavybės teises, gali būti sulaikomos arba neišleidžiamos. Didžioji dalis tokių prekių, įsitikinus, kad jos pagamintos pažeidžiant minėtas teises, būna sunaikinamos muitinei prižiūrint. Tačiau muitinės galimybės šioje srityje nėra absoliučios – jei intelektinės nuosavybės teisių subjektas nepateikia muitinei prašymo taikyti priežiūros priemonės ar jo nepateikia, kai muitinė savo iniciatyva sulaiko prekes, muitinė privalo išleisti krovinį.

3. Apibendrinat atliktą statistikos duomenų apie muitinės sulaikymus analizę, galima daryti išvadą, jog įstojus į ES, ratifikavus daugelį ES teisės aktų, taikyti muitinės priežiūros priemonės pasidarė lengviau. Tai liudija faktas, jog 2008 metais muitinės sulaikymo atvejų buvo net 7 kartus daugiau nei 2001 m. Sulaikius klastotas prekes ir įrodžius jų statusą, prekės dažniausiai būna sunaikinamos taip apginant intelektinės nuosavybės subjekto teises bei atstatant teisingumą. Valstybė, taip užtikrindama konstitucines kūrėjo teises, atima ekonominę ar kitokią naudą ne tik iš pažeidėjo. Ši norma, imperatyviai įtvirtinta EB reglamente, užkerta galimybę intelektinės nuosavybės teisių subjektui sutinkant nepavojingas sveikatai prekes skirti labdarai.

4. Autorės nuomone, tam, kad didėjant Lietuvos muitinės veiklos efektyvumui, ginant intelektinės nuosavybės teises bei stiprinant kovą prieš klastojimą ir piratavimą, būtų pasiektas laukiamas ekonominis efektas, būtina tobulinti teisės aktus, sudarant galimybę, atsižvelgus į intelektinės nuosavybės teisių subjekto poziciją, nepavojingos aplinkai ar žmonių sveikatai prekes, pažeidžiančias intelektinės nuosavybės teises, skirti labdarai.

5. Atliktas tyrimas rodo, jog klastočių sulaikymų atvejų skaičius Lietuvoje mažėja nežymiai, vadinasi, pažeidėjų negąsdina šiuo metu taikomos sankcijos už intelektinės nuosavybės teisių pažeidimus, todėl reikėtų didinti sankcijas pažeidėjams ir daugiau dėmesio skirti prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, sulaikymų ir sunaikinimų viešinimui per visuomenės informavimo priemones.

NAUDOTA LITERATŪRA

1. 1992 m. spalio 12 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 2913/92, nustatantis **Bendrijos muitinės kodeksą**(su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2005 m. balandžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr.648/2005) http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=243996 [žiūrėta 2009.09.05]
2. 2003 m. liepos 22 d. **Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1383/2003** dėl muitinės veiksmų, atliekamų su prekėmis, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises. http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=43041&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2009.09.15]
3. 2004 spalio 21 d. **EB Komisijos reglamentas Nr. 1891/2004**, nustatantis Tarybos reglamento (EB) Nr. 1383/2003 dėl muitinės priežiūros priemonių, taikomų prekėms, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises, įgyvendinimo nuostatas. http://www3.lrs.lt/pls/inter1/dokpaieska.showdoc_l?p_id=51395&p_query=&p_tr2=2 [žiūrėta 2009.09.15]
4. **Lietuvos Respublikos Konstitucija** (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. birželio 1 d.) – Vilnius: Valstybės žinios, 2007. – 82 p. – ISBN 978-9986-18-173-6
5. **Lietuvos Respublikos Administracinių teisės pažeidimų kodeksas** (su paskutiniais pakeitimais 2009-07-15 padarytais Lietuvos Respublikos Seimo) http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=325275 [žiūrėta 2009. 09. 15]
6. **Baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas. Baudžiamasis kodeksas** (su paskutiniais pakeitimais ir papildymais padarytais iki 2008.04.15) http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=319053 [žiūrėta 2009.09.15]
7. **Civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymas. Civilinis Kodeksas** (su paskutiniais pakeitimais ir papildymais padarytais iki 2009 spalio 22) http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=107687 [žiūrėta 2009.10.05]
8. **Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas** (su pakeitimais ir papildymais iki 2006 m. lapkričio 16d.) Vilnius: Mūsų saulužė, 2006 – 39 p. – ISBN 9955-517-35-2
9. **Lietuvos Respublikos muitinės įstatymas** (su paskutiniais pakeitimais 2007 balandžio 19 d.) http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=232350 [žiūrėta 2009.09.15]

10. **Lietuvos respublikos prekių ženklų įstatymas** (su paskutiniais pakeitimais ir papildymais padarytais 2006 birželio 8d.) http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279274 [žiūrėta 2009.05.20]
11. **Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinų apsaugos.** <http://www.lpvptm.lt/scripts/sarastas2.dll?Tekstas=1&Id=14014> [žiūrėta 2009.07.30]
12. **Paryžiaus konvencija dėl pramoninės nuosavybės saugojimo.** <http://www3.lrs.lt/cgi-bin/getfmt?C1=w&C2=52424> [žiūrėta 2009.10.20]
13. **Dėl garantijų, susijusių su tam tikrų intelektualinės nuosavybės teisių apsauga, pateikimo.** Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 1B-550 http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=234199&p_query=&p_tr2= [žiūrėta 2009.07.30]
14. **Prekių, laikytinų pagamintomis pažeidžiant neišleidimo, sulaikymo, saugojimo, apžiūros ir pavyzdžių ėmimo taisyklės.** Muitinės departamento generalinio direktoriaus 2004 m. gegužės 24 d. įsakymas Nr. 1B-549 (su pakeitimais padarytais 2005 balandžio 1d.) <http://10.0.2.227/Litlex/ll.dll> [žiūrėta 2009.11.03]
15. **Rizikos valdymo teritorinėje muitinėje taisyklės.** Klaipėdos teritorinės muitinės viršininko 2008 vasario 13 d. įsakymas Nr. RŽ3-33
16. **Antanaitienė M. V.** „Intelektinės nuosavybės buhalterinė apskaita“. Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1997 – 38 p. – ISBN - 9986-12-141-8
17. **Guobys V.** Intelektualinės nuosavybės apsauga Lietuvoje.- Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1995. – 32 p. – ISBN 9986-12-049-7
18. **Intelektinė nuosavybė – saugoti ir tarnauti** //Verslo žinios, 2005, lapkričio 25 d..
19. **Intelektinė nuosavybė: apsauga ir gynyba**//Verslo žinios, 2006, gegužės 19 d.
20. **Kasperavičius P, Ulozas R. V.** Intelektinės nuosavybės pagrindai. Mokomoji knyga. – Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2005. – 194 p. – ISBN 9986-38-610-1
21. **Kasperavičius P., Uzolas R. V.** „Intelektinė nuosavybė“. Mokomoji knyga. – Šiauliai: Šiaulių universitetas, 2007. 233 p. – ISBN 978-9986-38-744-2
22. **Kasperavičius P., Žilinskas V.** Intelektinė nuosavybė ir jos apsauga. – Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2004. – 397 p. – ISBN – 9955-585-52-8
23. **Kiškis M.** „Tarptautinio intelektualinės nuosavybės piratavimo prevencija“. Vilnius : Lietuvos Teisės universitetas, 2000. – 83 p. – ISBN – 9955-442-27-1
24. **Laurinavičius A.** „Intelektinės nuosavybės apsauga tarptautinėje prekyboje. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2009. 270 p. – ISBN 978-9955-19-133-9

25. **Laurinavičius A.** Tarnybinė teisė: statutinės valstybės tarnybos teisinis reguliavimas. Monografija – Vilnius: LTU, 2003. – 399 p. – ISBN - 9955-563-57-5
26. **Laurinavičius A.** Tarptautinės prekybos iššūkiai ir konceptualūs muitinės veiklos pokyčiai.// Intelektinė ekonomika – 2007, Nr. 2(2) p.25-35.
27. **Povilauskienė D.** Teisė ir muitinės veikla. – Vilnius: MRU, 2006 Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2006. – 195 p. – ISBN - 9955-19-038-8
28. **Pramoninio dizaino teisinė apsauga Lietuvoje.** Specialus leidinys. – Vilnius: Lietuvos informacijos institutas, 1996. – 46 p. – ISBN - 9986-12-078-0
29. **Radžiukynas J.** Lietuvos muitinės pokyčių valdymo organizaciniai aspektai.// Jurisprudencija: mokslo darbai. – Vilnius: 2003, Nr. 48 (40), p. 46-50.
30. **Rimvydas Naujokas.** Intelektinė nuosavybė – tarsi XXI a. nafta// Vyriausybės žinių priedas „Sėkmės metai 2005“, 2005.
31. **Dėl firmos vardo (juridinio asmens pavadinimo) ir prekių ženklo paskirties bei tarpusavio santykio; dėl prekių ženklo pripažinimo plačiai žinomam**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2003, Nr. 19. p. 194 – 199
32. **Dėl plačiai žinomo prekių ženklo ir absoliučių prekių ženklui keliamų reikalavimų**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2000, Nr. 13. p. 55 – 66
33. **Dėl prekės ženklo funkcijų ir santykio su reklama**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 1999, Nr. 12, p. 75 – 80
34. **Dėl prekių ženklo ir vartojamo žymens panašumo bei tikimybės, kad visuomenė gali juos supainioti, vertinimo**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2001, Nr. 15. p. 51 – 57
35. **Dėl prekių ženklo pripažinimo plačiai žinomam teisenos**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2003, Nr. 19. p. 13 – 18.
36. **Dėl prekių ženklo registracijos pripažinimo negaliojančia dėl nesąžiningos konkurencijos motyvo**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2003, Nr. 19. p. 102 – 110
37. **Dėl sąvokos „prekių kilmės vieta“ aiškinimo**// LAT Biuletenis: Teismų praktika. – 2001, Nr. 14., 48 – 54
38. **Rekomendacijos intelektinės nuosavybės muitinio užtikrinimo stiprinimui. Europos Komisijos pranešimas dėl Muitų sąjungos strategijos** <http://www.cust.lt/lt/rubric?rubricID=457> [žiūrėta 2009.10.05]
39. **Augalų veislių apsauga.** <http://www.avtc.lt/index.php?id=448> [žiūrėta 2009.10.09]
40. **International union for the protection of new varieties of plants what it is, what it does?** //UPOV publication, 2009, Nr. 437(E) gegužės 12d <http://www.upov.int/export/sites/upov/en/about/pdf/pub437.pdf> [žiūrėta 2009.10.14]

41. **Kapferer J.N.** The new strategic brand management. http://books.google.lt/books?id=8PoItiB7bicC&printsec=frontcover&source=gbs_v2_summary_r&cad=0#v=onepage&q=&f=false [žiūrėta 2009. 09.15]
42. **Muitinės struktūra.** <http://www.cust.lt/lt/rubric?rubricID=423> [žiūrėta 2009.05.10]
43. **Muitinės veikla 2004.** http://www.cust.lt/view?show=2004_veikla_11443315978537867.pdf [žiūrėta 2009.05.10]
44. **Muitinės veikla** www.vilniausantstoliai.lt/portal/start.asp?act=news&Tema=50&str=29838 [žiūrėta 2009.08.20]
45. **Muitinės veiklos strategija 2005 – 2010 metams.** http://www.cust.lt/view?show=Strategija_int_116126256041635998.pdf žiūrėta [2009.11.10]
46. **Prekių ženklai.** www.brainera.lt/content/zenklai/zenklosavok.lt.html [žiūrėta 2009.04.14]
47. **Techninės kūrybos apsauga Lietuvoje.** http://www.vpb.gov.lt/docs/20090129_6.pdf [žiūrėta 2009.08.10]
48. **Kislitsyn A. A.** „Jungtinė kova prieš klastotes“ . Vilnius. Seminaras. 2006
49. **Praktiniai kovos prieš klastotes klausimai.** Vilnius. European Anti-Conunterfeiting Network seminaras. 2007
50. **Saržicko K.** „SNB-REACT“ atstovo Lietuvoje informacinis pranešimas MD.Vilnius.2007

ANOTACIJA

Maslauskaitė E. Intelektinės nuosavybės teisių (IPR) muitinis užtikrinimas/Teisės, muitinės bei mokesčių institucijų veiklos magistro baigiamasis darbas. Vadovė lekt. K. D. Povilauskienė. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Ekonomikos ir finansų valdymo fakultetas, 2009. - 78 p.

Magistro baigiamajame darbe analizuojama intelektinės nuosavybės nauda šalies ekonomikos klestėjimui, jos vieta tarptautinėje prekyboje.

Pirmoje dalyje apibrėžiama intelektinės nuosavybės samprata, jos vieta tarptautinėje prekyboje bei sąveika su verslu.

Antroje dalyje nagrinėjami svarbiausi tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys intelektinės nuosavybės teisių apsaugą bei svarbiausios tarptautinės organizacijos.

Trečioje dalyje atskleidžiama muitinės svarba intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo grandinėje, analizuojami statistikos duomenys, kurie atskleidžia intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo ypatybes 2001 – 2008 metais.

Ketvirtoje dalyje pateikiamos intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo ateities perspektyvos bei rekomendacijos, kaip gerinti muitinės priežiūros priemonių taikymą.

Pagrindiniai žodžiai: intelektinė nuosavybė, intelektinės nuosavybės teisių apsauga; komerciniai ženklai, muitinės priežiūros priemonės.

ANNOTATION

Maslauskaitė E. Customs Protection of Intellectual Property Rights (IPR) /Mather's Thesis in Law, Customs and Taxes Institutions Activities. Supervisor: lecturer K. D. Povilauskienė. – Vilnius: Mykolas Romeris University, Faculty of Economics and Finance Management, 2009. – 78 p.

Mather's Thesis analyzed the benefit of intellectual property to the economical development of the state, and its place in the international trade.

The first part of the thesis defined the conception of intellectual property, its place in the international trade and its interaction with business sector.

The second part analyses the most important international and national legislation regulating the protection of intellectual property rights, and the most important international organizations.

The third part of the thesis reveals the importance of customs in the chain of right protection. It also analyzes statistical data which reveal the peculiarities of intellectual property right protection within the period of 2001-2008.

The fourth part of the thesis presents future perspectives of customs protection of property rights and the recommendations how to improve the application of customs supervision means.

Key words: intellectual property, intellectual property right protection, trademarks, customs supervision means.

SANTRAUKA

Baigiamojo magistro darbo tema - „Intelektinės nuosavybės teisių muitinis užtikrinimas“.

Darbe keliama problema – intelektinės nuosavybės teisės pažeidimų skaičiaus augimas. Pastebėtina, jog, esant prastai ekonominei padėčiai, intelektinės nuosavybės teisių pažeidėjai pradėjo klastoti ne tik prabangos prekes. Patekusios į rinką klastotos prekės gali pakenkti vartotojui. Tačiau esant blogai ekonominei padėčiai, valstybės institucijoms gaunant mažesnę finansavimą nei įprastai, gali iškilti šių teisių užtikrinimo problema.

Darbe keliama hipotezė:

Muitinei laikantis 1383/2003 reglamento dėl muitinės priežiūros priemonių, taikomų prekėms, kurios, kaip įtariama, pagamintos pažeidžiant tam tikras intelektinės nuosavybės teises, ir priemonių, kurių turi būti imamasi prekių atžvilgiu nustatčius, kad jos pagamintos pažeidžiant tokias teises 17 str. pirmos dalies nuostatų, ekonominė nauda atimama ne tik iš pažeidėjo, bet ir iš valstybės, ir iš socialiai remtinių visuomenės sluoksnių.

Darbo tikslas: atskleisti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo savitumus ir pateikti pasiūlymus dėl veiklos ekonominio efektyvinimo.

Darbo uždaviniai: apibūdinti intelektinės nuosavybės svarbą tarptautinėje prekyboje; Išanalizuoti intelektinės nuosavybės apsaugos teisės aktus tarptautiniu ir nacionaliniu lygmeniu bei apžvelgti institucijas, atsakingas už jos įgyvendinimą; apžvelgti muitinės priežiūros priemones, taikomas intelektinės nuosavybės teisių apsaugos srityje; atlikti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo Lietuvoje analizę; atliktos analizės pagrindu suformuoti išvadas ir pasiūlymus. pateikti intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo perspektyvas .

Magistro baigiamąjį darbą sudaro keturios dalys: Intelektinė nuosavybė tarptautinėje prekyboje; tarptautiniai ir nacionaliniai teisės aktai, reglamentuojantys intelektinės nuosavybės teisių apsaugą; intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo Lietuvoje statistikos duomenų analizė; intelektinės nuosavybės teisių muitinio užtikrinimo ateities perspektyvos.

Darbe pasitvirtina hipotezė. Įstojus į ES, ratifikavus daugelį ES teisės aktų, muitinės padėtis intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo srityje pagerėjo. Taikyti muitinės priežiūros priemones esant atitinkamiems teisės aktams pasidarė lengviau. Tačiau nėra pasiekiamas laukiamas ekonominis efektas – pagal imperatyvųjį Tarybos reglamentą negalima klastotų ir piratinių prekių atiduoti labdarai, net jei intelektinės nuosavybės teisių subjektas sutinka. Tačiau apie tai jau užsimenama ES Tarybos rezoliucijoje dėl 2009–2012 m. ES kovos su INT pažeidimais muitinės veiksmų plano.

SUMMARY

In order the subjects of intellectual property could participate actively in the international trade, and seeking to avoid unfair competence, their rights must be protected. To this purpose international organizations have been established and a number of international conventions have been signed. Customs plays a very important role while protecting the property that participates in the international trade.

The topic of the final master's thesis is "Customs Protection of Intellectual Property Rights". The problem raised in the thesis is the increment in number of violation of intellectual property right. It should be noted that in the presence of depressed economic situation the violators of intellectual property rights started falsifying not only luxury goods. Falsified goods, which enter the market, may make harm to the consumers. However, in the presence of depressed economic situation and when national authorities receive lower financing than usually, there may arise a problem of intellectual property rights protection.

The thesis has raised hypothesis:

When the customs follows the provisions of Article 17 Part 1 of 1383/2003 Regulation, economic benefit is taken away not only form the violators but also from the state itself and from socially supported groups of the society.

The aim of the thesis is to reveal how effectively and economically the Customs of the Republic of Lithuania protects intellectual property rights.

The objectives of the thesis are as follows: to describe the importance of intellectual property in the international trade, to mark the main international organizations and national institutions which are of highest importance while protecting intellectual property rights; to specify the role of trademarks in the international trade; to carry out the analysis of customs protection of intellectual property rights in Lithuania; to analyze the perspectives of customs protection of intellectual property rights.

Master's thesis consists of four parts, which are as follows: Intellectual Property in the International Trade; International and National Legislations Regulating the Protection of Intellectual Property Rights; Analysis of Statistical Data relating to Customs Protection of Intellectual Property Rights in Lithuania; Future perspectives of Customs Protection of Intellectual Property Rights.

Mather's theses have proved hypothesis.

PRIEDAI

**1 PRIEDAS. 2008 m. Lietuvos Respublikos muitinės intelektinės nuosavybės teisės
pažeidžiančių prekių sulaikymai**

Sulaikytos prekės	Vnt.	Procedūra	Kilmės šalis	Šalis siuntėja	Paskirties šalis	Vežimo būdas	Teisių turėtojai
Bag	30	Import	unknown	unknown	LT	Road	Hummel A/S
Shoes	700	Import	CN	CN	LT	Road	Disney Enterprises Inc
Sportsshirt	1615	Transit	AE	VN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportspants	1277	Transit	AE	VN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportsjacket	382	Transit	AE	VN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportsuit	82	Transit	AE	VN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportsshirt	100	Transit	AE	VN	US	Air	Nike International Ltd
Chargerforcellphone	1000	Transit	unknown	HK	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Handsfreerforcellphone	1100	Transit	unknown	HK	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	100	Transit	unknown	HK	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Chargerforcellphone	5900	Transit	unknown	HK	US	Air	Nokia Corporation
USB	200	Transit	unknown	HK	US	Air	Nokia Corporation
Handsfreerforcellphone	1400	Transit	unknown	HK	US	Air	Nokia Corporation
Chargerforcellphone	700	Transit	unknown	HK	US	Air	Motorola Inc. Delaware Corporation
Handsfreerforcellphone	200	Transit	unknown	HK	US	Air	Motorola Inc. Delaware Corporation
Sportspants	4400	Import	unknown	HK	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsuit	40	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsuit	21	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Cellphone	6	Import	unknown	CN	LT	Air	Nokia Corporation
Handsfreerforcellphone	3	Import	unknown	CN	LT	Air	Nokia Corporation
Handsfreerforcellphone	2	Import	unknown	CN	LT	Air	Nokia Corporation
Sportsshoes	4	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshirt	4	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshirt	8	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	10	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	3	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshirt	12	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	3	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf

							Dassler Sport
Sportsshirt	8	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	3	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshoes	3	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	16	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	2	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	2	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshoes	2	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	16	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	4	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Accessoryforcellphone	177	Import	CN	unknown	LT	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Accessoryforcellphone	45	Import	CN	unknown	LT	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Memorycard	35	Import	CN	unknown	LT	Air	Kingston Technology Corp
Accessoryforcellphone	80	Import	CN	unknown	LT	Air	Motorola Inc. Delaware Corporation
Memorystick	20	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	314	Import	CN	unknown	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	100	Import	CN	unknown	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Cardforcellphone	10	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	900	Import	CN	unknown	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Cardforcellphone	20	Import	CN	unknown	LT	Air	Kingston Technology Corp
Cardforcellphone	60	Import	CN	unknown	LT	Air	Hugo Boss Trade Mark Management
Lanyardforcellphone	270	Import	CN	unknown	LT	Air	Disney Enterprises Inc
Bagforcellphone	264	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Memorystick	50	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Bagforcellphone	400	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Keybordforcellphone	700	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	445	Import	CN	unknown	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	199	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	362	Warehouse	AE	unknown	NZ	Road	CSP International fashion group SPA
Socks	29060	Warehouse	BE	unknown	LT	Air	Diageo Brands B.V.
Flask	13	Import	CN	unknown	LT	Air	E.Remy Martin & Co
Flask	121	Import	CN	unknown	LT	Air	Jack Daniel's Properties Inc.

Flask	91	Import	CN	unknown	LT	Air	Swarovski AG
Lanyardforcellphone	1050	Warehouse	CN	unknown	RU	Road	Nokia Corporation
Charger	80103	Transit	CN	unknown	RU	Road	Nokia Corporation
Batteryforcellphone	38300	Transit	CN	unknown	RU	Road	Nokia Corporation
Handsfreeforcellphone	4400	Transit	CN	unknown	RU	Road	Nokia Corporation
Memorystick	7000	Transit	CN	unknown	RU	Road	Nokia Corporation
Charger	1050	Transit	CN	unknown	RU	Road	Motorola Inc. Delaware Corporation
Chargerforcellphone	2000	Transit	CN	unknown	RU	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	1100	Transit	CN	unknown	RU	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Handsfreeforcellphone	5902	Transit	CN	unknown	RU	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Speakers	7640	Transit	CN	unknown	RU	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Adapters	1875	Transit	CN	unknown	RU	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Cellphone	3	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Umbrella	480	Transit	HK	unknown	RU	Road	IGA Finance BV
Cellphone	6	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Cellphone	1	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Adaptersfor memorysticks	500	Import	CN	unknown	LT	Air	SanDisk Corporation
Sportsshoes	229	Warehouse	AE	CN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportssuits	26	Warehouse	AE	CN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Sportssuits	64	Warehouse	AE	CN	US	Air	Adidas-Salomon AG
Slippers	50	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Adidas-Salomon AG
Perfume 30ml	132	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Christian Dior S.A.
Perfume 2x20ml	2700	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Givenchy S.A.
Perfume 50ml	100	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Givenchy S.A.
Perfume 6ml	96	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Givenchy S.A.
Perfume 100ml	563	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Kenzo S.A.
Perfume 50ml	603	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Kenzo S.A.
Perfume 30ml	24	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Kenzo S.A.
Perfume 4.5ml	468	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Burberry Ltd
Footballsportssuits	2574	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Adidas-Salomon AG
Footballsportssuits	216	Warehouse	AE	unknown	US	Air	The Arsenal Football Club PLC
Footballsportssuits	72	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Futbol Club Barcelona
Footballsportshoes	120	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Footballsportshoes	108	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Futbol Club Barcelona
Footballsportshoes	36	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Adidas-Salomon AG

Footballsportshoes	48	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Manchester United Plc
Footballssocks	1464	Warehouse	AE	unknown	US	Air	FIFA
Footballaccessories	50	Warehouse	AE	unknown	US	Air	The Arsenal Football Club PLC
Sportsbag	269	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Futbol Club Barcelona
Sportsbag	191	Warehouse	AE	unknown	US	Air	The Arsenal Football Club PLC
Sportsbag	207	Warehouse	AE	unknown	US	Air	Manchester United Plc
Underwear	1361	Warehouse	AE	unknown	US	Air	NBA Properties Inc
Watch	3	Import	RU	unknown	LT	Rail	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Watch	26	Import	RU	unknown	LT	Rail	Rado Uhren AG
Watch	18	Import	RU	unknown	LT	Rail	Playboy Enterprises International Inc
Watch	125	Import	RU	unknown	LT	Rail	Rolex S.A.
Accessoryforcellphone	13041	Import	HK	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	300	Import	HK	unknown	LT	Air	Motorola Inc. Delaware Corporation
Sportsshoes	17	Import	BY	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	12	Import	BY	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Remotecontrollers	3000	Transit	UK	unknown	RU	Sea	Sanyo Electric Co., Ltd
Remotecontrollers	1000	Transit	UK	unknown	RU	Sea	Vestel Elektronik Sanayi VE
Chargerforcellphone	44400	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Batteryforcellphone	73200	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Headsetforcellphone	13200	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Adapterforcellphone	9400	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Bagforcellphone	2100	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Chargerforcellphone	8080	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	980	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	10200	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	6936	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Motorola Inc. Delaware Corporation
Loudspeakersforcellphones	3116	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Chargerforcellphone	1080	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	4080	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB

USBMP3	3000	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Chargerforcellphone	64530	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Batteryforcellphone	8960	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Adapterforcellphone	2300	Warehouse	DE	unknown	US	Road	Nokia Corporation
Sportssocks	12	Import	BY	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsjacket	4	Import	BY	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportssocks	12	Import	BY	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sweater	18	Transit	CN	CN	BY	Sea	O'Neill Europe BV
Sweater	385	Transit	CN	CN	BY	Sea	Hennes & Mauritz AB
Sweater	18	Transit	CN	CN	BY	Sea	The Polo/Lauren Company
Game electronic	120	Import	CN	CN	LT	Road	Sony Computer Entertainment Europe Ltd
Underwear	452	Import	CN	CN	LT	Rail	Calvin Klein Trademark Trust
Makeupbag	5	Import	BY	unknown	LT	Road	Gianni Versace S.p.A.
Eau de toilette	6	Import	BY	unknown	LT	Road	Gianni Versace S.p.A.
Eye shadow	9	Import	BY	unknown	LT	Road	Chanel S.A.
Eau de toilette	6	Import	BY	unknown	LT	Road	Hugo Boss Trade Mark Management
Eau de toilette	6	Import	BY	unknown	LT	Road	Givenchy S.A.
Makeup powder	16	Import	BY	unknown	LT	Road	Givenchy S.A.
Cellphone	11	Import	CN	CN	LT	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Chargerforcellphone	460	Transit	AE	AE	UA	Air	Nokia Corporation
Headsetforcellphone	757	Transit	AE	AE	UA	Air	Nokia Corporation
Razorblade	250	Import	CN	unknown	LT	Air	Gillette Canada Company
Watch	2000	Import	CN	CN	LT	Rail	DaimlerChrysler AG
	495846						

2 PRIEDAS. 2007 m. Lietuvos muitinės klastočių sulaikymai

Type of product	Quantity	Customs procedure	Country of consignment	Origin	Destination	Means of transport	Holder
shoes	9	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
shoes	9	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
shoes	9	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
socks	375	import	CN	CN	LT	road	Sanrio Company Limited
umbrellas	321	import	CN	CN	LT	road	Burberry Limited
perfumes	14900	transit	CN	CN	BY	sea	Christian Dior Couture S.A.
perfumes	16128	transit	CN	CN	BY	sea	Hugo Boss Trade Mark Management GmbH & CO KG
key rings	4863	import	CN	CN	LT	road	Ford Motor Company
key rings	3642	import	CN	CN	LT	road	Mazda Motor Corporation
key rings	6142	import	CN	CN	LT	road	Bayerische Motoren Werke Aktiengesellschaft
key rings	2962	import	CN	CN	LT	road	Honda Giken Kogyo Kabushiki Kaisha
key rings	4311	import	CN	CN	LT	road	Audi AG
key rings	2239	import	CN	CN	LT	road	Volvo Trademark Holding AB
key rings	4351	import	CN	CN	LT	road	Opel Eisenach GmbH
sportswear	8	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
shoes	6	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
sweets	15210	import	TR	TR	LT	air	Nokia Corporation
sunglasses	240	import	US	unknown	LT	air	Gado S.A.R.L.
sunglasses	3583	import	CN	unknown	LT	road	Diesel S.P.A.
sunglasses	1205	import	CN	unknown	LT	road	GA Modefine S.A
sunglasses	1137	import	CN	unknown	LT	road	Chanel Sarl
T-shirt	4494	Transit	HK	unknown	US	Road	Diesel S.p.A.
candy	3480	Import	TR	TR	LT	Road	August Storck KG
Shoes	30	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Gianfranco Ferré S.p.A.
Bag	5	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Guccio Gucci S.p.A.
Wallet	23	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Guccio Gucci S.p.A.
Shoes	43	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Guccio Gucci S.p.A.
Bag	105	Import	unknown	unknown	LT	Rail	G.A. Modefine S.A.
Shoes	102	Import	unknown	unknown	LT	Rail	G.A. Modefine S.A.
Bag	7	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Escada AG
Bag	14	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Gianni Versace S.p.A.
Shoes	40	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Gianni Versace S.p.A.
Bag	27	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Prada S.A.
Wallet	20	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Prada S.A.
Shoes	10	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Chanel S.A.
Bag	15	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Gado S.à.r.l.

				n			
Sportspants	10	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportspants	15	Import	unknown	unknown	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshirt	50	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshirt	129	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Eye shadow	150	Import	CN	unknown	LT	Post	Lancome Parfums et Beaute & Cie
Eye shadow	67	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Lipstic	96	Import	CN	unknown	LT	Post	Lancome Parfums et Beaute & Cie
Lipstic	168	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Makeup	30	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Sunglasses	300	Import	US	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Sportsshoes	4	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sunglasses	132	Import	US	unknown	LT	Air	Polaroid Corporation
Sportsshirt	12	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportspants	10	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportspants	16	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Bracelet	40	Import	TH	unknown	LT	Air	Gianni Versace S.p.A.
Sportsshirt	10	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshoes	5	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsjacket	4	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	29064	Transit	RU	RU	RU	Road	Adidas-Salomon AG
Motor-scooter	32	Import	CN	CN	LT	Sea	Honda Giken Kogyo Kabushiki Kaisho (Honda Motor Co. Ltd)
Motor-scooter	24	Import	CN	CN	LT	Sea	Yamaha Kabushiki Kaisha also trading as Yamaha Corporation
Wallet	120	Import	unknown	unknown	LT	Road	Bodenschatz Lederwaren GmbH & Co. KG
Sportspants	53	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	24552	Transit	RU	RU	RU	Road	Adidas-Salomon AG
Cellphone	16	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Cellphone	5	Import	CN	unknown	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	11	Import	CN	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Bag	6	Import	CN	CN	LT	Air	Gianni Versace S.p.A.
Sportsshoes	12	Import	CN	CN	LT	Air	Nike International Ltd
Bag	2	Import	CN	CN	LT	Air	Guccio Gucci S.p.A.
Shoes	8	Import	CN	CN	LT	Air	Guccio Gucci S.p.A.
Bag	15	Import	CN	CN	LT	Air	Christian Dior Couture S.A.
Shoes	4	Import	CN	CN	LT	Air	Christian Dior Couture S.A.
Sportsshoes	3	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	2	Import	unknown	unknown	LT	Road	Nike International Ltd
CD	2562	Smuggling	unknown	unknown	LT	Road	CD

Cigarettes	15000	Smuggling	unknown	unknown	LT	Road	Philip Morris International Management S.A.
Paper label	600	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Plastic tag	500	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
T-shirt	7	Import	CN	unknown	LT	Post	Hugo Boss Trade Mark Management
Button	490	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Button	476	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Plastic tag	100	Import	CN	unknown	LT	Post	Gianni Versace S.p.A.
T-shirt	16	Import	CN	unknown	LT	Post	Gianni Versace S.p.A.
T-shirt	8	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Button	1147	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Button	476	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Pants	5	Import	CN	unknown	LT	Post	Hugo Boss Trade Mark Management
T-shirt	7	Import	CN	unknown	LT	Post	Hugo Boss Trade Mark Management
Metal tag	484	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Button	145	Import	CN	unknown	LT	Post	Gianni Versace S.p.A.
Pants	15	Import	CN	unknown	LT	Post	Hugo Boss Trade Mark Management
Metal tag	495	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Button	480	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Plastic tag	500	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
T-shirt	10	Import	CN	unknown	LT	Post	Hugo Boss Trade Mark Management
T-shirt	24	Import	CN	unknown	LT	Post	Nike International Ltd
Paper label	222	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Plastic tag	132	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Paper label	300	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
Shoes	4	Import	CN	unknown	LT	Post	Christian Dior Couture S.A.
Sportspants	30	Import	CN	unknown	LT	Post	Nike International Ltd
Shoes	10	Import	CN	unknown	LT	Post	Christian Dior Couture S.A.
T-shirt	7	Import	CN	unknown	LT	Post	Gianni Versace S.p.A.
T-shirt	14	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Metal tag	481	Import	CN	unknown	LT	Post	Gado S.à.r.l.
Paper label	100	Import	CN	unknown	LT	Post	Chanel S.A.
T-shirt	10	Import	CN	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Playcard	12840	Import	CN	CN	CN	Sea	Konami Kabushiki Kaisha Corporation
Sportsshoes	8	Import	unknown	unknown	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport

				n			
Sportsshoes	6	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	17	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
T-shirt	6	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Nike International Ltd
T-shirt	6	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	17	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
T-shirt	13	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Sportsshoes	14	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Sportsshoes	4	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Nike International Ltd
Sportsshoes	4	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Coverforcellphone	26190	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Headsetforcellphone	500	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Keybordforcellphone	400	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Accessoryforcellphone	566	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Coverforcellphone	1050	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Sticker	39	Import	HK	unknow n	LT	Air	Nokia Corporation
Coverforcellphone	3518	Import	HK	unknow n	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	1299	Import	HK	unknow n	LT	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Coverforcellphone	120	Import	HK	unknow n	LT	Air	Samsonite Corporation
Sportpants	20	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Adidas-Salomon AG
Wallet	110	Import	unknown	unknow n	LT	Rail	The Timberland Company
Wallet	15	Import	unknown	unknow n	LT	Air	Gianni Versace S.p.A.
Bag	14	Import	unknown	unknow n	LT	Air	LVMH Holding S.A.
Dress	6	Import	unknown	unknow n	LT	Air	LVMH Holding S.A.
Bag	3	Import	unknown	unknow n	LT	Air	Prada S.A.
Belt	4	Import	unknown	unknow n	LT	Air	Prada S.A.
Wallet	28	Import	unknown	unknow n	LT	Air	Gianni Versace S.p.A.
Belt	6	Import	unknown	unknow n	LT	Air	Gianni Versace S.p.A.
Gloves	31	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Gianni Versace S.p.A.
Sweater	9	Import	unknown	unknow n	LT	Road	Gianni Versace S.p.A.
DVD	1100	Import	unknown	unknow n	LT	Road	CD
Cover(forDVD)	4000	Import	unknown	unknow n	LT	Road	
CD	180	Smuggling	unknown	unknow n	LT	Rail	CD
Cover(forCD)	180	Smuggling	unknown	unknow n	LT	Rail	unknown

Sportsocks	180	Import	unknown	unknown	LT	Rail	Puma AG Rudolf Dassler Sport
Socks	27	Import	unknown	unknown	LT	Air	The Polo/Lauren Company
Socks	47	Import	unknown	unknown	LT	Air	Louis Vuitton Malletier S.A.
Bottles for perfume	11232	Import	unknown	CN	LT	Air	Moschino S.p.A.
Cosmetic brushes	7100	Import	unknown	HK	LT	Air	Bourjois
Coverforcellphone	400	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Batteryforcellphone	217	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Chargerforcellphone	350	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Headsetforcellphone	354	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Columnsforcellphone	54	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Connectorsforcellphones	198	Transit	CN	AE	US	Air	Nokia Corporation
Coverforcellphone	59	Transit	CN	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	138	Transit	CN	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	346	Transit	CN	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	181	Transit	CN	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Chargerforcellphone	240	Transit	CN	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Headsetforcellphone	35	Transit	CN	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Coverforcellphone	8500	Import	unknown	HK	LT	Road	Nokia Corporation
Cabel USB	400	Import	unknown	HK	LT	Road	Nokia Corporation
handsfreeforcellpfone	1200	Import	unknown	HK	LT	Road	Nokia Corporation
Cellphone	4	Import	unknown	unknown	LT	Air	Nokia Corporation
Chargerforcellphone	87	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Headsetforcellphone	87	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Bagforcellphone	40	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Coverforcellphone	2235	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Connectorsforcellphones	111	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Batteryforcellphone	132	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Pendantsfor advertising	100	Transit	unknown	AE	US	Air	Nokia Corporation
Chargerforcellphone	18	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Headsetforcellphone	165	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Bagforcellphone	26	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Coverforcellphone	1044	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Connectorsforcellphones	27	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Batteryforcellphone	230	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Pendantsfor advertising	100	Transit	unknown	AE	US	Air	Sony Ericsson Mobile Communications Int. AB
Chargerforcellphone	58	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Headsetforcellphone	4	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Bagforcellphone	10	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Coverforcellphone	258	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Batteryforcellphone	58	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Pendantsfor advertising	100	Transit	unknown	AE	US	Air	Samsung Electronics Co. Ltd
Coverforcellphone	1186	Transit	unknown	AE	US	Air	Siemens Aktiengesellschaft
Batteryforcellphone	191	Transit	unknown	AE	US	Air	Siemens Aktiengesellschaft
Pendantsfor advertising	14	Transit	unknown	AE	US	Air	Siemens Aktiengesellschaft
hair accessories	270	Transit	unknown	AE	US	Air	Adidas-Salomon AG
hair accessories	200	Transit	unknown	AE	US	Air	Nike International Ltd
Bag	7	Transit	unknown	AE	US	Air	Burberry Ltd
Accessoryfor car	7	Transit	unknown	AE	US	Air	Mercedes
T-shirt	312	Transit	unknown	AE	US	Air	General Motors Corporation

3 PRIEDAS. 2006 m. Lietuvos muitinės klastočių sulaikymai

Case	Type of product	Cat ego ry	Quantity	Customs procedure	Country of consignment	Origin	Destina tion	Means of transport	Holder
1	parts of mobile phones	4	5389	transit	unknown	unknown	USA	road	Nokia Corporation
	parts of mobile phones	4	2824	transit	unknown	unknown	USA	road	Siemens Aktiengesellschaft
	parts of mobile phones	4	1161	transit	unknown	unknown	USA	road	Sony Ericsson Mobile Communications AB
2	sportswear	3a	10	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
3	leather jackets	3b	28	import	CN	CN	LT	air	Burberry Limited
4	sportswear	3a	25	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
5	underwear	3b	14403	import	CN	CN	LT	road	Sanrio Company Ltd
6	parts of mobile phones	4	2000	import	CN	CN	LT	sea	Nokia Corporation
7	shoes	3a	13094	import	CN	CN	LT	road	Adidas Salomon AG
8	shoes	3c	20	import	HK	HK	LT	air	Christian Dior
9	sportswear	3a	68	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	sportswear	3a	12	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
10	sportswear	3a	77	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	sportswear	3a	13	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
11	socks	3a	120	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
	underwear	3b	12	import	unknown	unknown	LT	road	Triumph International AG
12	sportswear	3a	18	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
13	sweets	1	80	import	TR	TR	LT	air	Mars Incorporated
14	sportswear	3a	14	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
15	sportswear	3a	13	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
16	sportswear	3a	100	transit	unknown	unknown	USA	road	Adidas Salomon AG
	sportswear	3a	89	transit	unknown	unknown	USA	road	Nike International LTD
	sportswear	3a	39	transit	unknown	unknown	USA	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	trousers	3b	22	transit	unknown	unknown	USA	road	Wrangler Apparel Corporation
17	leather purses	3c	1440	import	CN	CN	LT	road	The Polo/Lauren Company L.P.
18	leather purses	3c	1440	import	CN	CN	LT	road	Philip Morris Products Inc.,
19	sportswear	3a	8	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
20	packages for perfumes	9	86472	transit	USA	USA	RU	sea	Burberry Limited
21	sportswear	3a	21	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	sportswear	3a	8	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
22	sportswear	3a	12	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
23	trousers	3b	29	transit	unknown	unknown	USA	road	Sarl de Gestion Pierre Cardin
	sweaters	3b	9	transit	unknown	unknown	USA	road	Sarl de Gestion Pierre Cardin
In total			129070						

1	parts of mobile phones	4	1220	import	unknown	unknown	LT	air	Nokia Corporation
---	------------------------------	---	------	--------	---------	---------	----	-----	-------------------

2	bags	3c	6	import	unknown	unknown	LT	air	Escada AG
	jackets	3b	33	import	unknown	unknown	LT	air	Prada SA
	shoes	3c	7	import	unknown	unknown	LT	air	Prada SA
	bags	3c	2	import	unknown	unknown	LT	air	Prada SA
	jackets	3b	21	import	unknown	unknown	LT	air	Hugo Boss
	jackets	3b	12	import	unknown	unknown	LT	air	Burberry Limited
3	lighters	9	260	import	AE	AE	LT	air	La Chemise Lacoste S.A.
4	flip-flops	3a	13104	import	CN	CN	LT	road	Adidas Salomon AG
5	shoes	3a	10	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	t-shirts	3a	34	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
6	sportswear	3a	19	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
	sportswear	3a	5	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	shoes	3a	6	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
7	remote controls	4	308	transit	CN	CN	RU	sea	Grunding Multimedia B.V.
	remote controls	4	3518	transit	CN	CN	RU	sea	Kabuchiki Kaisha Hitachio Seisakusho
	remote controls	4	6738	transit	CN	CN	RU	sea	Victor Company of Japan Limited
	remote controls	4	300	transit	CN	CN	RU	sea	Nec Corporation
	remote controls	4	500	transit	CN	CN	RU	sea	Orion Electric Co. Ltd
	remote controls	4	599	transit	CN	CN	RU	sea	Sanyo Electric Co., Ltd
	remote controls	4	2887	transit	CN	CN	RU	sea	Vestel Elektronik Sanayi VE
	remote controls	4	7551	transit	CN	CN	RU	sea	Samsung Electronics Co. Ltd.
	remote controls	4	6868	transit	CN	CN	RU	sea	Matsushita Electric Industrial Co., Ltd
	remote controls	4	5226	transit	CN	CN	RU	sea	Sony Kabushiki Kaisha
	remote controls	4	3893	transit	CN	CN	RU	sea	Koninklijke Philips Electronics N.V.
	remote controls	4	11986	transit	CN	CN	RU	sea	Funai Electric Co., Ltd
8	CD	6	153	import	unknown	unknown	LT	road	unknown
	DVD	6	2690	import	unknown	unknown	LT	road	unknown
9	sportswear	3a	11	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
10	bags	3c	3	import	unknown	unknown	LT	road	Jacobacci & Partners S.p.A.‘‘,
11	shoes	3a	12	import	CN	CN	LT	air	Prada SA
12	shoes	3a	14904	transit	unknown	USA	USA	air	Nike International LTD
13	toys	8	3900	import	CN	HK	LT	air	Marvel Characters Inc
14	razors	9	99720	import	CN	CN	LT	air	The Gillette Company
15	sportswear	3a	131	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	20	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
	sportswear	3a	4	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
16	sportswear	3a	46	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
	sportswear	3a	10	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
17	sportswear	3a	16	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
	sportswear	3a	16	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	5	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
18	trousers	3b	45	import	unknown	unknown	LT	air	GA Modefine S.A.

	wallets	3c	43	import	unknown	unknown	LT	air	GA Modefine S.A.
	sunglasses	3c	6	import	unknown	unknown	LT	air	GA Modefine S.A.
	walets	3c	3	import	unknown	unknown	LT	air	Guccio Gucci S.p.a.
	trousers	3b	8	import	unknown	unknown	LT	air	Guccio Gucci S.p.a.
	trousers	3b	18	import	unknown	unknown	LT	air	Hugo Boss
	bags	3c	22	import	unknown	unknown	LT	air	Giani Versace S.p.a.
	t-shirts	3a	36	import	unknown	unknown	LT	air	Adidas Salomon AG
19	DVD	6	480	import	unknown	unknown	LT	road	unknown
	DVD covers	6	480	import	unknown	unknown	LT	road	unknown

In total 187895

1	shoes	3a	16	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	shoes	3a	10	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
2	caps	3b	433	import	CN	CN	LT	road	Burberry Limited
3	shoes	3a	16	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
4	sportswear	3a	35	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	sportswear	3a	12	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	33	import	unknown	unknown	LT	road	Adidas Salomon AG
5	sportswear	3a	29	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	11	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	shoes	3a	4	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
6	spare car parts	9	1500	transit	CN	CN	US	sea	GM Daewoo Auto & Technology
7	sportswear	3a	17	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
8	shoes	3a	4	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
9	sportswear	3a	17	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	6	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
10	sportswear	3a	20	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
11	sportswear	3a	8	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	6	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
	shoes	3a	4	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
12	files	9	3600	import	CN	CN	LT	road	The Procter & Gamble
13	spare car parts	9	19999	transit	CN	CN	US	road	Gates Europe NV
14	shoes	3a	6	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
15	souvenir boxes	9	108	transit	unknown	TW	LV	road	Giani Versace S.p.a.
16	jackets	3b	60	import	unknown	CN	LT	road	Skis Rossignol SA-Club Rossignol SA
17	spare car parts	9	570	import	CN	CN	LT	air	DaimlerChrysler AG
18	soap	9	7200	import	UA	UA	LT	road	UAB VP Market
19	soap	9	203460	import	UA	UA	LT	road	AS Flora Liit
20	shoes	3c	740	import	TR	TR	LT	road	Sarl de Gestion Pierre Cardin
21	razors	9	360	import	unknown	CN	LT	air	The Gillette Company
22	shoes	3a	4	import	unknown	unknown	LT	road	Puma Aktiengesellschaft Rudolf Dassler Sport
	sportswear	3a	12	import	unknown	unknown	LT	road	Nike International LTD
23	perfume	2	764	import	unknown	UAE	LT	road	Loris Azzaro B.V.
24	DVD	6	840	import	unknown	unknown	unkno wn	road	unknown
	DVD	6	1760	import	unknown	unknown	unkno	road	unknown

	covers						wn		
In total		241664							
1	perfumes	2	1620	import	UA	UA	LT	road	Chanel Sarl
2	perfumes	2	2534	import	UA	UA	LT	road	Lancome Parfums ET Beaute & Cie
3	toys	8	720	import	CN	CN	LT	road	Bridgestone Corporation
4	toys	8	720	import	CN	CN	LT	road	Comite International Olimpique
5	packages for perfumes	9	10080	transit	US	US	RU	sea	Britney Spears
6	packages for perfumes	9	9432	transit	US	US	RU	sea	Britney Spears
7	parts of mobile phones	4	200	import	CN	unknown	LT	air	Nokia Corporation
8	parts of mobile phones	4	210	transit	CN	unknown	BY	road	Nokia Corporation
9	T-shirts	3	268	transit	UK	CN	unkno wn	sea	Diesel S.p.a.
	belts	3c	31	transit	UK	CN	unkno wn	sea	Diesel S.p.a.
	jackets	3	60	transit	UK	CN	unkno wn	sea	Philip Morris Products Inc
10	headphones	4	2520	import	UAE	unknown	LT	road	SonyKabushiki Kaisha
11	parts of mobile phones	4	1340	import	CN	unknown	LT	air	Nokia Corporation
12	spare car parts	9	8448	import	CN	CN	LT	road	Schaeffler KG
13	perfumes	2	4992	transit	CN		BY	road	Christian Dior Couture S.A.
	perfumes	2	18624	transit	CN		BY	road	Hugo Boss Trade Mark Management GmbH & CO KG

4 PRIEDAS. Lietuvos Respublikoje saugomų augalų veislių sąrašas

Eil. Nr.	Paraiškos Nr.	Augalo rūšis	Veislės pavadinimas	Selekcininkas	Selekcininko įgaliojtas atstovas Lietuvoje	Veislės teisinės apsaugos galiojimo laikas
No	Application No	Plant Species	Variety Denomination	Breeder	Breeder's Representative in Lithuania	Duration of Plant Variety Protection
1.	A-1	Valgomosios bulvės – <i>Solanum tuberosum</i> L.	Goda	LT, Lietuvos žemdirbystės instituto Vokės filialas	-	2004-01-26 – 2034-01-26
2.	A-383	Sėjamieji pluoštiniai linai – <i>Linum usitatissimum</i> L. convar. <i>usitatissimum</i>	Kastyčiai	LT, Lietuvos žemdirbystės instituto Upytės bandymų stotis	-	2004-04-23 – 2029-04-22
3.	A-336	Pašariniai motiejukai – <i>Phleum pratense</i> L.	Teicis	LV, Skriveri Research Centre	UAB „Agrolitpa“	2004-06-01 – 2029-05-31
4.	A-264	Paprastieji žieminiai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	Ada	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2004-12-30 – 2029-12-29
5.	A-305	Paprastieji vasariniai miežiai – <i>Hordeum vulgare</i> L.	Luokė	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2004-12-30 – 2029-12-29
6.	A-539	Sėjamosios avižos – <i>Avena sativa</i> L.	SW Kerstin	SE, Svalöf Weibull AB	-	2005-05-11 – 2030-05-10
7.	A-540	Sėjamosios avižos – <i>Avena sativa</i> L.	SW Ingeborg	SE, Svalöf Weibull AB	-	2005-05-11 – 2030-05-10
8.	A-565	Paprastieji vasariniai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	Zebra	SE, Svalöf Weibull AB	-	2005-09-13 – 2030-09-12
9.	A-603	Žieminiai rapsai – <i>Brassica napus</i> L. (partim)	SW Falstaff	SE, Svalöf Weibull AB	-	2006-02-03 – 2031-02-02
10.	A-604	Paprastieji žieminiai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	SW Harnesk	SE, Svalöf Weibull AB	-	2006-02-03 – 2031-02-02
11.	ZU-303	Paprastieji žieminiai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend.	Alma DS	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2006-02-03 – 2031-02-02

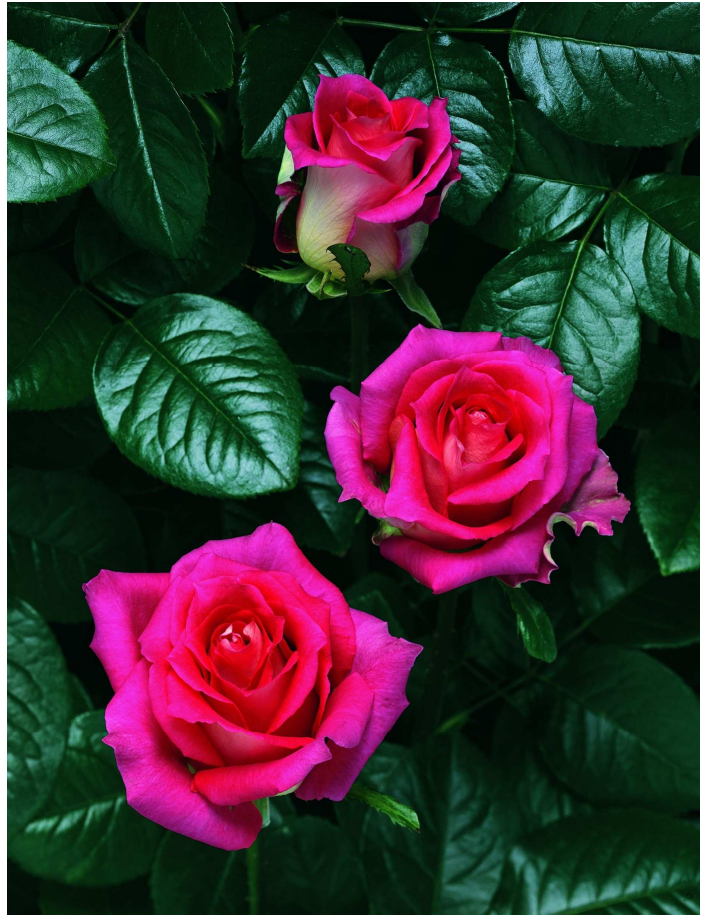
		Fiori et Paol.				
12.	ZU-304	Paprastieji žieminiai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	Milda DS	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2006-02-03 – 2031-02-02
13.	A-441	Sejamieji žieminiai rugiai – <i>Secale cereale</i> L.	Joniai	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2006-02-03 – 2031-02-02
14.	A-2	Pašariniai motiejukai – <i>Phleum pratense</i> L.	Jauniai	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2006-02-03 – 2031-02-02
15.	A-613	Juodieji serbentai – <i>Ribes nigrum</i> L.	Dainiai	LT, Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės institutas	-	2006-02-03 – 2036-02-02
16.	A-614	Juodieji serbentai – <i>Ribes nigrum</i> L.	Smaliai	LT, Lietuvos sodininkystės ir daržininkystės institutas	-	2006-02-03 – 2036-02-02
17.	A-266	Paprastieji žieminiai kviečiai – <i>Triticum aestivum</i> L. emend. Fiori et Paol.	Tauras DS	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2007-02-27 – 2032-02-26
18.	A-888	Vasariniai rapsai – <i>Brassica napus</i> L. (partim)	Rabea	DE, Norddeutsche Pflanzenzucht Hans-Georg Lembke KG	-	2007-11-21 – 2032-11-20
19.	A-4	Pievinės miglės – <i>Poa pratensis</i> L.	Galvė	LT, Lietuvos žemdirbystės institutas	-	2008-02-08 – 2033-02-07
20.	A-640	Pievinės miglės – <i>Poa pratensis</i> L.	Danube	DE, Saatzucht Steinach GmbH	UAB „Agrolitpa“	2009-02-20 – 2034-02-19
21.	A-829	Vasariniai rapsai – <i>Brassica napus</i> L. (partim)	Safari	SE, Svalöf Weibull AB	-	2009-05-05 – 2034-05-04

5 PRIEDAS. Muitinės saugomos naujos augalų veislės

Rožė „AMBIANCE“

Rožė „ALTER EGO“

6 PRIEDAS. Sulaikytų prekių, pažeidžiančių intelektinės nuosavybės teises, naikinimas**Naikinami „BOSS“ kvepalai**

7 PRIEDAS. Maitinės sulaikytų prekių pavyzdžiai

